

**AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
ÖĞRENCİLERİNİN BESLENME VE TÜKETİCİ
DAVRANIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

K. Esen KARACA

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR**

GIDA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

HAZİRAN 2009

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN
BESLENME VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI

K. Esen KARACA

DANIŞMAN
Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR

GIDA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

HAZİRAN 2009

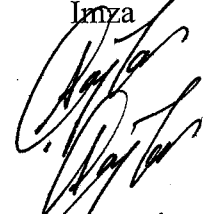

ONAY SAYFASI

Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR danışmanlığında,
Esen KARACA tarafından hazırlanan
“AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BESLENME VE
TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI” başlıklı bu çalışma, lisansüstü eğitim ve öğretim
yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca

10/06/2009

tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Gıda Mühendisliği Anabilim Dalında

Yüksek Lisans tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı, SOYADI	İmza
Başkan:	Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR	
Danışman	Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR	
Üye:	Prof. Dr. Ramazan ŞEVİK	
Üye:	Doç. Dr. Hasan TOĞRUL	

Afyon Kocatepe Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetin Kurulu'nun

...../...../..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Zehra BOZKURT

Enstitü Müdürü

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN BESLENME VE TÜKETİCİ DAVRANIŞLARI

K. Esen KARACA

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mühendislik Fakültesi
Gıda Mühendisliği Bölümü

Danışman: Prof. Dr. Abdullah Çağlar

Bu araştırma Afyonkarahisar ilinde bulunan 2007-2008 eğitim öğretim yılında il ve ilçe merkezlerinde Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne bağlı değişik bölümlerde okuyan yaklaşık 23000 üniversite öğrencisinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla planlanıp yürütülmüştür.

Öğrencilerin çoğunluğunun (%48.5) günde 3 öğün yemek yemeyi tercih ettiği, babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %16,6 ile günde 4 ve üzeri öğün yemeyi tercih ettikleri, öğrencilerin kaldıkları yere göre öğün sayısına bakıldığında ise günde 3 öğün yemek yiyenlerin en fazla aile veya akrabalarının yanında kalan öğrenciler olduğu görülmüştür (%60.2).

Öğrencilerin çoğunluğu %40.8 ile fast food yemekleri tercih ederken %47.9'u ev yemeklerinin tercih etmiştir. Köyde yaşıyan öğrencilerin en çok (%61.3) ev yemeklerini tercih ettikleri görülürken il ve ilçede yaşıyan öğrencilerin köyde yaşıyan öğrencilere göre daha fazla fast food tarzı yemekleri tercih ettikleri görülmüştür. Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrenciler %50 oranında fast food yemekleri tercih etmişlerdir.

Yemek alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımına bakıldığında öğrencilerin çoğunluğu kaldığı yeri bu faktörlerin başında görmüşlerdir. Öğrencilerin %48.4'ü ekmek grubunu tüketirken, %21.6'sı et grubunu, %14.7'si sebze grubunu, %9.5'i süt-yoğurt grubunu ve %5.8'i meyve grubunu tüketmektedir.

Öğrencilerin %44.1'inin organik gıdalar hakkında bilgisi varken 13.9'u bilmemektedir. Genetik olarak değiştirilmiş organizmalar (GDO) hakkında ise öğrencilerin %45.2'sinin bilgisi varken %36.2'si bilmemektedir.

Anahtar kelimeler: Beslenme, genetiği değiştirilmiş gıdalar, besin tercihleri, organik gıdalar, öğrenci

ABSTRACT

MASTER THESIS

NUTRITION AND CONSUMER ATTITUDES OF AFYON KOCATEPE UNIVERSITY STUDENTS

K. Esen Karaca

Afyon Kocatepe University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Engineering Faculty
Department of Nutrition Science

Supervisor: Prof. Dr. Abdullah ÇAĞLAR

This research was planned and conducted to assess the nutritional preferences and knowledge level of approximately 23000 students in different departments of Afyon Kocatepe University, in 2007-2008 education period, in city and country towns of Afyonkarahisar.

While most of the students (48.5%) preferred to take 3 meals a day, 16.6% of the students whose fathers graduated from university or academy preferred to have ≥ 4 meals/day. Regarding the place where they live, it was found that the students who had 3 meals/day were those who lived with their families or relatives (60.2%).

The 48.8% of the students preferred fast food while 47.9% of them preferred home made food. The students who lived in rural mostly (61.3%) preferred home made food but the students living provincials preferred fast food more. The students living in governmental and private dormitories preferred fast food in a 50% ratio.

Regarding the distribution of factors affecting the food routines; most of the students expressed the living place as the first factor. While 48.4% of the students consumed bread; 21.6% of them consumed meat group, 14.7% vegetable group, 9.5% of them milk – yoghurt group and 5.8% fruit group.

While 44.1% of the students have information about organic foods; 13.9% of them don't have enough information about the subject. Also, 45.2% of the students have knowledge about organisms that are changed genetically (OCG); but 36.2% of them don't have any information.

Key Words: Nutrition, Genetically Changed Foods, Nutrient Preferences, Organic Foods, Student

TEŞEKKÜR

Çalışmamı, her aşamasında bilgi, yardım, öneri ve tecrübelerini esirgemediği yönlendiren, hem akademik ortamda hem de beşeri ilişkilerde engin görüş ve fikirleriyle yetişmeme ve gelişmeme katkıda bulunan değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. Abdullah Çağlar'a, araştırma süresince yardımlarını gördüğüm Sayın Prof. Dr. Ramazan ŞEVİK'e, çalışmalarımda maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Hasan TOĞRUL'a ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim üyesi Sayın Yrd. Doç. Dr. Murat OLGUN'a, araştırmamın başlangıcından bitimine kadar her aşamada yardımcı olan yüksek lisans öğrencilerinden Besim MADEN'e çalışmalarımda yardım ve desteklerini gördüğüm dostlarıma, arkadaşlarıma ve tüm yaşamım boyunca desteklerini benden esirgemeyen aileme en içten ve derin duygularıyla teşekkür ederim.

Bu çalışmada emeği geçen adlarını yazamadığım tüm dostlarıma ve arkadaşlarıma da sonsuz teşekkür ederim.

K.Esen KARACA

Afyonkarahisar, Haziran 2009

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ONAY SAYFASI	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. TEMEL KAVRAMLAR	9
2.1. Genetiği Değiştirilmiş Gıdalar	9
2.2. Gıda Katkı Maddeleri.....	11
2.3. Hormonlar	13
2.4. Organik Gıdalar	15
3. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	18
4. MATERYAL ve METOT	35
4.1. Araştırmanın Evreni	35
4.2. Araştırmanın Örnekleme.....	35
4.3. Anket Formunun Hazırlanması ve Uygulanması.....	36
4.4. Verilerin Değerlendirilmesi	37
5. BULGULAR VE TARTIŞMA.....	38
5.1. Araştırmaya Alınan Öğrenciler Hakkında Genel Bilgiler.....	38
5.2. Sosyodemografik özelliklere göre günde kaç öğün yemek yersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı.....	39
5.3. Sosyodemografik özelliklere göre evde veya dışarıda yemek yendiğinde hangi tür yemeklerin tercih edildiğinin dağılımı	42

5.4.	Sosyodemografik özelliklere göre yemek alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımı.....	45
5.5.	Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıkları içinde günde en çok hangi besin gruplarından tüketim yapıldığının dağılımı.....	48
5.6.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrenciler yaptıkları gıda harcamalarının toplam gelirleri içerisindeki payına göre dağılımı.....	51
5.7.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat ettiklerinin dağılımı	53
5.8.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham ve mamul gıdaları aldıkları yerlerin dağılımı.....	55
5.9.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ürün ambalajlarından hangi yönden etkilendiklerinin dağılımı.....	57
5.10.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda ambalaj malzemesi olarak tercihlerinin dağılımı.....	59
5.11.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceleyip incelememesinin dağılımı.....	61
5.12.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken tercih ettikleri firmaların dağılımı.....	64
5.13.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında düşündüklerinin dağılımı.....	66
5.14.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	69
5.15.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	72

5.16. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	74
5.17. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	77
5.18. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sos, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	80
5.19. Sosyodemografik özelliklere göre Tablo 17’de evet veya kısmen şıklarını işaretleyen 1315 öğrencinin ne türlü zararları düşündüklerinin dağılımı.....	82
5.20. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	84
5.21. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	86
5.22. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	88
5.23. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin GDO’lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	90
5.24. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO’lu, hormonlu, katkı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	92

5.25. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	94
5.26. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	96
5.27. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	98
5.28. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı.....	100
5.29. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	102
5.30. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette buldunuz mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	104
5.31. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=324) şikayette bulunma nedenlerinin dağılımı	106
5.32. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=1176) şikayette bulunmama nedenlerinin dağılımı	108
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	110
KAYNAKLAR.....	122
EK 1 ANKET	136
ÖZGEÇMİŞ.....	141

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No:</u>
Şekil 5.2.1	Bireylerin günlük öğün tüketim sayısı 40
Şekil 5.3.1	Bireylerin evde veya dışarıda tercih ettikleri yemek türleri 43
Şekil 5.4.1	Bireylerin yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörler 46
Şekil 5.5.1	Bireylerin tükettikleri besin grupları 49
Şekil 5.11.1	Bireylerin gıda alımında etiket inceleme durumu 62
Şekil 5.12.1	Bireylerin ürün alırken tercih ettikleri firmalar 64
Şekil 5.13.1	Bireylerin gıda maddelerinin güvenilir olma durumları hakkındaki düşünceleri 67
Şekil 5.14.1	Bireylerin GDO hakkında bilgi düzeyleri 70
Şekil 5.16.1	Bireylerin gıda ürünü alırken seçim öncelikleri 75
Şekil 5.17.1	Bireylerin gıdalara katkı maddelerinin eklenme nedenleri hakkındaki düşünceleri 78
Şekil 5.20.1	Bireylerin hormonlu gıdalar hakkındaki bilgi düzeyi 84
Şekil 5.23.1	Bireylerin GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri ile ilgili mevzuat ve uygulamaların yeterliliği hakkındaki düşünceleri 90
Şekil 5.24.1	Bireylerin basın-yayında GDO'lu, hormonlu, katkılı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılmasının faydalı olup olmayacağı hakkındaki düşünceleri 92
Şekil 5.25.1	Bireylerin gıda güvenlik sistemleri hakkındaki bilgi düzeyleri 94
Şekil 5.26.1	Bireylerin gıda işletmelerinin gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıp yapmadıkları hakkındaki düşünceleri 96
Şekil 5.27.1	Bireylerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında tercih ettikleri eğitim programları 98
Şekil 5.28.1	Bireylerin gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin hangi kuruluş tarafından yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı..... 100

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No:

Tablo 4.1	Araştırmanın genel planı	36
Tablo 5.2.1	Sosyodemografik özelliklere göre günde kaç öğün yemek yersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı	41
Tablo 5.3.1	Sosyodemografik özelliklere göre evde veya dışarıda yemek yendiğinde hangi tür yemeklerin tercih edildiğinin dağılımı	44
Tablo 5.4.1	Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımı	47
Tablo 5.5.1	Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıkları içinde günde en çok hangi besin gruplarından tüketim yapıldığının dağılımı	50
Tablo 5.6.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrenciler yaptıkları gıda harcamalarının toplam gelirleri içerisindeki payına göre dağılımı	52
Tablo 5.7.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat ettiklerinin dağılımı	54
Tablo 5.8.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham ve mamul gıdaları aldıkları yerlerin dağılımı	56
Tablo 5.9.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ürün ambalajlarından hangi yönden etkilendiklerinin dağılımı	58
Tablo 5.10.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda ambalaj malzemesi olarak tercihlerinin dağılımı	60
Tablo 5.11.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceleyip incelememediğinin dağılımı	63
Tablo 5.12.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken tercih ettikleri firmaların dağılımı	65
Tablo 5.13.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında düşündüklerinin dağılımı	68

Tablo 5.14.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	71
Tablo 5.15.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	73
Tablo 5.16.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin herhangi bir gıda ürünü alırken seçim önceliğiniz nelerdir sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	76
Tablo 5.17.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	79
Tablo 5.18.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	81
Tablo 5.19.1	Sosyodemografik özelliklere göre Tablo 17’de evet veya kısmen şıklarını işaretleyen 1315 öğrencinin ne türlü zararları düşündüklerinin dağılımı.....	83
Tablo 5.20.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	85
Tablo 5.21.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	87
Tablo 5.22.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	89
Tablo 5.23.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin GDO’lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şu an mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	91

Tablo 5.24.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO'lu, hormonlu, katkı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	93
Tablo 5.25.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	95
Tablo 5.26.1.	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	97
Tablo 5.27.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	99
Tablo 5.28.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı.....	101
Tablo 5.29.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı.....	103
Tablo 5.30.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette buldunuz mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı	105
Tablo 5.31.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=324) şikayette bulunma nedenlerinin dağılımı.....	107
Tablo 5.32.1	Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=1176) şikayette bulunmama nedenlerinin dağılımı.....	109

1. GİRİŞ

Bireyin, ailenin ve toplumun birinci amacı, sağlıklı ve üretken olmaktır. Sağlıklı ve üretken olmanın simgesi beden, aklen, ruhen ve sosyal yönden iyi gelişmiş bir vücut yapısı ve bu yapının bozulmadan uzun süre işlemesidir. İnsan sağlığı; beslenme, kalıtım, iklim ve çevre koşulları gibi bir çok etmenin etkisi altındadır. Bu etmenlerin başında beslenme gelir (Baysal 1999). Sağlıklı ve doğru beslenme, insan sağlığı açısından herhangi bir risk taşımayan güvenilir besinlerle sağlanır (Akşit vd. 1997).

Bütün canlılar yaşamlarını devam ettirebilmek için beslenmek zorundadır. Beslenme, yaşamın her döneminde sağlığın temelini oluşturmaktadır (Bulduk ve Yabancı 2002). Normal büyüme, sağlıklı yaşama, zekâ gelişiminden üretim gücüne kadar, insan yaşamını ilgilendiren her olayda doğrudan rolü olan beslenmenin önemi, henüz gereğince anlaşılammış, beslenme eğitimi ise yaygınlaşmamıştır (Işıksoluğu 2000).

Beslenme; büyüme, gelişme, sağlıklı ve verimli olarak uzun süre yaşamak için gerekli olan enerji ve besin öğelerinin her birini yeterli miktarda sağlayacak besinleri besin değerini yitirmeden, sağlık bozucu hale getirmeden en ekonomik şekilde almak ve vücutta kullanmaktır (Baysal 1999). Beslenme konusu ile tıbbın ilgisi yeni değildir. Hipokrat'dan beri, eski tıp kitaplarının önemli bir kısmı beslenmeye ayrılmıştır. Türk-İslam tıbbı da, beslenmeye gereken önemi vermiştir (Hatemi 1980).

Sağlıklı ve verimli olarak uzun süre yaşamının temel koşullarının başında, standartlara uygun büyüme ve gelişmenin sağlanması, dış etkenlere karşı dirençli olunması ve vücut yapısının, fiziksel uygunluğunun yaşam boyu korunması gelir. Bu koşulların temelini bilinçli, yeterli ve dengeli beslenme oluşturur (Çelik ve Toksöz 1999).

Yaşam boyunca yeterli ve dengeli beslenmek sağlıklı bir yaşamın temel taşıdır. Dünya nüfusunun hızlı bir şekilde artması buna karşılık besin üretiminde aynı hızda bir artışın olamaması ciddi beslenme sorunlarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bireysel ve toplumsal sağlığın korunması için halkın yeterli ve dengeli beslenme konusunda bilinçlendirilmesi koruyucu ve iyileştirici sağlık hizmetlerinin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Bulduk ve Yabancı 2002).

Yeterli ve dengeli beslenme; bireylerin sağlıklı, huzurlu ve güvence altında yaşaması, ekonomik, sosyal ve ruhsal yönden gelişmesinde belki de en önemli temel koşullardan biridir (Arlı vd. 2002). Beslenme yetersizliği ve dengesizliği, büyüme ve gelişmeyi engeller, sağlığı bozar, iş verimini düşürür ve hastalıkların iyileşmesini geciktirir. Yetersiz ve dengesiz beslenme yönünden zihnen ve bedenen iyi gelişmemiş, yorgun, isteksiz, hasta bireyler toplum için bir güç değil, bir yükür (Baysal 2002).

Günümüzde çocukların büyüme ve gelişme düzeyi toplumun sağlık ve beslenme durumunun bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Bulduk ve Yabancı 2002). Yetersiz diyetle beslenen toplumlardaki çocukların büyüme hızı, yeterli beslenenlerden daha yavaştır. Yetersiz ve dengesiz beslenme, yalnız fiziksel büyüme değil zeka gelişimini de olumsuz yönde etkilemekte, vücut direncini de azalttığından hastalıklara yakalanma olasılığı artmakta ve hastalıklar ağır seyretmektedir (Baysal 1999).

Bireylerin yetişkinlikte sağlıklı bir yaşam sürdürebilmesi çocuklukta düzenli bir beslenme alışkanlığı geliştirilebilmesi ile mümkündür (Bulduk ve Ünver 1991). Ülkemizde aşırı, ölçsüz, pahalı ve yetersiz beslenme sorunlarının yaygın olması; daha çok bilgi ve eğitim yetersizliğinden, yanlış alışkanlıklardan, çeşitli gelenek ve göreneklerden de kaynaklanmaktadır (Işıksoluğu 2000).

Yeterli ve dengeli beslenme, fiziksel büyüme, gelişme ve cinsel olgunlaşma ile birlikte psiko-sosyal değişimlerin ortaya çıktığı bir dönem olan adölesanda da önemlidir (Işıksoluğu 1986). Adölesanda büyüme yalnız vücut ölçülerinin artması değil aynı zamanda vücut hacminde artış demektir. Büyüme esnasında vücuttaki yağ, su, hormonal denge oldukça değişikliğe uğrar. Bu nedenle, bu yaş grubu çocuklarda yeterli ve dengeli beslenme çok daha büyük bir önem kazanmaktadır (Yücecan vd. 1994).

Son hızlı büyüme ve gelişme dönemi olan adölesanda enerji ve besin öğelerine olan gereksinimin arttığı, beslenme yetersizliklerinin büyüme ve gelişmeyi kötü yönde etkilediği bilinmektedir (Kınık 1996a).

Adölesan sözcüğü Latince de “adolescence” den gelmektedir (Hurlock 1973). Terim Latince’de “gelişen” anlamındadır. Psikiyatri sözlüğü adölesanı şöyle tanımlamaktadır; fiziksel ve duygusal süreçlerin yol açtığı cinsel ve psiko-sosyal olgunlaşma ile başlayan

ve bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı, çok da belirli olmayan bir zamanda sona eren kronolojik bir dönem olup, hızlı fiziksel, psikolojik ve sosyal değişimlerle karakterizedir (Çuhadaroğlu 1996).

Başka bir tanımla adölesan; son hızlı fiziksel büyüme, cinsel gelişme ve psiko-sosyal olgunlaşmanın gerçekleştiği, çocukluktan erişkin hayata geçiş dönemidir. Adölesan henüz erişkin değil ise de, çocuk da değildir (Kınık 2000a). Bu dönem pediatrik grubun erişkin döneme geçişini içerdiği için hem pediatrik hem de erişkin dönem sorunlarını içermektedir (Aksoy ve Surat 2000).

Adölesan döneminin kronolojik açısından başlama ve bitiş sınırlarını tam olarak belirlemek güçtür. Çünkü her bireyin kendine özgü bir gelişim hızı ve yapısı vardır. Bunun yanında cinsiyet, iklim, coğrafi yapı, sosyo-ekonomik durumun da gelişimi etkilediği bilinmektedir (Önay 2002). Erinlik ve adölesanı oluşturan grubun yaş sınırlarını belirlemede farklı görüşler ortaya atılmaktadır. Yazarların bir kısmı kız ve erkek öğrencilerin farklı yaşlarda adölesan döneme ulaştığını ileri sürmektedir (Anonim 1997).

Bir görüşe göre kız öğrencilerin erinlik dönemine 10-12 yaşlarında, adölesan dönemin başlangıcına 13-16 yaşında girdikleri, 17-21 yaşlarında ise adölesan dönemin sonunda olduğu belirtilmektedir. Erkekler ise erinliğe 11-13 yaşlarında ulaşırken, adölesanı dönemin başlangıcına 13-17 yaşlarında ve delikanlılığa ise 18-21 yaşlarında ulaştıkları ileri sürülmektedir (Anonim 1997).

Yetişkin insan, yaşamını sürdürmek, çalışmak ve yıpranan dokularını yenilemek için besin almak zorundadır. Çocuk ise; bunlara ek olarak büyüme ve gelişmesi için de beslenmek zorundadır (Baysal 1984).

İnsan hayatının iki hızlı büyüme devresi vardır. Birincisi 0-2 yaş bebeklik çağı, ikincisi 11-19 yaş adölesan çağıdır (Bulduk 1989). Dolayısıyla adölesandaki en önemli değişimlerden birisi hızlı fiziksel büyümedir (Kınık 2000b). Bu dönemde gerçekleşen büyüme atağı ve cinsel gelişme yanında zamanla değişebilecek fiziksel aktivite yoğunluğu, adölesanın bu süreç içinde izlenmesini ve beslenme gereksinimlerinin de düzenlenmesini gerektirmektedir (Kınık 1996b).

Adölesan döneminin en önemli özelliği olan hızlı büyüme ve gelişme olayı, çocukların besin gereksinimlerinin hayatları boyunca ulaşacağı en yüksek düzeye çıkmasına neden olur (Türkmen 1996). Bu çağdaki hızlı büyüme ve gelişme, bazal metabolizma hızındaki ve fiziksel faaliyetlerdeki artış, enerji ve besin ögesi gereksinimini artırır. Besin gereksinimi öncelikle iştah artışı şeklinde kendini gösterir ve adölesan öğün aralarında ilave besin tüketmek ister (Eser vd. 2000).

Adölesanın besin gereksinimleri bu fiziksel değişiklikler ve metabolizmadaki artışa göre belirlenir. Bazal ihtiyaçların artması büyümenin de arttığını gösterir (Türkmen 1996). Adölesan döneminde biyolojik olgunluğun başlangıcı, takvim yaşına bağlı olmaksızın bir çocuktan diğerine önemli ölçüde değişme gösterir. Bu açıdan çocuklar arasında önemli bireysel farklılıklar vardır. Büyüme hızındaki farklılıklar adölesanların enerji ve diğer besin öğelerine olan gereksinimlerinin değerlendirilmesinde, hatta onlar için standart değerlerin oluşturulmasında sorun oluşturmaktadır (Yıldız 1992).

Hızlı büyüme ve gelişme enerji, besin öğeleri ve besinlere olan ihtiyacı artırır (Pekcan ve Beğenmez 1988). 12-18 yaş gençlerin enerji harcaması vücut ölçüsünün birimi başına yetişkinlerden fazladır (Bulduk ve Ünver 1991). Vücut yapısı, boy, ağırlık, vücut yüzeyi, fiziksel aktivite, enerji gereksinimini belirleyen faktörler ise de adölesan dönemi gencinin enerji gereksinimini en doğru yansıtan faktörün özellikle boy uzama hızı olduğu ve yaşa göre boy uzunluğunun gözlenerek, boydaki artışa göre bu gereksiniminin hesaplanması gerektiği önerilmektedir (Yıldız 1992). Ayrıca yeni dokuların yapımı da daha fazla miktarda protein, mineral ve vitaminler gerektirir (Bulduk ve Ünver 1991).

Bu ihtiyaçların karşılanmasında ise gencin yaşam şekliyle, bilinçsizlik nedeniyle kazanılan alışkanlıklara bağlı sorunlar ortaya çıkar (Pekcan ve Beğenmez 1988). Bu dönemde tüm enerji ve besin öğeleri gereksinimlerinin karşılanabilmesi için de gençlerin tüketmeleri gereken besinler iyi kaliteli ve yeterli miktarda olmalıdır (Bulduk ve Ünver 1991).

Adölesan dönemde; bireysel farklılıkları, hızlı büyüme ve gelişme özelliklerini, cinsiyet farklılıklarını ve çocukların adölesan dönemi öncesi beslenme ve büyüme durumlarını da dikkate alarak, besin ögesi gereksiniminin saptanması gerekmektedir (Yıldız 1992).

Adölesanların beslenme durumu ve davranışlarını etkileyen etmenler;

- Yetersiz ve dengesiz beslenme, enerji ve besin ögesi alımı
- Ekonomik yetersizlikler
- Hastalıklar, gebelik, emzikelilik vb. özel durumlar
- Psiko-sosyal faktörler
- Yaşam tarzı, hareketsizlik veya aşırı fiziksel aktivite
- Vücut şekliyle saplantı şeklinde ilgilenme
- Ailedeki birey sayısı
- Gelenek görenekler, kişisel inanç ve değer yargıları
- Hızlı hazır (fast food) yiyecekleri tercih etme
- Beslenme bilgisindeki yetersizlikler ve beslenme alışkanlıkları
- Kitle iletişim araçları
- Öğün sayısı
- Öğün atlama
- Yeme bozuklukları
- Besinlerin elde edilebilirliği, üretimi ve dağıtımı
- Tek yönlü beslenme, sürekli karbonhidrat veya protein ağırlıklı beslenme, karbonhidratlarla proteinleri birlikte tüketmeme vb. yanlışlıklar
- Besin tamamlayıcıların (vitamin, mineral vb.) aşırı kullanımı
- Alkol, sigara, uyuşturucu kullanımı
- Aile içinde huzursuzluk, depresyon
- Anemi, şeker hastalığı vb. çeşitli hastalıklar (Şanlıer 2003).

Adölesan yaşlarındaki sağlıklı beslenme için şu öneriler verilebilir;

- Yemekten zevk alınmalı
- Farklı cins besinler tüketilmeli

- Sağlıklı bir kiloda kalabilecek miktarda yenmeli
- Unlu ve lifli besinlerden bolca alınmalı
- Aşırı yağlı besinlerden kaçınılmalı ve yağ olarak zeytinyağı tercih edilmeli
- Şekerli besinler çok sık tüketilmemeli
- Besinlerin vitamin ve mineral içeriği zengin olmalı
- Alkol tüketmekten kaçınılmalı (Gökçay ve Garibağaoğlu 2002).

İnsan yaşamında yeterli ve dengeli beslenmenin önemli olduğu dönemlerden birisi, çocukluk çağı ile olgunluk çağı arasında geçiş dönemi sayılan büyüme ve gelişmenin hızlandığı, çocuğun ruhsal yönden geliştiği ve cinsiyet karakterlerinin kazanıldığı adölesan çağıdır (Sağlam ve Yürükçü 1996). Bu çağda beslenmenin yeterli ve vücut gereksinimlerine uygun olması çok önemlidir (Sakarya ve Ünver 1985). Çünkü gençlik çağı duygu, düşünce, davranış ve tutumun gelişme çabasının yoğunlaştığı bir dönem olmasının yanı sıra fizyolojik, psikolojik değişme ile sosyal olgunluğa hazırlanma sürecini de içerir. Özellikle, bu çağdaki gençler metabolizma hızlarının artması nedeniyle sık sık yemeye ve birçok sosyal nedenle akşam yemeği dışında tüm besin gereksinimlerini okul kantinlerinden veya hazır yemek (fast food) işletmelerinden karşılamaya yönelirler. Dolayısıyla, sağlıkları için önemli olan vücut gereksinimlerini karşılayacak besinleri yeterli ve dengeli bir şekilde alamazlar (Kızıltan 2000). Bunun sonucunda, yetersiz ve dengesiz beslenme, öğrencilerin sağlıklarını ve başarı durumlarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Yurttagül ve Sağlam 1988).

Çocuklar ve adölesanlarda beslenme alışkanlıklarının ileri yaşlarda bazı hastalıkların ortaya çıkmasında rol alan parametrelerden biri olduğu bilinmektedir (Noor 2000, Benjelloun 2002, Williams *et al.* 1999). Kalp damar hastalıkları, diyabet, obezite, osteoporoz ve kanserlerin oluşumunda o zamana değin alınan kalori miktarı ve bunun bileşimi önemli rol oynamaktadır (Morris and Rorie 1997, Romieu *et al.* 1997). Yağ ve kalori içeriği yüksek besinlerin beslenmedeki payının giderek artması ile dengeli beslenme daha zor hale gelmektedir (Bull 1992). İleri yaşlarda ortaya çıkması beklenen kronik hastalıkların ortaya çıkmasında rol aldığı düşünülen beslenme alışkanlıklarının tespit edilmesi uygunsuz beslenmeye bağlı ortaya çıkabilecek hastalıkların önlenmesi

açısından önemlidir. Adölesan dönem uzun yaşam boyu devam eden alışkanlıkların yerleştiği bir dönemdir (Belmaker and Cohen 1985). Uygun beslenmenin sağlanabilmesi için yaşam tarzında oluşturulan değişiklikler yaşam kalitesinde olumsuz değişikliklere yol açmamaktadır (Hellenius *et al.* 1995). Beslenme alışkanlıkları da bu alışkanlıklar arasındadır. Hastalıkların beslenmenin uzun dönemli etkileri sonucu ortaya çıkıyor olması da uygun beslenmenin gerekliliğinin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir. İleri yaşlarda ortaya çıkan bazı kronik hastalıkların kökeninde beslenmenin yer alması çocukluktan itibaren rasyonel beslenme ilkeleri konusunda eğitim verilmesi ve sonuçlarının takip edilmesini gerektirmektedir. Obezlerde uygun fiziksel egzersiz ve beslenme alışkanlıklarının geliştirilmesi ile hastalık riskinin azaltıldığı bilinmektedir (Abernathy and Black 1996).

Üniversite öğrencileri erişkin döneme geçme aşamasında olan çocukluk çağı sonrası ilk gruptur. Bu öğrencilerin üniversite eğitiminin başlaması ile birlikte o zamana kadar alıştıkları aile ortamları içerisinde ayrılmaları, dış etkilere daha açık hale gelmeleri ve kendi özgür seçimlerini daha belirgin şekilde yapmaya başlıyor olmaları nedeniyle beslenmelerinde yeni bir dönem başlamaktadır. Bu dönemin belirleyici özelliği ekonomik problemler ve yeni kurulacak bir düzene uyum sağlama çabalarıdır. Beslenme alışkanlıklarında ortaya çıkabilecek yeni formlar üniversite öğrenimi sonrasına taşınacaktır. Öğrencilerin beslenme eğilimlerinin tespiti erişkin dönemde beslenme alışkanlıklarının düzenlenmesi ve uygunsuz beslenmenin yol açabileceği muhtemel bozuklukların önlenmesi açısından önemlidir (Mazıcioğlu ve Öztürk 2003).

Beslenme toplumun her kesimi için önemli olmakla birlikte, üniversite gençliği açısından farklı bir öneme de sahiptir. Üniversitelerde eğitim gören öğrencilerin bir çoğu hayatlarında ilk defa aile ortamından uzakta yaşamak durumunda kalmaktadır. Üniversite öncesinde öğrencilerin beslenme alışkanlıkları aile yaşamının gerektirdiği şekilde devam ederken, üniversite ile birlikte farklılaşan yaşam şekli öğrencilerin beslenme davranışlarını da değiştirebilmektedir. Değişen beslenme davranışları üniversite öğrencisinin zihinsel ve fiziksel durumunu ilgilendirdiği gibi okul performansını da dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı üniversite öğrencilerinin sahip oldukları beslenme bilgilerinin ve alışkanlıklarının saptanması ve duruma uygun öneriler geliştirilmesi oldukça önemlidir (Erten 2006).

Ülkemizde gençlerin beslenme alışkanlıkları ile ilgili araştırmalarda bu dönemde beslenme ile ilgili çok ciddi sorunların yaşandığı görölmektedir. Öğrencilerin genellikle öğünlere dikkat etmedikleri, tek öğün yemek yedikleri, sandviç ve simit gibi yiyecekleri daha çok tükettikleri, ekonomik zorlukların, yetersiz ve dengesiz beslenme probleminde etkili olduğu, yurtlarda kalan öğrencilerin yurt şartlarının kötü olmasından dolayı beslenmelerinin iyi olmadığı, sadece karınlarını doyurdukları saptanmıştır (Heşeminia *et al.* 2002, Durmaz ve ark. 2002, Garibağaoğlu ve ark. 2006).

Beslenme alışkanlıklarındaki değişikliklerin farkında olmak ve bunların ekonomik, sosyodemografik faktörler ve sağlık ile olan ilişkilerini saptamak, beslenme alışkanlıklarının nedenlerini ve sonuçlarını anlamaya önemli ölçüde ışık tutmaktadır. Kuşkusuz bu da, insanların daha sağlıklı beslenmeleri için gereken değişikliklerin yapılabilmesi ve geliştirilebilmesi konusunda yardımcı olacaktır (Önder ve ark. 2000).

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler, diğer toplumlardan etkilenmeler beslenme alışkanlıklarında çeşitli değişikliklere neden olmaktadır. Gelişen teknoloji, gıda bilimini etkilemekte ve tüketime hazır değişik ürünlerin üretimini hızlandırmaktadır (Erdem ve Arslan 1989). Ayrıca zenginleşme, çoğu kez geleneksel besinler yerine, besleyici değerleri düşük saflaştırılmış besinlerin tüketiminin artmasına neden olmaktadır (Baysal 2002).

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin beslenme bilgi ve alışkanlıklarını, organik gıda, gıda katkı maddeleri, hormonlar ve genetiği değiştirilmiş gıdalar konusunda bilgi düzeylerini ve ilgili değişkenlikleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

2. TEMEL KAVRAMLAR

2.1 Genetiği Değiştirilmiş Gıdalar

Genetiği değiştirilmiş gıdalar, bir canlının gen dizilimi değiştirilerek ya da bu canlıya çeşitli bakteri, virüs, hayvan ve bitkilerden gen aktarılarak kendi doğasında bulunmayan bir karakter kazandırılması ile elde edilir (İnt. Kyn. 1). Genetiği değiştirilmiş gıda üretimi tarımsal ilaç kullanımını azaltma, verimlilikte ve raf ömründe artış sağlama, uygun olmayan iklim koşullarında ürün alabilme ve besin değerini değerirme gibi gerekçelerle üretilmekte ve bu üretim biçiminin dünyadaki açlığa çare olacağı savunulmaktadır (İnt. Kyn. 2). Gıda endüstrisi yaptıkları risk değerlendirmelerine dayanarak, olumsuz sonuçlara dair kanıtların bulunmadığını belirtmektedir (Gaskell *et al.* 2004).

Ancak bu üretim biçiminin insan sağlığına zarar verebileceği ve doğal çevreyi bozacağına dair tartışmalar da vardır (İnt. Kyn. 2, Ho and Ching 2003). Hem tüketiciler hem de çevre örgütleri GDO'nun (Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar) yarattığı riskler nedeni ile oldukça ciddi karşı duruş sergilemekte kanıtların olmamasının riskin olmadığı anlamına da gelmediğini savunmaktadır (Varzakas *et al.* 2007, Saher *et al.* 2006). GDO'yu "tür bariyerlerinin aşılıp genlerin istila edilmesi" olarak tarif edenlere ek olarak (Ho 2000), FAO (Food and Agricultural Organisation) GDO üretim sürecinin tamamen kontrollü olmadığını ve genin konakta birleşme, açlığa çıkarma veya durağanlaşma yoluyla farklı sonuçlara yol açabileceğini belirtmektedir (FAO/WHO 2003).

GDO'larla ilgili olarak belirtilen riskler; genetik çeşitliliğin kaybı ile bitkilerin tek tipleşmesi ve doğadaki çeşitliliğin azalması, değeritirilen genlerin GDO ekimi yapılmamış arazilerdeki bitkilere de bulaşması, yararlı böceklerin yok olması, bazı böcek türlerinin toksinlere zamanla dayanıklılık kazanması ve çok daha fazla tarım ilacı kullanılması gibi çevresel etkilerin yanı sıra toksik ya da allerjik etkileri olmak üzere antibiyotiklere karşı direnç oluşturması, besinler yoluyla alınan DNA'nın insan hücrelerine taşınması ve gelecek nesillere aktarılması şeklinde özetlenebilir. Dünya

Sağlık Örgütü de GDO'ların insan sağlığı ve gelişimi için doğrudan risk olasılığı taşıdığını, GDO'larda kullanılan pek çok genin yeni olduğunu ve sağlığa zararlı olup olmadıklarının kanıtlanmadığını bildirmektedir (İnt. Kyn. 1).

Ülkemizde genetiği değiştirilmiş tohum ekmek veya ithal etmek yasaktır. Ancak mevzuattaki eksiklikler nedeni ile her yıl iki milyona yakın GDO'lu mısır, soya, pamuk ve kolza tohumunun kaçak olarak Türkiye'ye girdiği belirtilmektedir. İsteğe bağlı veya zorunlu etiketleme tarzında düzenlemeler ülkemizde olmadığı için, bu gıdalar, tüketici tarafından bilmeden tüketilebilmektedir (İnt. Kyn. 3, İnt. Kyn. 4).

Yapılan çalışmalarda, toplumun GDO'ları hangi gerekçelerle riskli bulduğu, bu algıda nelerin etkili olduğu ve algılanan bu riskin yeni gıda teknolojileri, yaşamımızı etkileyen diğer bilimsel uygulamalar veya diğer sağlık riskleri içerisindeki yeri incelenmektedir (Eurobarometer 2006, Fife-Schaw and Rowe 1996). Risk algısı çeşitli sağlık tehditlerini algılayıp yorumlamayı ve bunlarla ilgili davranış geliştirilmesini etkiler. Antropolojik, sosyolojik ve psikolojik kökenleri olan bu algı geleneksel tanımında kaza, zarar ve kayıp olasılığı üzerine odaklanır (Finucane and Holup 2005). Zararlı-yararlı, iyi- kötü, tehlikeli/tehlikesiz çatışmasına konu olan risk unsurları ve bunlara dair kararlar toplumlar arasında ve zaman içinde sürekli değişmektedir. Riske dair verilen kararların güvenilir bilgiye dayalı olarak şekillenmesi önem taşır. Kültürel ve sosyal unsurların bu kararda değişim yaratabileceği ise unutulmamalıdır. Risklerin toplum tarafından nasıl algılandığı ve kabul görüp görmediği bu tehlikeye dair bilgiyi iletenlere veya riski yönetenlere duyulan güvenle de şekillenmektedir (Finucane and Holup 2005, Eiser *et al.* 2002, Frewer *et al.* 1999).

Avrupa'da halkın sağlığını tehdit eden risklere yönelik algısını değerlendiren Eurobarometer araştırmasında "trafik kazası", "çevre kirliliği" gibi olası sağlık riskleri ile birlikte sıralandığında öncelikli sağlık tehditleri arasında "gıda" yer almamaktadır (Eurobarometer 2006). Gıda daha çok lezzet, zevk gibi olumlu kavramları anımsatmaktadır. Ancak gıdaya ilişkin 14 tanımlanmış risk (pestisitler, yeni virüsler, deli dana hastalığı, GDO'lar, vb) listelendiğinde kişiler, özellikle kendi kontrolleri dışında gıdalara yapılan müdahaleleri, endişeler kapsamında ilk sıraya koymakta, GDO da bu başlık altında yerini almaktadır. Aynı çalışmada, tüketiciler gıdalara ilişkin

risklerle ilgili olarak hekimlerden ve bilim insanlarından aldıkları bilgiyi en güvenilir bulurken, medyayı, sanayicileri, çiftçileri ve diğer üreticileri güvenilir bulmamaktadır (İnt. Kyn. 3).

2.2 Gıda Katkı Maddeleri

Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğine göre tek başına gıda olarak tüketilmeyen veya gıda ham veya yardımcı maddesi olarak kullanılmayan, tek başına besleyici değeri olan veya olmayan, seçilen teknoloji gereği kullanılan işlem veya imalat sırasında kalıntı ve türevleri mamul maddede bulunabilen, gıdanın üretilmesi, tasnifi, işlenmesi, hazırlanması, ambalajlanması, taşınması, depolanması sırasında gıda maddesinin koku, tat, görünüş, yapı ve diğer niteliklerini korumak, düzeltmek veya istenmeyen değişikliklere engel olmak ve düzeltmek amacıyla kullanılmasına izin verilen maddelere gıda katkı maddeleri denilmektedir (İnt. Kyn. 5).

Görüldüğü gibi katkı maddesi, gıdanın üretim, işleme, muamele, paketlenme veya depolanmasında kullanılan, doğal veya sentetik olan, temel hammaddelerden farklı olan, gıda maddesi üretiminde son ürünü geliştirmek için kullanılan, gıdanın özelliği üzerine etkisi olan maddelerdir (İnt. Kyn. 5).

Gıda üretiminde teknolojinin gelişmesi, yeni üretim teknikleri, ürünün dayanma süresinin ve kalitesinin artırılma çabaları verimliliğin artırılıp kayıpların azalması, tüketicilerin değişen talepleri ve mevsimlik değil, sürekli ürün talepleri, üretimde Gıda Katkı Maddelerinin kullanımını zorunlu hale getirmiştir. Gıda Katkı Maddelerinin kullanımı teknoloji, muhafaza ve kalite zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Gıdalara istenilen özelliklerin verilebilmesi, gıdada sağlık açısından oluşabilecek bazı risklerin ortadan kaldırılması için de gıda katkı maddelerinin kullanımı gereklidir (İnt. Kyn. 5).

Gıdalara istenilerek katılan maddeler olup, bu maddelerin özellikleri ve gıdalarda kullanım sınırları dünyada uluslararası düzeyde araştırmalarla ele alınan bir konudur. Bu amaçla Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Gıda Tarım Örgütü'nün (FAO) oluşturduğu gıdalarla ilgili komisyon (CAC) ve bu kuruluşun gıda katkı maddeleri ile alt komitesi

olan Birleşik Gıda Katkı Uzman Komitesi (JECFA) katkı maddelerinin insan sağlığı açısından güvenilirliği konusunda çalışmalar yapmakta ve belirli dozlarda kullanımında sakınca olmadığı belirlenen maddelerle ilgili listeler hazırlanmaktadır. JECFA komisyonunda görev alan tarafsız uzmanlar gerçekleştirdikleri uzun süreli ve ayrıntılı toksikolojik değerlendirmeler sonucunda, söz konusu katkı maddesinin deney hayvanlarına zarar vermeyen dozunu (NOEL) saptamaktadır. Bu değer, insanlar için bir ömür boyu vücut ağırlığının kilogramı başına mg olarak alındığında, zararlı etki yapmayacak doza (ADI) çevrilirken ise; komisyon tarafından güvenlik faktörü olarak kabul edilen olan 100 rakamına bölünmektedir. Bu verilere dayanarak hazırlanan listelere katkının adı, değeri ve bu değer esas alınarak değişik gıdalarda izin verilerek maksimum miktarları (Maksimum Level-ML) belirtilmekte, sakıncalı olabilecek maddeler (butter yellow, hidrojen peroksit, vb) liste dışı bırakılmaktadır (İnt. Kyn. 6).

CAC tarafından önerilen listeler Avrupa Topluluğu (EC) tarafından da benimsenmiş olup, bu topluluğun da benzer listeleri vardır. Dünyadaki çeşitli ülkeler listeleri esas alarak, kendi ülkelerinde kullanımına izin verilen katkı maddelerinin listelerini düzenlemektedirler. Ülkemizde de kullanımı uygun görülen gıda maddeleri CAC ve EC tarafından oluşturulan listelerden seçilmektedir (İnt. Kyn. 6).

Avrupa Birliği'nin belirttiği ve Birlik ülkelerince kullanımına izin verilen katkı maddelerinin numaraları önünde Avrupa Birliği'ni temsil eden "E" harfi yer almaktadır. Bu kodlar Avrupa Birliği'nin bir alt komitesi olan "Scientific Committee on Food" tarafından belirlenmektedir. Güvenilir gıda katkı maddeleri listesinde yer alan tüm katkıları "E" kodunu taşır ve toksikolojik açıdan güvenilir katkılarıdır. "E" harfi sağlık açısından tüketici için bir güvencedir. Sekizbinin üzerinde gıda katkı maddesi bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca 350-400 tanesi "E" numarasına sahiptir. Gıda katkı maddeleri gıda etiketlerinde farklı biçimlerde belirtilebilirler. Örneğin; monosodium glutamate'ın (MSG) numarası E621'dir. Bir yiyecek monosodium glutamate içeriyorsa, bu, aşağıdaki ifadelerin biri ile belirtilebilir: "lezzet artırıcı olarak monosodium glutamate (E621) kullanıldı" "lezzet artırıcı olarak monosodium glutamate kullanıldı" "lezzet artırıcı olarak E621 kullanıldı" "E" numarası alan katkı maddelerinin sayısı sürekli değişmektedir. Halen kullanılmakta iken zararları ortaya çıkanlar iptal edilmekte, yeni katkı maddeleri de eklenebilmektedir (İnt. Kyn. 6).

Bundan başka INS (The International Numbering System) ya da CAS (Chemical Abstract Service) numarası gibi daha genel numaralandırma sistemleri de vardır (İnt. Kyn. 6).

Ancak kullanılabilir gıda katkı maddeleri listesinde yer almıyorsa, belirlenen limitlerin üzerinde kullanılıyor ve ADI değeri dikkate alınmıyorsa, katkı maddesi bazı bulaşanları içeriyorsa, eğitimsiz kişilerce teknolojisine uygun kullanılmaması ve kontrol mekanizmalarının iyi işletilememesi durumunda tüketiciler, özellikle risk grupları, risk altındadır. Kullanımına izin verilen katkı maddelerinin denetiminde değerlendirilmesi gereken en önemli iki konudan birincisi bu maddelerin gıda saflığında olmaları, diğeri ise gıdalarda izin verilen sınırı aşmamalarıdır. Bu denetim ise ancak ülkede etkin bir kontrol sisteminin kurulması ile gerçekleşebilir. Gerek katkı maddeleri kullanımında, gerekse genel anlamda gıda tüketiminde Toksikoloji biliminin öncülerinden Paracelsus'un (1493-1541) "Her madde toksindir, ancak toksin ile ilacı birbirinden ayıran dozudur" sözü de unutulmamalıdır (İnt. Kyn. 6).

2.3 Hormonlar

Hormon kelimesi Yunanca'daki "hormao" (tahrik etmek, göndermek) sözcüğünden gelmektedir. Hormonlar, vücudumuzdaki salgı bezleri veya dokularca üretilen kimyasal maddelerdir. Bunlar hormonları kan dolaşımına salgılamaktadır. Bunların işlevi, hücreler ile organlar arasında bilgi iletmektir. Hormonlar bu yüzden "haberciler" olarak betimlenmektedir (İnt. Kyn. 7).

Vücudumuzda değişik özelliklerde hormonlar salgılayan onlarca bez bulunmaktadır. Tüm bu bezler biz hiç farkında olmadan bizi hayata hazırlamak ve hayatımızı sürdürmek için çalışırlar. Bebeklik ve ergenlik dönemlerinde, kadınların hamilelik dönemlerinde bu hormonlar daha çok önem taşımaktadır (İnt. Kyn. 7).

Korkmak, heyecanlanmak gibi değişik insani duygularımızda bile hormonlar, vücudumuzun bu gibi durumlara hazır hale gelmesi için yardımcı olurlar. Metabolik

faaliyetlerimizi düzenleyerek, bizleri değişik hastalıklara karşı da koruyan, bu bezlerden salgılanan salgılar, sağlıklı bir hayat sürdürebilmek için oldukça önemlidir (İnt. Kyn. 7).

Hormonlar vücudumuzun gizli patronlarıdır. Boyumuz, ağırlığımız gibi dış görünüşümüzde, ruhsal dengemizde, fiziksel aktivitelerimizde, organlarımızın çalışmasında etkileri büyüktür. Sağlıklı bir insanda, doğumdan itibaren gerekli bütün hormonlar, gerektiği zamanlarda, gerektiği miktarlarda salgılanarak vücudun gelişmesi ve tüm fonksiyonların normal çalışması sağlanmaktadır. Ancak, tabii hâlinde iken normal bir şekilde çalışan bu mekanizmaya, beslenme alışkanlıkları başta olmak üzere dışarıdan, farklı ve vücuda zararlı müdahaleler yapıldığında sistem bozulabilmektedir. Vücudumuzda var olan herhangi bir hormonun yokluğunda, eksikliğinde veya fazlalığında hayatımızı normal bir şekilde idame ettirmemiz oldukça zordur (İnt. Kyn. 7).

20.yüzyılın başlarından itibaren;

İnsanlar daha az toprak kullanarak, daha az emek ve para harcayarak daha çok ürün elde edebilmenin yollarını aradılar. Canlıların ve tohumların. genetiği ile oynayarak, değişik kimyasal, sentetik gübreler ve ilaçlar kullanarak, özellikle çocukların gelişiminde önemli bir yeri olduğunu bildiğimiz hormonlardan yararlanarak sonuca da ulaştılar (İnt. Kyn.7).

Hormonlar tarım ve hayvancılıkta, doğal sürece müdahale edildiği için az zamanda daha çok mal üretimini, ürünlerin daha canlı ve güzel görünmesini sağlamak ve her zaman ürün sahibi olabilmek için kullanılmaktadır (İnt. Kyn. 7).

Hormon kullanılarak üretilen bitki ve etler, sürekli tüketildiği zaman vücuttaki hormon dengesi bozulabilmekte ve bunun sonucunda bir çok hastalık ortaya çıkabilmektedir. Vücudun bağışıklık sisteminin bozulması, şişme ve yağlanma gibi durumlar, bazı vitaminlerin kullanılmaması, hücrelerin zayıflayarak kanser hastalığına yol açılması gibi durumlar bu çerçevede sayılabilir (İnt. Kyn. 7).

Gıdalarda hormon kullanımı, halk arasında en çok tartışılan konuların başında gelmekte, tıp çevrelerindeki yaygın görüşe göre de hormonlu bitki ve etler, sürekli tüketildiğinde

vücuttaki hormon dengesini bozmaktadır. Ayrıca vücudun bağışıklık sisteminin bozulması, şişme ve yağlanma, hücrelerin zayıflayarak kanser hastalıklarına davetiye çıkarması gibi kanıtlanmamış ancak ciddi şüphelere yol açan sonuçlarda bulunmaktadır (İnt. Kyn. 8).

Hormonun insan vücudunda kalıntı bıraktığı, sağlığı tehdit ettiği, kansere davetiye çıkardığı yönünde bilimsel bir bulgu olmasa da tüketicinin hormon konusunda tedirginliği devam etmektedir. Yeterli denetimin yapılmadığına inanılmakta, denetim yapılırsa da tüketici bu denetimlerin sonucu hakkında sürekli olarak bilgilendirilmemektedir. Bilginin olmadığı yerde de tüketici kuşku içinde kalmaktadır (İnt. Kyn. 9).

2.4 Organik Gıdalar

Organik gıdalar, basit olarak, yetiştirilmesinde ve işlenmesinde, genetik mühendisliğin, yapay ve benzeri gübrelerin, böcek ilaçlarının, yabancı ot ve mantar öldürücü ilaçlarının, büyütme düzenleyicilerinin, hormonların, antibiyotiklerin, koruyucuların, renklendiricilerin, katkı maddelerinin, kimyasal kaplama ve parlaticı maddelerinin ve kimyasal ambalaj malzemelerinin kullanılmadığı gıda maddeleridir (İnt. Kyn. 10).

Dünya nüfusunun hızlı artışı, insanların gıda maddesi ihtiyacını artırmıştır. Artan nüfusu beslemek için verim artışı ana hedef olmuş, bu amaçla da tarımda birçok kimyasal maddenin (örn., ilaç, gübre, hormon, insektisit) kullanımı artmış ve yaygınlaşmıştır. Ancak bu girdilerin yan etkileri öncelikle, bunların yaygın kullanıldığı gelişmiş ülkelerde, sonraları da diğer ülkelerde ortaya çıkmaya başlamıştır. Konvansiyonel üretimin başlıca olumsuz etkileri (Heaton 2003, Hole *et al.* 2005, Kouba 2003, Morgan and Murolach 2000, Sundrum 2001).

- Çevre kirlenmesi
- Sağlık problemleri
- Biyolojik çeşitliliğin azalması

- Toprakların çoraklaşması
- Su kaynaklarının kıtlaşması ve kirlenmesi
- İklimsel değışiklikler, küresel ısınma başlıkları altında özetlenebilir. Konvansiyonel tarımın bu olumsuz etkileri nedeniyle, gelişmiş ülkeler, alternatif olarak çevre dostu üretim sistemlerini gündeme getirmiştir (Atasever ve Adıgüzel 2006).

Avrupa'daki bazı çalışmalar (Sylvander 1999), tüketicinin organik besinleri seçmesinin sebebini;

- Organik besinlerin daha güvenilir olduğunu,
- Organik üretim yöntemlerinin çevreyi daha az kirlettiğini ve
- Organik üretimin hayvan sağlığı ve hakları yönünden daha uygun olduğunu kabul etmelerinden kaynaklandığını ortaya koymuştur.

İngiltere'de yapılan bir araştırma (IFST 2001) organik ürünleri tercih eden kişilerin %46'sı bu besinlerin daha sağlıklı olduğunu düşündüğü için, %40'ının da duyuşsal beğeni nedeniyle organik ürünlere yöneldiklerini ortaya koymuştur. Fransa'da yapılan bir araştırmada (INC 2001) da, Fransız tüketicilerin %61'inin organik besinlerin kimyasal kalıntı içermediğini düşündüğü için, bu ürünleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Diğer bir ifadeyle, çeşitli nedenlerle (örn., sağlıklı, kimyasal kalıntı içermeme, duyuşsal beğeni, çevre kirliliğini önleme) gelişmiş ülkelerde organik tarım ürünleri tüketimine talep artmıştır. Organik tarım ürünlerinin tüketimi, özellikle 1990'lı yıllardan sonra Avrupa ülkelerinde (örn., Avusturya, Almanya, İtalya, Lüksemburg ve İsviçre) artmaya başlamıştır. Organik tarımın bu ülkelerde yaygınlaşmasına, organik ürünlere devletlerin yaptığı maddi destekler de çok önemli katkı sağlamıştır (Atasever ve Adıgüzel 2006).

Organik ve konvansiyonel yöntemle üretilen besinlerin karşılaştırıldığı bazı çalışmalarda (Heaton 2003, Hornick 1992, Lampkin 1990, Maxted-Frost 2004), organik ürünlere besin öğeleri konsantrasyonunun daha yoğun olduğu tespit edilmiştir. Özellikle C vitamini, magnezyum, demir ve fosfor miktarının organik sebze ve meyvelerde daha fazla olduğu bildirilmiştir (Heaton 2003).

Antibiyotiklere karşı mikroorganizmalarda giderek artan direncin görülmesi (Refsdal 2000), kanser (Chen and et.al., 2006), deli dana olgusu (Malmauret L. et.al. 2002) ile diğer tanımlanamayan çeşitli hastalık sıklığındaki artış tüketicilerin hayvansal ve bitkisel ürünlerdeki kalıntılara odaklanmasına, hem kendilerini ve hem de çevreyi koruma adına doğal alternatif ürünlere yönelmelerine neden olmuştur (Worthington 1998). Tüketiciler artık daha yüksek beslenme değeri olan ve aynı zamanda kimyasal kalıntılardan arındırılmış gıdaları tüketmeyi tercih etmektedir. Bu durum aynı zamanda kişilerde iç huzuru da sağlamaktadır (Kopke, U. 2005, Marcus, M. B. 2001, Magkos, F. et. al. 2006). Organik ürün üreten ve satan kişilerin çevre dostu olma, sağlığı koruma gibi konular yönünden de geleneksel ürün üreten ve satanlardan mizaç bakımından farklı olduğu iddia edilmektedir (Williams, P.R. and Hammitt, J.K. 2000).

Ekolojik ürünler hakkında tüketicilerin çok fazla bilgi sahibi olmadığı ya da yeni bilgilendiği gözlenmektedir. Özellikle organik (ekolojik) tarım ürünlerinin geleneksel ürünlere kıyasla daha pahalı olmasından dolayı eğitim ve gelir seviyesi yüksek kesim tarafından talep edilmeye başlamaktadır. Bununla birlikte insanların eğitim ve gelir seviyesindeki artışla beraber doğal yaşama yönelmesi ve doğal ürünleri talep etmesiyle birlikte bu tür ürünlerin pazarında hareketlenme başlaması beklenmektedir (Kayhan 2001).

Son 10 yıldan beri, özellikle gelişmiş ülkelerde, organik ürünlere talep artmaktadır. Tüketiciler sağlık, besin değeri, çevre, duyuşsal nitelik ve hayvan sağlığı ve haklarına uygunluk gerekçeleriyle organik besinleri tercih etmektedirler. Organik tarımın belki en önemli faydası çevre korunması açısından son derece uygun olmasıdır (Kayhan 2001).

3. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Gözdaşoğlu (1973), serum demir, magnezyum, çinko, bakır değerleri ve anemi oranını belirlemek üzere yaşları 12-23 arasında değişen 106 lise öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmada; kızlarda %18.0, erkeklerde ise %2.2 oranında anemi ve yapılan testlerle de bu durumun demir eksikliği anemisi olduğunu belirlemiştir. Çalışmada, kız adölesanların %8.19'unun serum demir değeri normalin altında; kız öğrencilerin %31.1'inin, erkek öğrencilerin %55.5'inin serum bakır değerleri normalin üstünde; serum magnezyum değerleri normal sınırlar içinde; serum çinko düzeyinin 5 kız adölesanda ve 15 erkek adölesanda normalin üstünde olduğu tespit edilmiştir.

Alanyalı (1990), yetiştirme yurtlarında kalan 13-18 yaş kız ve erkek grubun beslenme ve büyüme-gelişmelerini incelediği bir araştırmada; kız öğrencilerin %4.5'inin, erkek öğrencilerin ise %15.4'ünün normal altı vücut ağırlığına sahip olduklarını, boy uzunluğu yönünden kız öğrencilerin ve erkek öğrencilerin yaklaşık 1/4'ünün normal altı boy uzunluğuna sahip olduklarını saptamıştır. Çalışmada, kız öğrencilerin %40.5'inin, erkek öğrencilerin %15.7'sinin anemik olduğu tespit edilmiştir. Beslenme yetersizliğine bağlı saçlarda kolay koparılabilmek, seyreklik ve kuruluk, ağızda angular stomatitis az sayıda gençte saptanmıştır. Kız öğrencilerin günlük protein ve enerji alımları önerilen miktarın biraz üzerinde bulunmuştur. Buna karşılık kalsiyum, demir, riboflavin alımları önerilen miktarın altındadır.

Giray (1990), obeziteyi araştırmak için sosyo-ekonomik düzeyi farklı iki bölgede bulunan 10-17 yaşlarındaki 1225 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; kızlarda obeziteye daha fazla rastlanmış ve aradaki farkı istatistiksel olarak anlamlı bulmuştur ($p < 0.05$). Çalışmada, sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan okulda obezite prevalansı tüm öğrencilerde %3.2, erkeklerde %0.9, kızlarda %5.6 olup; sosyo-ekonomik düzeyi yüksek olan okulda tüm öğrencilerde %6.3, erkeklerde %4.7, kızlarda %7.8 bulunmuştur. Obezite sosyo-ekonomik düzeyi yüksek okuldaki öğrenciler arasında daha sık görülmüş ve aradaki fark, tüm öğrencilerde ve erkeklerde istatistiksel olarak anlamlıyken ($p < 0.05$), kızlarda ise anlamlı bulunmamıştır ($p > 0.05$). Araştırmada obez öğrencilerin ve obez olmayan öğrencilerin sırasıyla; günde 3 öğün tüketenlerin oranları

%77.2 ve %66.9; 3 öğünden az tüketenlerin oranları %19.3 ve %20.6; 3 öğünden fazla tüketenlerin oranları %3.5 ve %12.5 olarak bulunmuş; obez öğrencilerin %33.3'ü bisküvi, seker, çikolata gibi gıdaları tükettikleri belirlenmiştir.

Bulduk ve Ünver (1991), yetiştirme yurtlarında kalan 12–18 yaşlarındaki gençlerin beslenme durumları ve bunun sağlıkla ilişkisini belirlemek üzere iki yetiştirme yurdunda kalan 343 kız ve erkek üzerinde yaptığı çalışmada; kız öğrencilerin erkeklere göre daha az besin tükettiğini belirlemiştir. Çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin besin tüketimleri standartlara göre değerlendirildiğinde genelde protein, özellikle hayvansal protein tüketiminin düşük olduğu görülmüş, kız öğrencilerin erkeklere göre bu yönden biraz daha yetersiz beslendikleri saptanmıştır.

Hadimli (1992), adölesan dönemindeki bireylerde kan serumunda demir seviyesi ve anemi durumlarının belirlenmesine yönelik olarak lisede öğrenim gören toplam 140 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; serum demiri, hemoglobin, hematokrit, boy ve kilo değerlerine bakmıştır. Çalışmada, hemoglobin boy ve kilo açısından gruplar arasında fark bulunamazken, serum demiri değerleri açısından erkek öğrenciler arasındaki fark anlamlı, kız öğrencilerde de hematokrit değeri anlamlı bulunmuştur.

Yıldız (1992), şişmanlık prevalansı, beslenme alışkanlıkları ve bilgi düzeyleri, enerji tüketimi ve harcamalarına ilişkin sosyo-ekonomik düzeyi düşük ve yüksek bölge okullarında okuyan 15-18 yaş grubu toplam 1208 adölesan üzerinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin ağırlıklarını BKİ'ne göre değerlendirmiş ve %27.9'unun zayıf, %68.3'ünün normal ve %3.8'inin hafif şişman olduğunu bulmuştur. Çalışmada, her iki gruptaki erkek ve kız öğrencilerin %29.9'unun öğün atladığı, en çok atlanan öğünün ise %45.4 oranı ile kahvaltı olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %20.3'ünün beslenme bilgisi, %20.2'sinin beslenme alışkanlığı kötü bulunmuştur.

Ahsen (1994), beslenme öğrenimi gören ve görmeyen kız meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin beslenme durumunun tespiti üzerine yaptığı çalışmada; beslenme öğrenimi gören öğrencilerin %59.9'unun ve görmeyen öğrencilerin %65.1'inin günde üç öğün tükettikleri, beslenme öğrenimi gören ve görmeyen öğrencilerin sırasıyla %62.6'sının ve %59.6'sının kahvaltıyı, %36.1'inin ve %45.9'unun öğlen öğününü, %27.9'unun ve %19.2'sinin akşam öğününü atladıklarını; öğün atlayanların ise

isteksizlikten dolayı öğünlerini atladıklarını belirlemiştir. Öğrencilerin sabah kahvaltılarını ve akşam yemeklerini evde, öğle yemeklerini okul kantininde tükettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin beslenmeyle ilgili bilgilerini; beslenme öğrenimi gören öğrencilerin %84.4'ünün konuyla ilgili alınan derslerden, beslenme öğrenimi görmeyen öğrencilerin %54.8'inin aileden aldıkları saptanmıştır.

Şekerci (1994), çıraklık okullarına devam eden 14-22 yaş grubundaki bazı işçilerin beslenme durumu ve bunu etkileyen faktörler üzerinde yaptığı araştırmayı toplam 275 kişi üzerinde yürütmüştür. Bu çalışmada; çırakların %78.6'sının günde üç öğün yemek yedikleri, %71.6'sının sabah kahvaltısını atladığı, %80.4'ünün öğle öğününü ve %87.3'ünün akşam öğününü atlamadığı, öğün atlayanların %35.6'sının zaman bulamamaktan dolayı öğünlerini atladıkları belirlenmiştir. Çırakların %66.6'sının sabah kahvaltısını evde yaptıkları ve yiyecek olarak kahvaltıda simit-ekmek, peynir, zeytin, yumurta; öğle öğünlerinde çorba, döner, pilav-makarna; akşam öğünlerinde çorba, salata, pilav-makarna tercih ettikleri; içecek olarak kahvaltıda çay ve süt; öğle öğünlerinde kola, ayran, çay; akşam öğünlerinde çay, ayran, kola tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Nu and *et al.* (1996), 10-20 yaşlarındaki 222 Fransız adölesanın yemek alışkanlıkları ve yemek tercihleri üzerine yaptıkları araştırmada; öğrencilerin favorileri olan ve en çok hoşlandıkları yiyecek ve içecekler olarak farklı tercihler belirttiklerini saptamışlardır. Çalışmada, yeme alışkanlıkları ve tercihlerin çoğunlukla yaş ve cinsiyetle ilgili olduğu, kız öğrencilerin erkeklerden diyete ve atıştırmaları azaltmaya daha çok dikkat ettikleri, genç adölesanların fazla tatlı olmayan ve daha çok bilinen yiyecekleri tercih ettikleri, çocukların büyüdükçe daha çok atıştırdıkları, öğün atladıkları ve yabancı yiyeceklerle daha çok ilgilendikleri görülmüştür. Adölesanların erinlikten önce eskiden sevdikleri birçok yiyeceği geri çevirdikleri, erinlikten sonra daha önce sevmedikleri bazı yiyecekleri beğenmeye başladıkları saptanmıştır. Sosyal ve kavramsal etkilerden dolayı yemek dağarcıklarının bu zamanda genişlediği bulunmuştur.

Türkmen (1996), 13-17 yaş grubu çırakların beslenme durumlarının belirlenmesine yönelik olarak, çıraklık eğitim merkezinde öğrenim gören toplam 1028 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin %76.0'sının günde üç öğün yemek yediğini, %74.0

'ünün öğün atlamadığını, atlayanların ise %50.0'sinin akşam yemeğini atladıklarını ve %50.0'sinin canının istememesinden dolayı öğünü atladıklarını saptamıştır. Öğrencilerin %29.2'sinin hazır yiyecek olarak döneri tercih ettiği, yaşlarına göre tükettikleri besin öğelerinin standart değerlerle karşılaştırılmasında 13-14 yaş grubu çırakların enerji, protein, vitamin A, riboflavin, fosfor ve demiri yeterli; niasin ve kalsiyumu yetersiz; tiamini ise fazla tükettiği, 15-17 yaş grubu çırakların enerji, protein, vitamin A, tiamin, fosfor ve demiri yeterli, riboflavin, niasin ve kalsiyumu yetersiz tükettiği belirlenmiştir. Ancak çırakların tükettikleri enerji büyük bir oranla önerilen miktarların içinde olmasına rağmen fiziksel aktivitelerinin ağır olması nedeniyle, enerji alımlarının yetersiz kaldığı da tespit edilmiştir.

Brook and Tepper (1997), Holon'da 14-18 yaş arası 141 lise öğrencisinin beslenme alışkanlıkları, vücut görüntüleri, beslenme bilgi düzeyleri ve beslenme davranışları üzerinde yaptıkları bir çalışmada; öğrencilerin gerçekte sadece %10.0'unun fazla kilolu olmasına rağmen %44.0'nün kendini obez hissettiğini, diğer %53.4'ünün daha zayıf olmayı istediğini ifade ettiklerini belirlemişlerdir. Öğrencilerin obeziteyle ilgili tutumları incelendiğinde; öğrencilerin %31.0'inin obeziteyi bir dezavantaj olarak önemsemediği gözlenmiştir. Öğrencilerin beslenme hakkındaki bilgilerinin çoğunu medyadan elde ettiğini, sadece %28.3'ünün okuldaki eğitimden öğrendiğini belirlemişlerdir. Çalışmada, öğrencilerin yarısının çeşitli diyetler uyguladığı, beslenme bilgisi, obezitenin riskleri ve aşırı beslenmenin tehlikesi konularında son derecede bilgisiz oldukları, birçoğunun obeziteye ve fazla kilolu insanlara karşı olumsuz tutumlar sergiledikleri ve öğrencilerin beslenme bilgilerinin kaynağının medya olduğu belirlenmiştir.

Özgen (1998), farklı eğitim düzeyindeki öğrencilerin hızlı hazır yiyecek (fast food) tüketim durumlarının ve alışkanlıklarının saptanması üzerine 300 lise öğrencisi ve 300 üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 600 öğrenci üzerine yaptığı çalışmada; öğrenci ailelerinin hızlı hazır yiyeceklerin sağlıksız olması nedeniyle çocuklarının dışarıda yemek yemelerini onaylamadığını, öğrencilerin bu yiyecekleri lezzetli olmasından ve karın doyurucu olmasından dolayı tercih ettiklerini, ancak öğrencilerin birinci derecede besin değeri düşük olduğundan, ikinci derecede yiyeceklerin içerisinde birden fazla katkı maddesi kullanıldığından, üçüncü derecede yiyecekler temiz hazırlanmadığından

tercih etmediklerini belirlemiştir. Çalışmada, öğrencilerin hızlı hazır yiyecek tüketilen yerlere daha çok hafta sonu gittikleri, bu yerlerde servis türlerinden öncelikle paket servisini tercih ettikleri, bu hazır yiyecek türlerinden hafta içi en çok hamburger, döner, patates kızartması; hafta sonu en çok pizza; içecek türlerinden ise hafta içi en çok çay, nescafe, su; hafta sonu bira; tatlılardan hafta içi en çok kek, dondurmalı pasta, vianetta; hafta sonu yaş pastayı tercih ettikleri bulunmuştur.

Beech *et al.* (1999), New Orleans'ta 2079 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada; kız öğrencilerin beslenme bilgi düzeylerinin erkek öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir ($p < 0.001$).

Yabancı (1999), adölesanlarda fiziksel aktivite düzeyi ile beslenme durumunun kemik mineral yoğunluğu ve vücut bileşimi üzerine etkisini tespit etmek için orta sosyoekonomik düzeydeki iki ilköğretim okulu ve iki lisede öğrenim gören 13-15 yaşları arasında sağlıklı toplam 120 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada; adölesanlar tarafından, et ve ürünleri grubundan tüm besinlerin yetersiz tüketildiği, süt ve yoğurt tüketimleri yetersiz bulunmasına rağmen peynir tüketimleri önerilen miktarın üzerinde olduğunu belirlemiştir. En çok tercih edilen peynir türünün beyaz peynir olduğu saptanmıştır. Adölesanların ekmek tüketimleri önerilen değerlerin altında bulunurken, makarna, bulgur, pirinç, yufka, bisküvi gibi diğer tahılları tüketim miktarları önerilenin üstünde; katı yağ, sıvıyağ, şeker, bal, reçel tüketimleri önerilen miktarların altında bulunmuştur. En çok tüketilen içecek kola ve çaydır. En çok tükettikleri besinler: sabah kahvaltısında; süt, yumurta, beyaz peynir, kaşar peyniri, et ürünleri, ekmek, bal, reçel zeytin ve çay; öğle yemeğinde; yoğurt, yeşil yapraklı sebzeler, kırmızı et, beyaz et, et ürünleri; akşam yemeklerinde; yoğurt, kola, meyve suyu, çay, yeşil yapraklı sebzeler, turunçgiller, kırmızı et, beyaz et; ara öğünlerde: yağlı tohumlar, tüm meyveler, un, bisküvi, yufka gibi tahıl ürünleri, şeker, pekmez, çikolata, nescafe, kola, gazoz ve meyve suyu gibi besinler olduğu tespit edilmiştir.

Hodul (2001), lise öğrencilerinde beslenme durumu ve beden ağırlığını değiştirme plan ve girişimlerini belirlemek üzerine lisede öğrenim gören toplam 2352 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada; en sık atlanan öğünün sabah kahvaltısı olduğu, ara öğünlerde en çok tüketilen besinlerin; simit-bisküvi, tost-sandviç, kek-börek, meyve, kuruyemiş; en

çok tüketilen içeceklerin; kola, çay, meyve suyu, ayran ve süt olduğunu belirlemiştir. Araştırmada tahıl grubu besinlerin öğrencilerin %80.1'inin önerilenden az miktarda tükettiği saptanmıştır. Annenin eğitim düzeyi arttıkça yağ tüketiminin önerilenden fazla olduğu, süt ve proteini hiç tüketmeme oranının azaldığı saptanmıştır. Bu sonuçlar beslenmede eğitim faktörünün olumlu yöndeki önemini göstermektedir.

Alaçam (2002); özel ve devlet okullarında okuyan 12-15 yaş grubu öğrencilerin beslenme ve fiziksel aktivite alışkanlıklarının incelenmesine yönelik olarak sosyoekonomik düzey bakımından yüksek olan ailelerin çocuklarını gönderdiği bir kolej ile sosyo-ekonomik düzeyi orta seviyede olan ailelerin çocuklarını gönderdiği devlet okulu olan bir ilköğretim okulunda öğrenim gören toplam 174 öğrenci üzerinde yaptığı bir araştırmada; özel okul öğrencilerinin %30.0'unun, devlet okulu öğrencilerinin ise %48.0'inin öğün atladığını saptamıştır. Sabah kahvaltılarını atlayanların oranı; özel okul öğrencilerinde %41.0, devlet okulu öğrencilerinde ise %26.0; öğle yemeklerini atlayanların oranı özel okul öğrencilerinde %59.0, devlet okulu öğrencilerinde %74.0'dür. Öğrencilerin akşam yemeklerini atlamadıkları tespit edilmiştir. Öğün atlama nedeni olarak ise; özel okul öğrencilerinin %52.0'si, devlet okulu öğrencilerinin %26.0'sı zaman yetersizliği, özel okul öğrencilerinin %48.0'i, devlet okulu öğrencilerinin %74.0'ü isteksizlik olarak belirtmişlerdir. Çalışmada, özel okul öğrencilerinin %32.0'si okuldaki derslerde verilen beslenme eğitimini yeterli bulurken, devlet okulundaki öğrencilerin %41.0'i verilen eğitimi yeterli bulduğu tespit edilmiştir.

Çetinarslan (2002), lisedeki öğrencilerin yeme alışkanlıklarının belirlenmesine yönelik sosyo-ekonomik düzeyleri farklı olan iki lisede toplam 432 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada; öğrencilerin %25.0'inin genellikle yalnız yemeyi tercih ettiğini saptamıştır. Öğrencilerin %22.0'sinin az yemek yediği, %17.0'sinin de fazla yemek yediği; %0.4'ünün kilosunu korumak amacıyla ilaç kullandığı saptanmış, %0.9'unun gastroenterolojik bir rahatsızlığı olmamasına rağmen yemeklerden sonra kusma tepkisine rastlanması anoreksia nervosa veya bulimiya nervozayı çağrıştırdığı düşünülmüştür. Öğrencilerin %32.4'ünün zayıflamayı, %16.7'sinin kilo almayı istemesi beslenme bozuklukları ile ilgili bilgi eksikliğini ya da sorunların olduğunu göstermektedir. Sosyoekonomik düzeyleri farklı olan bu iki lisede öğrenim gören

öğrencilerin ideal kilo/boy ilişkisi hakkında yeterli bilgi düzeyinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Geçkil (2002), adölesanların sağlık davranışlarının ve sorunlarının tanımlanması, beslenme ve stresle baş etme eğitiminin sağlığı geliştirmeye yönelik olarak yaptığı bir çalışmada; öğrencilerin beslenmeye ilişkin sorunlarının düşük düzeyde olduğunu, beslenme alt puanları cinsiyetlerle karşılaştırıldığında erkek öğrencilerin beslenme sorunlarının kızlardan anlamlı düzeyde fazla olduğunu ($t = 2.47$; $p < 0.01$) belirlemiştir. Araştırmanın yarı deneysel bölümünde eğitim öncesi ve sonrası aldıkları puanlar karşılaştırıldığında; eğitim sonrasında beslenme alt test puanlarında anlamlı bir artma olduğu ve beslenme alt testi kapsamında; sabah kahvaltı etme, günde üç öğün düzenli yemek yeme ve yiyecekleri alırken koruyucu ya da katkı maddesi içermeyeni seçme davranışlarında anlamlı bir artma olduğu ($p < 0.05$) belirlenmiştir.

Karayormuk (2002), beslenme dersi alan ve almayan öğrencilerin beslenme bilgi düzeyleri ve alışkanlıklarını belirlemek için toplam 358 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; beslenme dersi alan ve almayan öğrencilerin sırasıyla; %54.3'ünün ve %49.4'ünün günde 3 öğün yemek yediğini, sabah kahvaltısını öğrencilerin %28.5'inin ve %37.1'inin, öğle öğününü öğrencilerin %43.6'sının ve %31.7'sinin, akşam öğününü öğrencilerin %2.9'unun ve %2.7'sinin atladığını belirlemiştir. Öğün atlama nedeni olarak canım istemediği için cevabını verenlerin oranı beslenme dersi alan öğrencilerde %45.9, beslenme dersi almayan öğrencilerde %31.7 olarak saptanmıştır. Beslenme dersi alan öğrencilerin öğün aralarında en çok tükettikleri yiyecek; poğaçaya ve tost (%47.7), daha sonra simit ve kraker (%26.2), kek-pasta (%18.0) gelirken bunu kuruyemiş (%16.3), hamburger (%11.0) ve cips (%8.7) izlemektedir. Beslenme dersi almayan grupta ise ilk sırayı yine poğaçaya ve tost (%34.4) alırken, bunu simit ve kraker (%24.7), kek-pasta (%16.7), kuruyemiş (%15.1), cips (%10.8) ve hamburger (%9.7) izlemiştir. Beslenme dersi alan öğrencilerin %19.8'i öğün aralarında yiyecek tüketmezken, bu oran beslenme dersi almayan grupta %18.8'dir. Öğün aralarında içecek olarak en çok çay tercih edildiği gözlenmiş, ikinci sırayı ise gazoz ve kola almıştır. Öğle yemeklerinde daha çok ayak üstü yenilen tost, hamburger ve kolalı içecekler tercih edilmiştir. Sabah kahvaltısında en çok tüketilen içecekler beslenme dersi alan grupta %79.7 ve almayan grupta %76.9 oranı ile çay ve kahvedir. Kahvaltıda daha çok tercih edilen yiyeceklerin

ise peynir, zeytin, yumurta, simit-ekmek; öğle ve akşam yemeklerinde tercih edilen yiyeceklerin çorba-pilav-makarna, ekmek ve salata olduğu tespit edilmiştir.

Önay (2002), farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki 14-15 yaş grubu öğrencilerin beslenme durumu ve bunu etkileyen bazı faktörleri belirlemeye yönelik olarak düşük, orta, yüksek sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan ilköğretim okulu ve lisede öğrenim gören toplam 355 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; araştırmaya katılan öğrencilerin %72.9'unun en fazla atladıkları öğünün sabah kahvaltısı olduğunu, %38.2'sinin öğün atlama nedeni olarak zaman bulamamalarını belirttiklerini, öğrencilerin ana öğünlerini daha çok evde tükettiklerini, erkek öğrencilerin %56.5'inin kız öğrencilerin %62.4'ünün akşam yemeğinde dengeli beslendiklerini ve öğrencilerin %50.4'ünün iştah durumunun normal olduğunu belirlemiştir.

Yılmaz (2002), beslenme ve kahvaltı alışkanlıklarının değerlendirilmesine yönelik toplam 570 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin aylık gelir durumlarının yetersiz olduğu ve harçlıklarını beslenmelerine yeterli oranda ayıramadıklarını, öğrencilerin %91.6'sının kilo vermek için diyet yapmadıklarını, öğrencilerin %55.6'sının öğün atladığını, atlanan öğünün daha çok sabah kahvaltısı olduğunu, sabah kahvaltısını atlayan öğrencilerin %30.7'sinin ekonomik durumu elverişsiz olduğu için sabah kahvaltısını atladığını, öğrencilerin %53.9'unun sabah kahvaltısında çay içtiklerini ve yumurta yediklerini, öğrencilerin %74.4'ünün kahvaltı yapmadıkları için performanslarının azaldığını ve yorgunluk, halsizlik, açlık hissi, dikkatte azalma, göz kararması, baş dönmesi, baş ağrısı, çarpıntı, titreme görüldüğünü bulmuştur. Öğrencilerin %58.0'inin öğün dışında çay, %14.0'ünün kolalı içecekleri tükettikleri, öğrencilerin %76.3'ünün sporcu beslenmesi konusunda yeterli bilgiye sahip oldukları ve öğrencilerin %52.1'inin bu bilgiyi okuldan aldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin %50.5'inin sporla uğraşan bir kişinin dengeli ve düzenli beslenmesi gerektiğine inandığı, öğrencilerin %46.8'inin günlük enerji gereksinimlerini karşılayabildikleri, karşılayamayanlardan %24.7'sinin yeterli beslenme bilgisinin olmamasından dolayı karşılayamadığı tespit edilmiştir.

Yabancı (2004), okul çağı çocuklarda büyüme ve obezite durumunun saptanması ile bunu etkileyen etmenlerin değerlendirilmesine yönelik olarak ilköğretim okullarının 1-

8. sınıflarına devam eden 7-14 yaş arası toplam 2049 öğrenci üzerinde yaptığı bir çalışmada; erkek ve kız çocuklarının sırasıyla %22.7'sinin ve %22.1'inin her zaman öğün atladığını, %19.0'unun ve %17.1'inin hiç öğün atlamadığını saptamıştır. Çocukların duygusal durumlarının besin tüketimi üzerine etkileri incelendiğinde, sevinçli olma çocukların %62.9'unda besin tüketimini etkilemezken, üzüntülü olmanın erkeklerde %51.2, kızlarda da %58.1 oranında besin alımında azalmaya neden olduğu saptanmıştır. Sinirli olma çocukların %42.4'ünde besin tüketimini etkilemezken, çocukların %39.7'sinde besin alımını azaltmakta, %17.9'unda ise arttırmaktadır. Öğrencilerin en çok; çayı, bal-reçeli, pekmezi, tahin helvasını, zeytini sabah kahvaltısında; sütü, turunçgilleri, bisküvi ve unlu besinleri ara öğünlerde; yoğurdu, et türlerini, kurubaklagilleri, sebzeleri, pirinç, bulgur, makarna gibi tahılları, tarhanayı, erişte, şehriye, yarma gibi diğer tahılları akşam yemeklerinde tercih ettikleri ortaya çıkarılmıştır.

Mazıcıoğlu ve Öztürk (2003), Erciyes Üniversitesi 3-4. sınıf öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve bunu etkileyebilecek bazı faktörlerin ortaya çıkarılması için Erciyes Üniversitesi'nin fakülte ve yüksekokullarındaki 27 bölümden dokuzu 1/3 basit tesadüfi örnekleme ile seçerek, bu okulların 3-4. sınıflarda okuyan 650 öğrenciden 599'u ile yüz yüze görüşülmüştür. Öğrencilere beslenme tarzları ve alışkanlıkları ile ilgili 30 sorudan oluşan bir anket uygulamıştır. Araştırmaya 394'ü kız (%65.8), 205'i erkek (%34.2) toplam 599 öğrenci dahil edilmiştir. Kız ve erkek öğrenciler arasında sigara içimi yönünden belirgin farklılık görülmüştür. Beden kitle indeksi erkeklerde $22,70 \pm 2,33$ kg/m² kızlarda ise $20,77 \pm 2,06$ kg/m² olarak tespit edilmiştir. Günde üç öğün yemek yiyen öğrenci sayısı 293 (%48.9), iken her gün düzenli kahvaltı yapanların sayısının 206 (%34.4) olduğu görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin 251'i (%41.9) öğle yemeğini, 540'si (%75.1) de akşam yemeğini düzenli olarak yediklerini ifade etmişlerdir. Evde aileleri ile yada arkadaşları ile birlikte kalan, ve beslenme konusunda verilen konferanslara gönüllü olarak katılan öğrencilerin kahvaltı, öğlen ve akşam yemeklerini daha düzenli yaptığı görülmüştür. Ayrıca erkek öğrencilerin öğlen yemeklerini kız öğrencilere göre daha düzenli yedikleri belirlenmiştir. Bu veriler değerlendirildiğinde üniversite öğrencilerinin sık öğün atladıkları, evde kalanların daha düzenli kahvaltı yaptıkları ve en düzenli alınan öğünün akşam yemekleri olduğu görülmüştür. Öte yandan öğrencilerin gönüllü katıldığı konferans vb. beslenme

hakkındaki eğitim faaliyetlerinin, zorunlu olarak daha önce aldıkları derslere göre, beslenme alışkanlıkları üzerinde daha etkili olduğu saptanmıştır.

Beyhun (2003), bir grup üniversite öğrencisinin beslenme alışkanlıkları ve etkileyen faktörlerin ortaya çıkarılması için yaptığı araştırmada 1357 öğrenciden bir anket formu aracılığıyla bilgiler toplamıştır. Katılımcıların beslenme özellikleri ile ilgili verdikleri cevaplardan bir “olumsuz beslenme puanı” oluşturulmuştur. Puanlar 0-10 arasında değişmekte ve düşük puan olumlu beslenme alışkanlığını göstermektedir. Araştırmaya katılan 929 öğrencinin yaş ortalamaları ve standart sapmaları $22,1 \pm 2,0$ olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %89.0’ı kadındır ve %12.8’i herhangi bir sağlık güvencesi olmadığını belirtmiştir. Yüksekokul öğrencilerinin %25.2’si halen sigara kullandığını, %30.8’i çeşitli sıklıkla alkol kullandığını belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %69.2’si düzenli olarak beslendiklerine inanmadıklarını, %30.2’si hiç fizik egzersiz yapmadığını, %65.3’ü her gün düzenli olarak üç öğünü tüketmediklerini, %83.1’i öğünler arasında abur-cubur atıştırdığını, %15.6’sı düzenli olarak kahvaltı yapmadığını belirtmiştir. Yüksekokul öğrencilerinin sağlıklı beslenme davranışları göstermedikleri saptanmıştır. Sigara alkol kullanmama, fiziksel egzersiz yapma gibi sağlığı geliştirme davranışlarına sahip olanların daha dengeli ve yeterli beslendikleri görülmüştür.

Korkmaz (2004), 18-24 yaş grubu üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ve antioksidan konusunda bilgi düzeylerini ve ilgili değişkenleri tespit etmek amacıyla, 196 öğrencinin anket formunda kişisel bilgiler ve demografik özellikler, beslenme alışkanlıkları, alkol-sigara kullanımı ve antioksidanlar konusunda bilgi ve tüketim alışkanlıklarını değerlendirmiştir. Araştırmada, Sağlık Eğitim Fakültesi, SEB öğrencilerinin %71.1, SYB öğrencilerinin %39.4, Çevre Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin %28.1 oranında antioksidanlar konusunda bilgili oldukları tespit edilmiştir. Müfredatlarında sağlık-beslenme konusunda dersleri olmayan fakülte öğrencilerinin bu konu hakkında yetersiz bilgiye sahip oldukları ya da hiç bilgilerinin olmadığı bulunmuştur. Pek çok hastalığa yol açtığı bilinen serbest radikallerin oluşumunu ve zararlı etkilerini engelleyen A,C,E vitaminleri ve selenyum hayati öneme sahiptir. Yapılan çalışmalar, diyetle yapılacak değişikliklerle, örneğin diyetteki yağın

azaltılarak daha çok sebze, meyve ve tahıl tüketilmesinin, kardiyovasküler hastalıklar ve kanser riskini azalttığını göstermiştir.

Tarı, Çalışkan ve Bayraktar (2006), araştırmalarında 2004 Yılında Kocaeli Üniversitesi öğrencilerine uygulanan anketten elde edilen verileri kullanılarak, öğrencilerin tüketim fonksiyonlarını belirlemişlerdir. Cinsiyet faktörü ile öğrencilerin devam ettikleri programların tüketim davranışları üzerinde etkili olup olmadığı araştırılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin tüketim (harcama) bütçesi içinde yer alan 9 ayrı harcama grubunun engel fonksiyonları tahmin edilmiştir. Elde edilen tahmin sonuçlarına göre; Kocaeli Üniversitesi öğrencilerinin tüketime başlama noktası, 43.322 milyon TL'dir. Kız öğrencilerin marjinal tüketim eğilimi %87,6 iken, erkek öğrencilerin marjinal tüketim eğilimi %84,5'dir. Bu sonuca göre erkek öğrencilerin marjinal tüketim eğilimleri kızlardan %3,1 daha düşüktür. Öğrencilerin tüketim bütçesi içinde en büyük payı, tüm öğrenciler için sırasıyla barınma ve beslenme harcamaları almaktadır. Daha sonra ise kültür-eğlence, kişisel bakım, giyim ile tütün ve alkollü içki harcamalarıdır.

Orak, Akgün ve Orhan (2006), basit rastgele yöntemle Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinden 712'sine anket formu dağıtılarak yapılan bu çalışmalarında beslenme alışkanlıklarının araştırılmasını amaçlamışlardır. Ankete katılanların 378'ü (%53.1) erkek, 334'ü (%46.9) kız öğrenci idi. Ankete giren 17-26 yaşında erkek ve kız öğrencilerin ortalama ağırlığı 70.70 ± 8.95 kg, 55.00 ± 7.04 kg ve ortalama boy uzunlukları 1.77 ± 2.08 m, 1.64 ± 0.06 m bulunmuştur. Erkekler ile kızların ağırlık ve boy uzunlukları arasında istatistiksel yönden önemli bir fark olduğu ($t_1: 15.7$, $t_2: 4.7$, $p < 0.05$). ve öğrencilerin Beden Kitle İndeksi'ne göre gelişmelerinin erkek ve kızlarda sırasıyla %2.74'ü, %17.19'u zayıf, %81.92'si, %78.13'ü normal, %14.52'si, %3.75'i fazla kilolu ve %0.82'si, %0.94'ü obez olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin geldikleri illerin gelişmişlik düzeyleri ise 294'ü (%41.3) Isparta ili ile aynı, 363'ü (%51.0) Isparta ilinden yüksek ve 49'u (%6.9) daha düşüktür. Öğrencilerin %8.20'si yemeklerini üniversite yemekhanesinde, %10.75'i yurt-pansiyonda, %52.48'i lokantada ve %29'u diğer yerlerde yemeyi tercih etmektedir. Öğrencilerden %2.39'u günde bir öğün, %47.46'sı iki öğün, %40.85'i üç öğün ve %9.30'u üç ünden fazla beslenirken, bunlardan %27.46'sı sabah, %23.38'i öğlen ve %9.15'i akşam öğünlerini aksatmaktadır. Bu eksik öğün yemek yemelerinin nedeni olarak; erkeklerin %38.59'u,

kızların %51.68'si canlarının istemediğini, erkeklerin %36.1'i, kızların %31.46'sı zamanları olmadığını, erkeklerin %17'si, kızların %8.24'ü parasal olduğunu ve ortalama %8.46'sı diğer nedenleri göstermiştir. Sabah kahvaltısında öğrencilerin %72.14'ü çay-kahve, %9.23'ü süt içtiğini ve yanında %55.28'i ekmek, %15.28'i börek-poğaça, %19.1'i simit, %8.2'si tost-sandviç yediğini bildirmiştir. Öğrencilerin öğlen ve akşam yiyeceklerinin sırasıyla; %25.42'si proteinli, %22.15'i karbonhidratlı, %24.34'ü sebze-yeşillik, %16.97'si ekmek arası-pide (aperatif tarzında) ve %11.10'u meyve-meşrubat olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %19.61'i pırasa, %18.25'i bamya, %10.39'u kabak, %10.14'i kereviz yemeğini sevmediklerini ifade etmişlerdir. Üniversite öğrencilerinin çoğunlukla tam bir ev koşullarında yaşamadıkları sorumluluk duygusuna yeterince sahip olmadıkları, buna karşılık birçok sorunları bulunduğu kabul edilebilir. Ancak, ana besin öğelerinden yararlısalar da gelişimlerine olumlu etki edecek sütü ve yumurta türü besinleri az tükettikleri, sebze yemeklerinde seçici davrandıkları, bilinçsiz bir şekilde eksik öğün ile yetersiz ve dengesiz olarak beslendikleri anlaşılmaktadır.

Geçkil ve Yıldız (2006), araştırmada adölesanların sağlıklı yaşam biçimi davranışlarını belirlemek ve beslenme ile stresle başetme konularında verilen eğitimin adölesanların beslenme ve stresle başetme becerilerinin gelişmesine etkisini incelemiştir. Örneklemi kura ile belirlenen sınıflarda bulunan 122 kişi oluşturmuştur. Adölesanlara beslenme ve stresle başetme konularında 8 haftalık planlı bir eğitim verilmiştir. Verilerin toplanmasında, tanıtıcı bilgileri içeren 3 soruluk bir form ve Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları (SYBD) Ölçeği kullanılmıştır. Veriler bu formların eğitimin başında ve eğitimden 6 ay sonra yeniden uygulanmasıyla toplanmıştır. Adölesanların sağlık davranışlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın sonunda, adölesanların stres yönetimi ve beslenmeye yönelik sağlık davranışlarında eğitimden sonra bir artış olduğu gözlenmiştir.

Figan, Alphan ve Söylemez (2002), araştırmada İstanbul'da, Medine Tayfur Sökmen Lisesi (MTSL) ve Köy Hizmetleri Anadolu Lisesi'nde (KHAL) okuyan, 14-18 yaş grubundaki öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını ve bunu etkileyen etmenleri saptamak amacıyla toplam 721 kişiye anket düzenlemişler ve SPSS programı ile analiz etmişlerdir. Öğrencilerin %56.2'si erkek, %43.8'i kızdır. MTLs'de ve KHAL'deki öğrencilerin beden kitle endekslerine (BKİ) göre; sırasıyla, %30.1'i ve %14.8'inin

şışman, %26.6'sı ve %21.3'ünün zayıf oldukları saptanmıştır. KHAL'deki öğrencilerin boy ortalamaları (170.39 cm), MTL'S'deki (167.52 cm) öğrencilerin boylarından anlamlı olarak uzun bulunmuştur. Her iki okulun öğrencilerinin boy ortalamaları, WHO/NCHS standartlarının üzerindedir. Her iki okulda da, süt ve ürünleri tüketimi yüksek miktardadır. Her iki okuldaki öğrencilerin çoğunluğunun (%66.2) günde 3 öğün yemek yedikleri ve yemeklerle birlikte, MTL'S'deki öğrencilerin çay/kahveyi (%48.8), KHAL'deki öğrencilerin ise meşrubat/kolalı içeceği (%63.1) yüksek oranda tükettiği görülmüştür. Ayrıca, her iki okulda fast-food tüketimi oldukça yüksektir (MTSL: %46.6, KHAL: %80.7). Bulgular, olumsuz beslenme alışkanlıkları, şışmanlık ve zayıflık oranlarının yüksek bulunması nedeniyle, öğrencilerin, annelerin ve öğretmenlerin sağlıklı beslenme konusunda eğitime gereksinimleri olduğunu göstermiştir.

Sormaz (2006), araştırmada Kocaeli ili İzmit ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı lise ve dengi okullarda öğrenim gören 180 kız, 180 erkek toplam 360 öğrencinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla, öğrencilerin %89.4'ünde herhangi bir besine karşı alerji görülmediği, %88.3'ünün herhangi bir diyet uygulamadığı, %92.2'sinin beslenme dersi almadığı, %55.5'inin basında beslenmeyle ilgili çıkan haberlerden etkilenmediği, %55.8'inin satın aldıkları ambalajlı ürünlerde ürünün üretim - son kullanma tarihine dikkat ettikleri, %42.5'inin bazen yeterli ve dengeli beslendiklerini düşündüklerini belirlemişlerdir. Öğrencilerin %51.9'unun günde üç öğün tükettikleri, %20.3'ünün kahvaltısı, %18.6'sının öğle yemeğini, %7.5'inin akşam öğününü atladığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin %55.0'inin okul saatinde dışarıdan yemek yedikleri yerlerden memnun oldukları, fast food restoranlara %81.9'unun arkadaşlarıyla, %49.2'sinin hafta sonu gitmeyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Öğrencilerin fast food restoranları yiyecekler lezzetli olduğu için, fast food servisi yapan restoranlardan hamburger restoranını, fast food ürünlerden en çok hamburgeri, içeceklerden en çok kolalı içecekleri, geleneksel mutfağımızdaki yiyeceklerden en çok mantıyı, tatlılardan en çok baklavayı, ayak üstü satılan yiyeceklerden en çok köfte ekmeği ve simit-poğaçayı, etlerden en çok kırmızı eti, kuru baklagil yemeklerinden en çok etli kurufasulye ve etli nohutu, pilav/makarna çeşitlerinden en çok pirinç pilavını, sebze yemeklerinden en çok ıspanak yemeğini,

meyvelerden en çok mandalina ve muz, peynir çeşitlerinden en çok beyaz peyniri, tatlılardan en çok balı ve reçeli tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Topuzoğlu, Hıdıroğlu, Ay, Önsüz ve İkişik (2007), araştırmada İstanbul Ümraniye’de hizmet veren bir sağlık ocağına başvuran kişilerin gıda ürünlerini satın alma konusundaki bilgi ve tutumlarını incelemiştir. Tanımlayıcı olarak planlanan bu çalışmada, veriler sağlık ocağına başvuran 167 kişiden yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Anket formu; sosyodemografik değişkenlerin yanı sıra gıda alımı, tüketimi ve gıda zehirlenmesi ile ilgili deneyim, bilgi ve tutumlarını ölçen bir grup sorudan oluşmaktadır. Tanımlayıcı analizlerin yanısıra gıda maddeleri alımında dikkat edilen kalıpları ortaya koymak amacıyla faktör analizi de kullanılmıştır. Çalışmaya katılan 167 kişinin yaş ortalaması $32.4 \pm 11,0$ ’dır ve %81.4’ü kadındır. Çalışmada son bir yıl içinde gıda zehirlenmesi atak hızı %3.3 olarak tespit edilmiştir. Gıda ürünlerini denetleyen kurumları, katılımcıların sadece %18,6’sı bildiğini ifade etmiştir. Gıda maddesinin alımında ürün ambalajının sağlamlığına dikkat etme, katılımcılar tarafından en çok önemsenen tutum olmuştur (%92.8). Gıda ürünü bozursa iade etme tutumu %83.2 olarak saptanmıştır. Katılımcılar etiket bilgilerini okumayı %52.1 oranında onaylamaktadırlar. Son kullanma tarihlerine dikkat etmeme (%39.6), ürünün içerdiği mineral maddelere dikkat etmeme (%28.8) oranında onaylanmıştır.

Vançelik, Önal, Güraksın ve Beyhun (2007), Atatürk Üniversitesi öğrencilerinin beslenme bilgi düzeyini ve beslenme alışkanlıklarını saptamak ve bu durumu etkileyebilecek faktörleri ortaya koymak amacıyla çalışmalarını yapmışlardır. Araştırma Mayıs-Haziran 2004 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; Atatürk Üniversitesi merkez kampüsünde örgün eğitim gören 17.000 lisans öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmaya katılan öğrenci sayısı 1120 olmuş ve basit rastgele yöntemle her fakülteden hangi sınıfın örnekleme dahil edileceği belirlenmiştir. Belirlenen sınıftaki tüm öğrenciler araştırma kapsamına alınmıştır. Öğrencilerin ortalama yaşları 21.6 ± 1.9 yıl, ortalama beden kitle indeksi 21.9 ± 2.7 kg/m²’dir. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %60.6’sı erkek, %96.9’u bekar. Sigara içimi, düzenli alkol içimi ve düzenli spor yapmanın beslenme alışkanlık puanını önemli derecede etkilediği saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %87.4’ünün öğün atladığı ve en fazla atladıkları öğünün sabah kahvaltısı olduğu belirlenmiştir. Beslenme alışkanlık puan

ortalamasının erkeklerde, beslenme bilgisi puan ortalamasının kızlarda istatistiksel olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Üniversiteden önce ilde yaşayan öğrencilerin beslenme bilgi puan ortalamasının daha yüksek ve aradaki farkın önemli olduğu saptanmıştır. Medeni durum, aile tipi ve kalınan yerin beslenme bilgi puan ortalamasını önemli düzeyde etkilemediği belirlenmiştir. Öğrencilerin beden kitle indeksi ile beslenme alışkanlık puanı ve aylık kişisel gelirleri arasında pozitif yönde korelasyon saptanmıştır.

Yılmaz ve Özkan (2007), araştırmalarında üniversitede öğrenim gören öğrencilerin beslenme bilgilerini ve alışkanlıklarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Tanımlayıcı türdeki bu araştırmanın evrenini Balıkesir Üniversitesi Bandırma Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik ve Bandırma Meslek Yüksekokulu Çocuk Gelişimi bölümlerinde okuyan 180 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada herhangi bir örnekleme yöntemi kullanılmadan evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş ve çalışmaya toplam 175 öğrenci katılmıştır (katılım oranı %97). Veriler, 08-12 Ocak 2007 tarihleri arasında öğrencilerin kişisel ve beslenme bilgilerinin, beslenme alışkanlıklarını saptamaya yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilmiş bir anket formu ile toplanmıştır. Araştırma öncesinde kurumdan izin ve öğrencilerden sözel onam alınmıştır. Elde edilen veriler SPSS 11.0 istatistik paket programında değerlendirilmiş ve verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 20.01 ± 1.61 , vücut kitle indeksi (VKİ) ortalaması $20.51 \pm 2.39 \text{ kg/m}^2$ 'dir. Öğrencilerin %77.7'si hemşirelik bölümünde okumakta, %32.0'ı yurttan, %48.6'sı arkadaşları ile evde kalmaktadır. Araştırma grubunun beslenme alışkanlıkları incelendiğinde; %90.3'ünün öğün atladığı, en fazla atlanan öğünün %65.8 ile öğle öğünü olduğu ve %51.3'ünün zaman bulamama nedeniyle öğün atladığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %69.7'si beslenme ile ilgili eğitim aldığını ve %78.9'u sağlıklı bir şekilde beslendiğine inanmadığını bildirmişlerdir. Beslenme yeri ve şekillerine göre dağılımlarına bakıldığında; öğrencilerin %20.6'sı öğle yemeklerini okul/yurt yemekhanesinde yediklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin süt tüketim sıklığı ile meyve ve sebze grubu besinleri tüketim sıklığı yeterli düzeyde değildir. En sık tüketilen içecekler sırasıyla su, çay ve kahvedir. Araştırma sonucunda; üniversite öğrencilerin sık öğün atladıkları, en fazla atlanan öğünün öğle yemeği, öğün atlama nedeni olarak zaman bulamamanın birinci neden olduğu ve öğrencilerin dengesiz beslendikleri saptanmıştır.

Sevindi, Yılmaz, İbiş ve Yılmaz (2007), çalışmalarında gönüllü olarak katılan 126 bayan 224 erkek öğrencinin demografik yapılarını ve beslenme kahvaltı alışkanlıklarını değerlendirmeye yönelik 40 sorudan oluşan anket uygulamışlardır. Anketlerden elde edilen verilerin yüzde, minimum-maksimum, standart sapma, frekans ki-kare dağılımları çıkarılmış ve bazı soruların alt değişkenleri de dikkate alınarak karşılaştırmalarına yer verilmiştir. Katılımcılardan erkek olanların %53 ü, bayanların %49 u sigara kullandığı, erkeklerin %39'u, bayanların %29'u alkol kullandığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Erkeklerin %71'i bayanların %77'si öğün atladığı, erkeklerin %56'sının sabah kahvaltısını, %37'sinin öğle yemeğini tüketmediği ve bayanların %61'inin sabah kahvaltısını, %27'sinin ise öğle yemeğini tüketmedikleri tespit edilmiştir ($p<0.05$). Erkek katılımcıların %46.4'ünün, bayanların %39.7'sinin düzenli olarak kahvaltı yaptıkları tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak, her iki grubun da günde bir öğünü atlattıkları, bayan ve erkeklerin yarısından fazlasının sabah kahvaltısı yapmadığı, fakat öğle yemekleri konusunda farklılık bulunmaktadır, erkeklerin %37 bayanların ise %27'sinin öğle yemeği yemedikleri tespit edilmiştir.

Sarıkaya (2007), çalışmada organik ürünlerin pazarlanmasında organik ürünleri kullanan tüketicilerin organik ürünlere yönelik tutumlarını ve tercihleri etkileyen faktörlerin incelenmesini amaçlamışlardır. Araştırma bulgularına göre, tüketicilerin organik ürün satın alma davranışları ve tutumları açısından dört boyutun öne çıktığı gözlenmektedir. Bunlar; sorumluluk, güven, değer ve faydadır. Tüketicilerin organik ürün tercihlerinin demografik özelliklere bağlı olarak değişkenlik gösterdiği görülmektedir.

Karadeniz ve ark. (2008), Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin sağlığı geliştirme davranışlarını ve bu davranışları etkileyebilecek özellikleri saptamışlardır. Bu araştırma, Celal Bayar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde okuyan Eylül-Kasım 2006 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 349 öğrenci ile yapılmıştır. Verilerin toplanmasında öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren soru kağıdı ile, Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları (SYBD) ölçeği kullanılmıştır. Veriler, bilgisayar ortamında SPSS 11.0 programı kullanılarak değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizlerde ortalama, t testi ve Kurskal Wallis testi kullanılmıştır. Öğrencilerin SYBD puan ortalaması orta düzeyde olup, öğrencilerin yaş

ortalamları arttıkça sağlık sorumluluğu davranışları artmaktadır. Kız öğrencilerin SYBD puan ortalaması ve beslenme davranışı puanları erkek öğrencilere göre yüksek bulunmuştur. Ailenin ekonomik düzeyi arttıkça SYBD puan ortalaması da artmaktadır.

Ergin ve ark. (2008), Sağlık Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin, Genetiği değiştirilmiş organizmaların (GDO) sağlığa ve çevreye etkilerine dair bilgi düzeylerini ölçmeyi, tutum ve davranışlarını değerlendirmeyi amaçlamışlardır. Atatürk Sağlık Meslek Yüksekokulu (ASMYO) 2006–2007 dönemi ikinci sınıf öğrencilerinin tamamı bu çalışmaya dahil edilmiştir (N=161) ve kapsayıcılık oranı %92'dir. Anketlerde öğrencilerin GDO'lar hakkındaki bilgi düzeyleri, GDO'ların risk düzeyine yönelik algıları ve GDO'larla ilgili tutumlarını sorgulayan sorular yer almıştır. GDO üretimi açısından Türkiye'deki mevcut yasal düzenlemelere, GDO üretimine dair gerekçelere, etiklendirmeye ve öğrencilerin kendi bilgi düzeylerine yönelik değerlendirmeleri 14 madde üzerinden ve Likert skalası aracılığıyla belirlenmiştir. Anket uygulanmasının ardından, öğrencilere bilgilendirme broşürü dağıtılmıştır. GDO'ları tanımlamalarının istendiği açık uçlu soruya öğrencilerin %59.2'si yanıt vermiş, bunlardan %35.6'sı "katkı maddeli gıda" ve %34.5'i "hormonlu gıda" tanımını kullanmıştır. Risk skorları ortalamasına göre yapılan sıralamada; sigara, stres ve çevre kirliliğinden sonra GDO 4. sırada yer almıştır. Bu skorlamayı GDO'ya ilişkin olarak etkileyen değişken cinsiyet olmuş, kızların risk algısı daha yüksek bulunmuştur. GDO'ya ilişkin bilgilerin alındığı kaynaklardan biri aile ise algılanan risk artmaktadır (p=0.000). Öğrencilerden %81.6'sı Türkiye'de GDO yetiştirilmemesi gerektiğini ancak %77.7'si bu gıdaların piyasada satıldığını düşünmektedir. Kararsız olunan konuların başında kendilerinin sahip olduğu bilgi düzeyi gelmektedir. Düşük gelirli gruptakiler çocuklarının veya kendilerinin GDO'lu gıda tüketmeleri konusunda daha az kaygı duymaktadır (sırasıyla p=0.003 ve p=0.012).

4. MATERYAL ve METOT

4.1. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın çalışma evreni, Afyonkarahisar ilinde bulunan 2007-2008 eğitim öğretim yılında il ve ilçe merkezlerinde Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne bağlı değişik bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır.

4.2. Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırma; 2007-2008 eğitim öğretim yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi'ne bağlı değişik bölümlerde öğrenim gören yaklaşık 23000 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Afyonkarahisar merkezde dokuz fakülte, üç yüksek okul ve iki meslek yüksek okulu; ilçelerde ise dokuz meslek yüksek okulu bulunmaktadır.

Araştırma kapsamına alınan okullardan tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 1500 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırma bu fakültelerin değişik bölümlerinde ve farklı sınıflarında okuyan öğrencileri kapsamaktadır. Öğrenci sayısının bölümlere göre dağılımları çizelge 1.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1 Araştırmanın genel planı

Bölüm Adı	Örgün Öğretim		İkinci Öğretim		Toplam
	Kız	Erkek	Kız	Erkek	
Mühendislik Fakültesi	163	497	51	108	819
Eğitim Fakültesi	489	415	206	97	1207
Fen Edebiyat Fakültesi	1033	1033	546	400	3012
Güzel Sanatlar Fakültesi	89	53			142
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	637	639	434	430	2140
Teknik Eğitim Fakültesi	72	798	39	322	1231
Tıp Fakültesi	135	140			275
Veterinerlik Fakültesi	47	290			337
Afyon Sağlık Yüksek Okulu	248	17			265
Beden Eğitimi Yüksek Okulu	64	118			182
Turizm Yüksek Okulu	15	26			41
Devlet Konservatuarı	90	130			220
Atatürk Sağlık Meslek Yüksek Okulu	239	230	121	142	732
Afyon Meslek Yüksek Okulu	743	1354	571	872	3540
Bayat Meslek Yüksek Okulu	73	72	45	23	213
Bolvadin Meslek Yüksek Okulu	664	1409	437	584	3094
Çay Meslek Yüksek Okulu	120	340	116	148	724
Dinar Meslek Yüksek Okulu	292	269	125	110	796
Emirdağ Meslek Yüksek Okulu	210	309	170	188	877
İscehisar Meslek Yüksek Okulu	82	209			291
Sandıklı Meslek Yüksek Okulu	338	388	212	205	1143
Sultandağı Meslek Yüksek Okulu	286	145	226	112	769
Şuhut Meslek Yüksek Okulu	140	132	122	85	479
Toplam	6269	9013	3421	3826	22529

4.3. Anket Formunun Hazırlanması ve Uygulanması

Araştırma materyali anket formları ile toplanmıştır. Anket formunda yer alan sorular konu ile ilgili kaynaklardan ve bu konuda daha önce yapılmış araştırma sorularından yararlanılarak hazırlanmıştır (Ahsen 1994, Aksit vd. 1997, Alphan vd. 2002, Boğaz 2003, Çetinarslan 2002).

Anket formları her bir öğrenci ile karşılıklı görüşme tekniği kullanılarak doldurulmuştur. Anket formunun öğrenciler tarafından doldurulması ortalama 30 dakika sürmüştür.

Anket formu; öğrencilere ilişkin genel bilgileri, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını, yiyecek ve içecek tercihlerini belirleyen besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeylerini kapsayan sorulardan oluşan bölümleri içermektedir.

4.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Bu araştırmada öğrencilerin organik ve genetiği değiştirilmiş gıdalara karşı tercihlere ilişkin bilgiler incelenmiştir. Bu kapsamda öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini de içeren belirleyici bir anket formu (EK-I) uygulanmıştır. Anket soruları araştırma amaçlarına yönelik olup, öğrencilerin yanıtlayabilecekleri açıklıkta hazırlanmıştır. Formların doldurulmasında yüz yüze görüşme tekniği uygulanmış, öğrencilerin sıkılmaması ve doğru yanıt alınabilmesinde kendileri için uygun olduklarını belirttikleri bir zamanda görüşme yapılmıştır.

Verilerin analizinde “SPSS for Windows” paket programından yararlanılmıştır. Toplanan anketler sonucu elde edilen veriler, değişkenleri kodlanarak tablolaştırılmıştır. Ankete katılanların kişisel bilgileri ve verdikleri yanıtlar derecelendirme ölçeğine göre derecelendirilmiştir. İstatistiksel işlemlerde derecelendirilen tabloların frekans ve yüzde dağılımları SPSS paket programından faydalanılarak hesaplanmıştır. Elde edilen ortalamalardan grup yüzdeleri ve frekansları hesaplanmıştır. Analizde anlamlı fark olup olmadığının anlaşılması için çaprazlama grupların Pearson Khi-kare (χ^2) testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık ise $p < 0.05$ ile tanımlanmıştır.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde “öğrenciler hakkında genel bilgiler”, “beslenme alışkanlıkları”, “yiyecek tercihleri” ve “beslenme bilgi düzeyleri” ile ilgili sorulara ilişkin bulgular açıklanmış ve tartışmaları yapılmıştır.

5.1 Araştırmaya Alınan Öğrenciler Hakkında Genel Bilgiler

Bu bölümde öğrencilerin demografik özellikleri cinsiyet, yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, kaldığı yer, aylık net gelir olmak üzere yedi başlık altında incelenmiş ve demografik özellikler araştırmaya alınan öğrencilerin tamamı için ortaya konulmuştur.

Öğrencilerin %7.5'i 16-18 yaş grubunda, %72.8'i 19-21 yaş grubunda, %19.6'sı 22 yaş ve üzerindedir. Öğrencilerin ailelerinin %52.4'inin ilde, 37.6'sı ilçede %10'u köyde yaşamaktadır. Öğrencilerin %39.93'ünün baba eğitim durumu ilkokul mezunu veya okur-yazardır. %17.13'ü ortaokul mezunu, %27.27'si lise mezunu ve %15.6'sı yüksekokul/üniversite mezunudur. Anne eğitim durumlarına bakıldığında ise %64.07 ilkokul mezunu veya okur-yazar, %14.87'si ortaokul mezunu, %15.27'si lise mezunu ve %5.8'i yüksekokul/üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %28.6'sı devlet yurdunda, %25.4'ü özel yurttan, %8.53'ü aile veya akrabalarının yanında %37.3'ü evde yalnız başına veya akrabalarının yanında kalmaktadır. Gelir seviyelerine göre 299 TL ve altında %40.3, 300-499 TL arasında %40.3 ve 500 TL ve üzerinde %19.33 öğrenci olduğu görülmüştür. Yılmaz ve Özkan, üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarını inceledikleri araştırmalarında öğrencilerin, yaş ortalamasını 20.01 ± 1.61 yıl, %49.1'inin yüksek öğrenim için ilçeden geldiğini, %48.6'sının arkadaşlarıyla evde kaldığını, %30.3'ünün gelirin giderinden az, %83.4'ünün annesinin, %71.4'ünün babasının ilköğretim mezunu olduğunu saptamışlardır. Mazıcıoğlu ve Öztürk, (2003) üniversite 3. ve 4. sınıf öğrencilerinde beslenme alışkanlıklarını inceledikleri araştırmada; kız öğrencilerin yaş ortalaması 21.33 ± 1.48 yıl olduğunu bildirmişlerdir.

Durmaz ve ark. (2002) üniversite öğrencilerinin %34.71'inin yurttta, %18.46'sının öğrenci evinde kaldığı, Filiz ve Demir (2004) üniversitede okuyan kız öğrencilerin %53.7'sinin evde, %21.5'inin ailesi ile birlikte evde, %18.2'sinin yurttta kaldığını tespit etmişlerdir. Yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin büyük bölümünün (%82.4) yüksek öğrenim için kent merkezinden geldiği, kız öğrencilerin %40.8'inin yurttta kaldığı, %28.5'inin ailesi ile birlikte yaşadığı bildirilmiştir (Erten 2006). Bu araştırmada elde edilen kişisel tanımlayıcı bilgiler konu ile ilgili yapılan araştırmalar ile uyumludur.

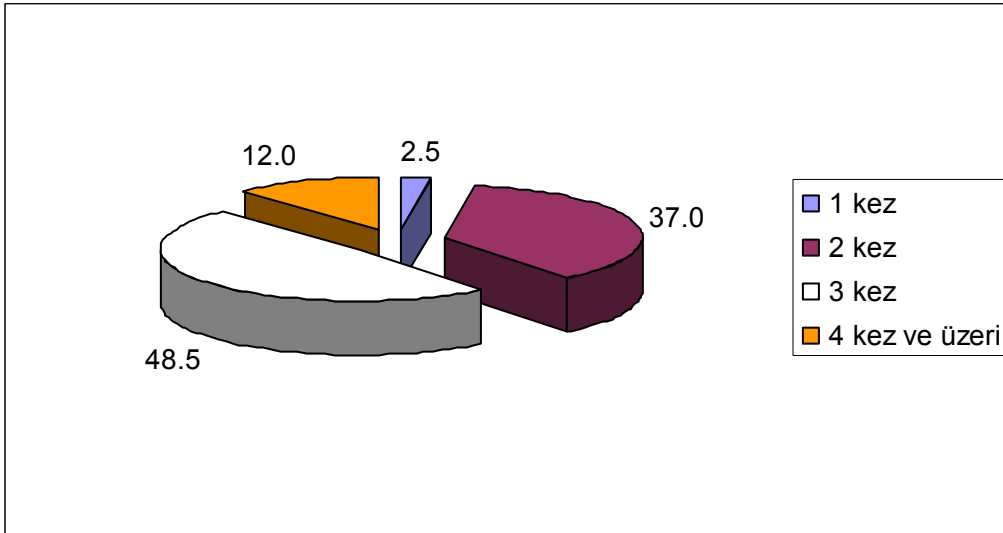
Araştırma kapsamında 1500 öğrenci EK.1'de verilen anketteki soruları cevaplamıştır. Aşağıdaki tablolarda sosyodemografik özelliklere göre sorulara verilen cevapların frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

5.2 Sosyodemografik özelliklere göre günde kaç öğün yemek yersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı

Tablo 5.2.1'de günde kaç öğün yemek yersiniz sorusuna verilen yanıtın sosyodemografik özelliklere göre dağılımı görülmektedir. Öğrencilerin çoğunluğu (%48.5) günde 3 öğün yemek yemeyi tercih ederken, %41.1'i 2 ve daha az öğün yemek yemeyi tercih etmiştir. Kız öğrenciler %51.1 ile erkek öğrencilere göre (%44.7) günde 3 öğün yemek yemeyi tercih etmiştir. İki grup arasında frekans dağılımları arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($\chi^2=7.59$, $p<0.05$). Mazıcıoğlu ve Öztürk (2003) çalışmalarında öğrencilerin %48.9'unun günde üç öğün (kahvaltı, öğle ve akşam), %24.8'inin üç öğünden daha az yemek yediği, öğrencilerin %34.4'ünün her gün düzenli kahvaltı yaptığını, %65.6'sının ise nadiren kahvaltı yaptıklarını yada hiç kahvaltı yapmadıklarını belirtmişlerdir. Lise öğrencileri ile yapılan diğer bir çalışmada öğrencilerin %60.7'sinin düzenli, %20.2'sinin bazen, %19.1'inin hiç kahvaltı yapmadığı saptanmıştır (Önder ve ark. 2000). Öğrenciler ile yapılan başka çalışmalarda en çok atlanan öğünün öğlen yemeği olduğu bildirilmiştir (Tezcan ve ark. 2006, Erten 2006). Karasu (2006) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada, öğrencilerin %55.7'sinin öğün atladığını, %27.3'ünün sabah, %15.0'mının öğle yemeğini atladığını saptamıştır. Bu araştırmada da öğrencilerin öğün atlama nedenlerinin iştahsızlık, zaman darlığı ve maddi nedenler olduğunu

düşünmekteyiz. Araştırmamızdan elde edilen bulgular literatür bilgilerini destekler niteliktedir.

Yaş grubuna bakıldığında üç yaş grubunun da çoğunlukla 3 öğün yemek yemeyi tercih ettikleri görülmüştür (16-18 yaş arası: %56.6, 19-21 yaş arası: %48.4 ve 22 yaş ve üzeri: %45.9, $\chi^2=4.18$, $p>0.05$). İlde ve ilçede yaşayan öğrenciler (%14.6 ve %10.3) köyde yaşayan öğrencilere göre (%4.7) daha fazla öğün yemek yemeyi tercih etmiştir ($\chi^2=20.11$, $p<0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %16.6 ile günde 4 ve üzeri öğün yemeyi tercih ettikleri görülmüştür. Bunu sırasıyla lise (%15.4), ortaokul (%10.1) ve ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar (%8.7) olan grup takip etmiştir ($\chi^2=21.93$, $p<0.05$). Benzer durum anne eğitim durumunda da gözlenmiştir ($\chi^2=47.27$, $p<0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yere göre öğün sayısına bakıldığında günde 3 öğün yemek yiyenlerin en fazla aile veya akrabalarının yanında kalan öğrenciler olduğu görülmüştür (%60.2). Buna karşın 2 veya daha az öğün yiyen öğrenciler, %48.6 ile devlet yurdunda ve %42.3 ile evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalan öğrencilerdir ($\chi^2=88.87$, $p<0.05$). Aylık gelir durumuyla öğün sayısı arasında da anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=45.69$, $p<0.05$). Buna göre aylık net geliri 500 TL ve üzeri olan öğrenciler daha fazla öğün yerken, geliri 300 TL altı olan öğrencilerin öğün sayısı çoğunlukla 2 veya 3 öğün olmuştur.

Şekil 5.2.1 Bireylerin günlük öğün tüketim sayısı (%)

Tablo 5.2.1 Sosyodemografik özelliklere göre günde kaç öğün yemek yersiniz sorusuna verilen cevapların dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Günde kaç öğün yemek yersiniz?				Önemlilik değeri	
	< 2 kez	3 kez	4 kez ve üzeri	Toplam		
Cinsiyet						
Erkek	n	246	268	85	599	p<0.05
	%	41.1	44.7	14.2	100.0	
Kadın	n	346	460	95	901	
	%	38.4	51.1	10.5	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	38	64	11	113	p>0.05
	%	33.6	56.6	9.7	100.0	
19-21 yaş arası	n	435	529	129	1093	
	%	39.8	48.4	11.8	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	119	135	40	294	
	%	40.5	45.9	13.6	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	282	389	115	786	p<0.05
	%	35.9	49.5	14.6	100.0	
İlçe	n	236	270	58	564	
	%	41.8	47.9	10.3	100.0	
Köy	n	74	69	7	150	
	%	49.3	46.0	4.7	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	259	288	52	599	p<0.05
	%	43.2	48.1	8.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	111	120	26	257	
	%	43.2	46.7	10.1	100.0	
Lise mezunu	n	143	203	63	409	
	%	35.0	49.6	15.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	79	117	39	235	
	%	33.6	49.8	16.6	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	406	470	85	961	p<0.05
	%	42.2	48.9	8.8	100.0	
Ortaokul mezunu	n	90	109	24	223	
	%	40.4	48.9	10.8	100.0	
Lise mezunu	n	71	104	54	229	
	%	31.0	45.4	23.6	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	25	45	17	87	
	%	28.7	51.7	19.5	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet Yurdu	n	209	207	14	430	p<0.05
	%	48.6	48.1	3.3	100.0	
Özel yurt	n	122	213	47	382	
	%	31.9	55.8	12.3	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	24	77	27	128	
	%	18.8	60.2	21.1	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	237	231	92	560	
	%	42.3	41.3	16.4	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	266	298	41	605	p<0.05
	%	44.0	49.3	6.8	100.0	
300-499 TL arası	n	245	280	80	605	
	%	40.5	46.3	13.2	100.0	
500 TL ve üzeri	n	81	150	59	290	
	%	27.9	51.7	20.3	100.0	
Toplam	n	592	728	180	1500	
	%	39.5	48.5	12.0	100.0	

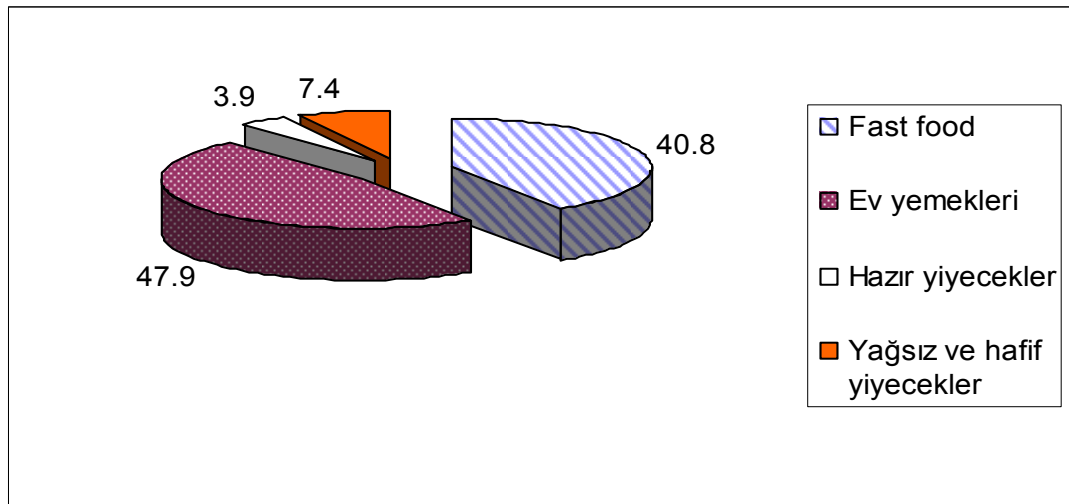
5.3 Sosyodemografik özelliklere göre evde veya dışarıda yemek yendiğinde hangi tür yemeklerin tercih edildiğinin dağılımı

Tablo 5.3.1’de sosyodemografik özelliklere göre evde veya dışarıda yemek yendiğinde hangi tür yemeklerin tercih edildiği gösterilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu %40,8 ile fast food yemekleri tercih ederken %47.9’u ev yemeklerinin tercih etmiştir. Kız öğrenciler %47.7 ile erkek öğrencilere göre (%30.4) daha fazla fast food tarzı yemekleri tercih etmiştir. Yine kız öğrencilerin (%8.4) yağsız ve hafif yiyecekleri erkeklere göre (%5.8) tercih ettiği görülmüştür ($\chi^2=57.46$, $p<0.05$). Orak, Akgün ve Orhan (2006), araştırmalarında öğrencilerin %8.20’si yemeklerini üniversite yemekhanesinde, %10.75’i yurt-pansiyonda, %52.48’i lokantada ve %29’u diğer yerlerde yemeyi tercih ettiğini belirtmişlerdir. Sabah kahvaltısında öğrencilerin %72.14’ü çay-kahve, %9.23’ü süt içtiğini ve yanında %55.28’i ekmek, %15.28’i börek-poğaç, %19.1’i simit, %8.2’si tost-sandviç yediğini bildirmişlerdir. Öğrencilerin öğlen ve akşam yiyeceklerinin sırasıyla; %25.42’si proteinli, %22.15’i karbonhidratlı, %24.34’ü sebze-yeşillik, %16.97’si ekmek arası-pide (aperatif tarzında) ve %11.10’u meyve-meşrubat olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %19.61’i pırasa, %18.25’i bamy, %10.39’u kabak, %10.14’ü kereviz yemeğini sevmediklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin yaş gruplarıyla tercih ettikleri yemek türü arasındaki anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. ($\chi^2=12.54$, $p>0.05$). Köyde yaşayan öğrencilerin en çok (%61.3) ev yemeklerini tercih ettikleri görülürken il ve ilçede yaşayan öğrencilerin (sırasıyla %40.3 ve %44.0) köyde yaşayan öğrencilere göre (%31.3) daha fazla fast food tarzı yemekleri tercih ettikleri görülmüştür ($\chi^2=14.66$, $p<0.05$). Bunun nedeninin ailelerin beslenme alışkanlıklarının farklı olması veya gelir düzeyine bağlı olduğu düşünmekteyiz. Ayrıca evlerde genellikle bireylerin beslenmesinde birinci derecede sorumlu kişi kadındır. Kadının eğitim düzeyi yükseldikçe, bireylerin beslenme durumlarında da değişimler görülmektedir. Kadın kendi bilgisi, gelenekleri, görenekleri içinde oluşturduğu, besin hazırlama, pişirme, satın alma ve saklama yöntemlerini kullanmaktadır. Ancak eğitim düzeyi yükseldikçe, geleneksel yöntemleri bırakıp, yeni yöntemlere geçiş yapabilmekte ve aile bireylerine besin değeri yüksek yiyecekler hazırlayabilmektedir (Küçükkömürler ve Seren 2001). Çalışmamızda da baba ve anne eğitimiyle tercih edilen yemek türü arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (sırasıyla baba eğitimi için

$\chi^2=45.48$, $p<0.05$ ve anne eğitimi için $\chi^2=50.26$, $p>0.05$). Babası lise ve yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin (%46.7 ve %43.8) daha fazla fast food yemeklerini tercih ettikleri görülmüştür. Ortaokul ve altı eğitim durumları için (%56.8 ve %51.1) ev yemekleri tercih edilmiştir. Anne eğitim durumunda da benzer yüzdeler görülmüştür.

Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrenciler %50 oranında fast food yemekleri tercih ederken, aile veya akrabasının yanında kalanlar (%36.7) ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalan öğrenciler (%28.4) daha az bu tür yemekleri tercih etmişlerdir ($\chi^2=89.41$, $p<0.05$). Mazıcıoğlu ve Öztürk (2003), evde aileleri ile ya da arkadaşları ile birlikte kalan öğrencilerin kahvaltı, öğle ve akşam yemeklerini daha düzenli yaptığını, ayrıca erkek öğrencilerin öğle yemeklerini kız öğrencilere göre daha düzenli yediklerini belirtmişlerdir. Bu veriler değerlendirildiğinde üniversite öğrencilerinin sık öğün atladıkları, evde kalanların daha düzenli kahvaltı yaptıkları ve en düzenli alınan öğünün akşam yemekleri olduğu görülmüştür. Aylık net gelir durumu ile tercih edilen yemek türü arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($\chi^2=27.23$, $p<0.05$). Beklenenin aksine aylık gelir arttıkça fast food yemekleri tercih etme oranı düşük bir oranda azalmıştır. Fakat hazır yiyecekler ve yağsız veya hafif yiyeceklerin tercih edilme oranı aylık gelir durumu arttıkça artmaktadır. Bu yemek türleri %6.6 ve %11.4 ile 500 TL ve üzeri aylık gelire sahip öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.

Şekil 5.3.1 Bireylerin evde veya dışarıda tercih ettikleri yemek türleri (%)

Tablo 5.3.1 Sosyodemografik özelliklere göre evde veya dışarıda yemek yendiğinde hangi tür yemeklerin tercih edildiğinin dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Evde veya dışarıda yediğinizde daha çok hangi tür yemekleri tercih edersiniz?					Toplam	
	Fast food	Ev yemekleri	Hazır yiyecekler	Yağsız ve hafif yiyecekler			
Cinsiyet							
Erkek	n 182	352	30	35	599		
	% 30.4	58.8	5.0	5.8	100.0		
Kadın	n 430	366	29	76	901		P<0.05
	% 47.7	40.6	3.2	8.4	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Yaş							
16-18 yaş arası	n 59	45		9	113		
	% 52.2	39.8		8.0	100.0		
19-21 yaş arası	n 444	528	45	76	1093		P>0.05
	% 40.6	48.3	4.1	7.0	100.0		
22 ve üzeri yaş	n 109	145	14	26	294		
	% 37.1	49.3	4.8	8.8	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Yaşadığı Yöre							
İl	n 317	375	31	63	786		
	% 40.3	47.7	3.9	8.0	100.0		
İlçe	n 248	251	23	42	564		
	% 44.0	44.5	4.1	7.4	100.0		P<0.05
Köy	n 47	92	5	6	150		
	% 31.3	61.3	3.3	4.0	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n 232	306	16	45	599		
	% 38.7	51.1	2.7	7.5	100.0		
Ortaokul mezunu	n 86	146	8	17	257		
	% 33.5	56.8	3.1	6.6	100.0		P<0.05
Lise mezunu	n 191	171	12	35	409		
	% 46.7	41.8	2.9	8.6	100.0		
Yüksekokul/Üniversite	n 103	95	23	14	235		
	% 43.8	40.4	9.8	6.0	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n 379	498	26	58	961		
	% 39.4	51.8	2.7	6.0	100.0		
Ortaokul mezunu	n 94	109	9	11	223		
	% 42.2	48.9	4.0	4.9	100.0		P<0.05
Lise mezunu	n 99	82	16	32	229		
	% 43.2	35.8	7.0	14.0	100.0		
Yüksekokul/Üniversite	n 40	29	8	10	87		
	% 46.0	33.3	9.2	11.5	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n 215	183	8	24	430		
	% 50.0	42.6	1.9	5.6	100.0		
Özel yurt	n 191	148	9	34	382		
	% 50.0	38.7	2.4	8.9	100.0		
Aile veya Akrabalarının yanı	n 47	67	1	13	128		
	% 36.7	52.3	.8	10.2	100.0		P<0.05
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n 159	320	41	40	560		
	% 28.4	57.1	7.3	7.1	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n 258	302	9	36	605		
	% 42.6	49.9	1.5	6.0	100.0		
300-499 TL arası	n 241	291	31	42	605		
	% 39.8	48.1	5.1	6.9	100.0		P<0.05
500 TL ve üzeri	n 113	125	19	33	290		
	% 39.0	43.1	6.6	11.4	100.0		
Toplam	n 612	718	59	111	1500		
	% 40.8	47.9	3.9	7.4	100.0		

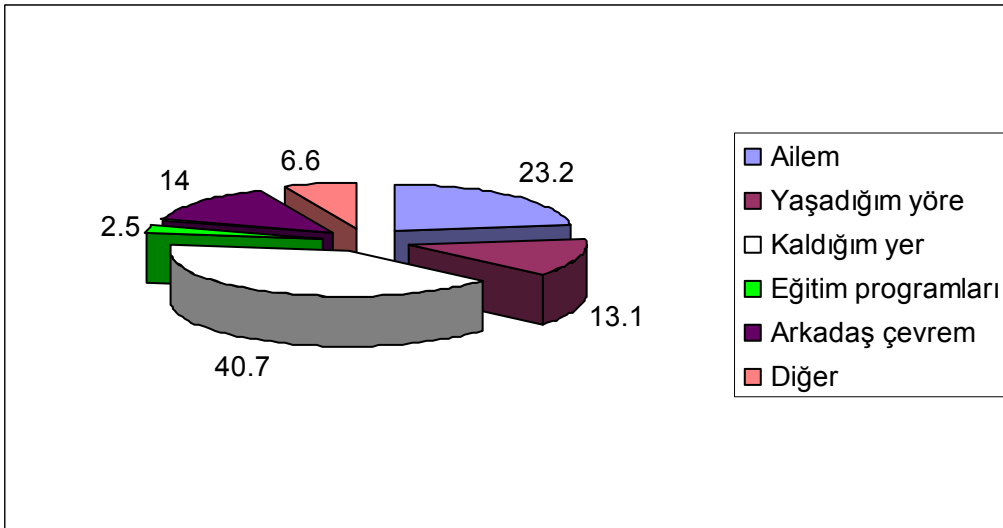
5.4 Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımı

Günümüzde teknolojinin gelişmesi, hızlı kentleşme, kadının iş hayatına katılması, eğitim düzeyinin yükselmesi, batı kültürüne açılma, sık seyahat etme ve iş temposunun yoğunluğuna bağlı olarak yaşam biçiminin değişmesiyle ülkemizdeki geleneksel beslenme alışkanlığı da değişmeye başlamıştır (Aksit vd. 1997). Öğrenciler de hızlı kentleşme, ulaşım sorunları, günlük okul programlarının getirdiği zorunluluklar gibi pek çok sosyal nedenle de akşam öğünü dışındaki hemen tüm besin gereksinimi ev dışında karşılamaktadır. Öğrenciler için bu yerler okul kantini yada okul çevresinde ki hazır yemek (fast food) işletmeleridir (Kolaç ve Berk 1997). Pastore *et al.* (1996), Amerika'da lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin %28'inin fast food tükettiğini tespit etmişlerdir. Öğrencilerin genel olarak besin tercihlerinde ailesinden, eğitim programlarından ve arkadaş çevrelerinden etkilendiği düşünülmektedir.

Çalışmamızda Tablo 5.4.1'de sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%40.7) kaldığı yeri bu faktörlerin başında görürken, %23.2'si ailesini, %14.0'ü arkadaş çevresini, %13.1'i, yaşadığı yöreyi, %2.5'i eğitim programlarını ve %6.6'sı diğer nedenleri yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörler olarak görmektedirler. Kız ve erkek öğrenciler (%49.2 ve %27.9) kaldıkları yerleri bu faktörlerin başında görürken, erkek öğrenciler (%16.9) arkadaş çevresinin etkisinin kız öğrencilere göre (%12.1) daha fazla olduğunu düşünmektedir ($\chi^2=96.48$, $p<0.05$). Yaş gruplarının bu faktörlere göre dağılımlarına bakıldığında genç öğrencilerin (16-18 ve 19-21 yaş gruplarının) %15.0 ve %14.7 ile 22 yaş ve üzeri öğrencilere göre (%10.9) arkadaş çevresini bu faktörler arasında gördükleri görülmüştür ($\chi^2=26.63$, $p<0.05$). Mazıcıoğlu ve Öztürk (2003), öğrencilerin gönüllü katıldığı konferans vb. beslenme hakkındaki eğitim faaliyetlerinin, zorunlu olarak daha önce aldıkları derslere göre, beslenme alışkanlıkları üzerinde daha etkili olduğunu saptamışlardır.

Öğrencilerin yaşadıkları yöre ile yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=14.02$, $p>0.05$). Baba ve anne eğitim

durumlarıyla öğrencilerin yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörler arasında istatistiksel bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2=20.57$, $p>0.05$ ve $\chi^2=14.58$, $p>0.05$). Yaşadıkları yöre ve baba-anne eğitim durumunun yeme alışkanlıklarını etkilememe nedenini öğrencilerin özellikle kaldıkları yer, maddi yetersizlikler ve arkadaş çevresi olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmamızdaki sonuçlarda bu düşüncemizi desteklemektedir. Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrenciler %60.5 ve %51.6 ile kaldıkları yerin yeme alışkanlıklarını etkilediğini söylemiştir. Yine beklenildiği gibi aile veya akrabalarının yanında kalan öğrenciler de %43.8 ile aileyi etkileyen faktör olarak seçmişlerdir. Bu gruplar arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($\chi^2=231.33$, $p<0.05$). Öğrencilerin aylık net geliri arttıkça kalınan yer faktörünün etkisi azalmış (299 TL ve altı için %45.6; 300-499 TL arası için %39.2; 500 TL ve üzeri için %33.4) ve arkadaş çevresi faktörünün etkisi artmıştır (299 TL ve altı için %11.7; 300-499 TL arası için %14.9; 500 TL ve üzeri için %16.9). Gruplar arasındaki fark anlamlıdır ($\chi^2=24.83$, $p<0.05$).

Şekil 5.4.1 Bireylerin yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörler (%)

Tablo 5.4.1 Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin dağılımı

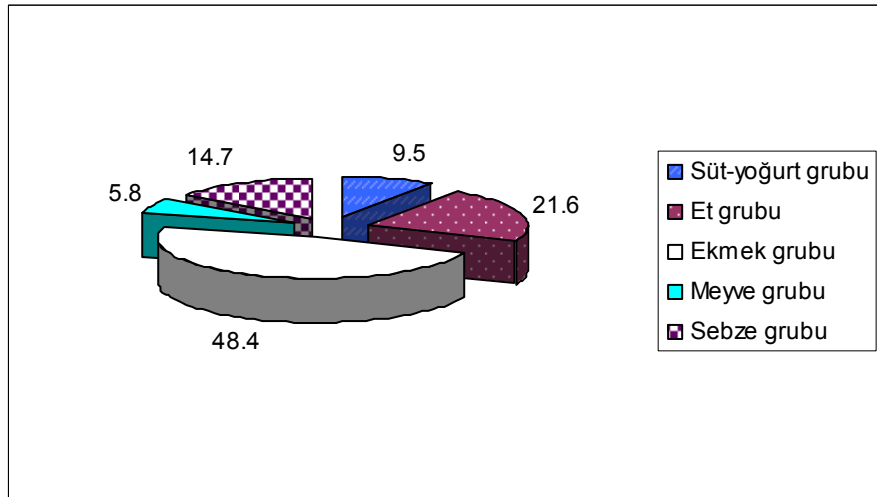
Yeme alışkanlıklarımızı etkileyen faktörler nelerdir?									
Sosyodemografik Özellikler		Ailem	Yaşadığım yöre	Kaldığım yer	Eğitim programları	Arkadaş çevrem	Diğer	Toplam	
Cinsiyet									
Erkek	n	144	101	167	16	101	70	599	
	%	24.0	16.9	27.9	2.7	16.9	11.7	100.0	
Kadın	n	204	95	443	21	109	29	901	P<0.05
	%	22.6	10.5	49.2	2.3	12.1	3.2	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Yaş									
16-18 yaş arası	n	21	12	55	1	17	7	113	
	%	18.6	10.6	48.7	.9	15.0	6.2	100.0	
19-21 yaş arası	n	244	137	457	21	161	73	1093	P<0.05
	%	22.3	12.5	41.8	1.9	14.7	6.7	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	83	47	98	15	32	19	294	
	%	28.2	16.0	33.3	5.1	10.9	6.5	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Yaşadığı Yöre									
İl	n	206	96	294	19	118	53	786	
	%	26.2	12.2	37.4	2.4	15.0	6.7	100.0	
İlçe	n	112	76	250	14	74	38	564	P>0.05
	%	19.9	13.5	44.3	2.5	13.1	6.7	100.0	
Köy	n	30	24	66	4	18	8	150	
	%	20.0	16.0	44.0	2.7	12.0	5.3	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Baba Eğitim Durumu									
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	139	81	252	14	74	39	599	
	%	23.2	13.5	42.1	2.3	12.4	6.5	100.0	
Ortaokul mezunu	n	47	31	109	5	46	19	257	P>0.05
	%	18.3	12.1	42.4	1.9	17.9	7.4	100.0	
Lise mezunu	n	111	63	150	10	51	24	409	
	%	27.1	15.4	36.7	2.4	12.5	5.9	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	51	21	99	8	39	17	235	
	%	21.7	8.9	42.1	3.4	16.6	7.2	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Anne Eğitim Durumu									
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	236	127	393	20	127	58	961	
	%	24.6	13.2	40.9	2.1	13.2	6.0	100.0	
Ortaokul mezunu	n	48	26	97	7	30	15	223	P<0.05
	%	21.5	11.7	43.5	3.1	13.5	6.7	100.0	
Lise mezunu	n	46	35	83	9	36	20	229	
	%	20.1	15.3	36.2	3.9	15.7	8.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	18	8	37	1	17	6	87	
	%	20.7	9.2	42.5	1.1	19.5	6.9	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Kaldığı Yer									
Devlet yurdu	n	55	48	260	11	43	13	430	
	%	12.8	11.2	60.5	2.6	10.0	3.0	100.0	
Özel yurt	n	90	42	197	4	38	11	382	P<0.05
	%	23.6	11.0	51.6	1.0	9.9	2.9	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	56	23	11	5	20	13	128	
	%	43.8	18.0	8.6	3.9	15.6	10.2	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	147	83	142	17	109	62	560	
	%	26.3	14.8	25.4	3.0	19.5	11.1	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	
Aylık Net Gelir									
299 TL ve altı	n	141	76	276	10	71	31	605	
	%	23.3	12.6	45.6	1.7	11.7	5.1	100.0	
300-499 TL arası	n	143	69	237	20	90	46	605	P<0.05
	%	23.6	11.4	39.2	3.3	14.9	7.6	100.0	
500 TL ve üzeri	n	64	51	97	7	49	22	290	
	%	22.1	17.6	33.4	2.4	16.9	7.6	100.0	
Toplam	n	348	196	610	37	210	99	1500	
	%	23.2	13.1	40.7	2.5	14.0	6.6	100.0	

5.5 Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıkları içinde günde en çok hangi besin gruplarından tüketim yapıldığının dağılımı

Tablo 5.5.1’de sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıkları içinde günde en çok hangi besin gruplarından tüketim yapıldığının dağılımı verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %48.4’ü ekmek grubunu tüketirken, %21.6’sı et grubunu, %14.7’si sebze grubunu, %9.5’i süt-yoğurt grubunu ve %5.8’i meyve grubunu tüketmektedir. Erkek öğrenciler (%51.3 ile) kız öğrencilere göre (%46.5) daha fazla ekmek grubunu tüketmeyi tercih ederken, kız öğrenciler sebze ve süt-yoğurt grubunu erkek öğrencilere göre daha fazla tüketmektedirler ($\chi^2=38.52$, $p<0.05$). Yaş gruplarında 19-21 yaş arası öğrenciler %50.8 ile en çok ekmek grubunu tüketirken, 16-18 yaş arası ve 22 yaş ve üzeri öğrenciler %41.6 ve %42.2 oranında ekmek grubunu tüketmektedirler. 16-18 yaş arası öğrenciler %33.6 oranında et grubunu tüketmektedir. Bunu daha sonra 22 yaş ve üzeri (%24.1) ve 19-21 yaş arası (%19.7) öğrenciler takip etmektedir ($\chi^2=19.60$, $p<0.05$). Öğrencilerin yaşadıkları yörelere göre tükettikleri besin grupları arasında herhangi bir anlamlı farklılık gözlenmemiştir ($\chi^2=14,03$, $p>0,05$). Baba eğitim durumuna göre tüketilen besin gruplarına bakıldığında babası ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar olan öğrencilerin %57.1’i ekmek grubunu ve 15.0’ı et grubunu tüketmektedir. Baba eğitim durumu arttıkça et grubu tüketimi artmakta ve ekmek grubu tüketimi azalmaktadır (Lise mezunu grup hariç). Babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %44.7’si ekmek grubu tüketirken %28.5’i et grubunu tüketmektedir ($\chi^2=60.93$, $p<0.05$). Benzer durum anne eğitim durumu içinde geçerlidir. Görüldüğü gibi anne eğitim durumu en düşük olan öğrenciler %51.6 ile ekmek grubu ve %18.7 ile et grubunu tüketirken, anne eğitim durumu en yüksek olan öğrenciler %35.6 ile ekmek grubunu ve %29.9 ile et grubunu tüketmektedirler ($\chi^2=47.57$, $p<0.05$). Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrenciler benzer oranlarda besin gruplarını tüketmektedirler. Devlet yurtlarında kalan öğrenciler %54.0 ve %22.1 ile ekmek ve et grubunu ilk sırada tüketirken, özel yurtlarda kalan öğrenciler %44.5 ve %20.2 ile bu besin gruplarından tüketmektedirler. Bunun yanında özel yurtlarda öğrencilerin sebze tüketimi (%16.5) devlet yurtlarından (%11.4) daha fazla çıkmıştır. Aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin en çok tükettiği besin grubu sebze grubudur (%29.7). Evde yalnız veya ev arkadaşlarıyla beraber kalan öğrenciler yine ekmek (%51.6) ve et (%21.1) gruplarını tüketmeyi tercih etmiştir ($\chi^2=62.68$, $p<0.05$).

Öğrencilerin aylık net geliri ile tüketilen besin grupları arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır ($\chi^2=32.75$, $p<0.05$). Gelir durumu 299 TL ve altı olan öğrenciler en fazla (%55.5) ekmek grubunu tüketirken daha sonra et grubunu (%16.4) tüketmektedirler. Gelir durumu 500 TL ve üzeri olan öğrenciler %41.0 ile ekmek grubunu ve %29.7 ile et grubunu tüketmektedirler.

Yılmaz (2002), beslenme ve kahvaltı alışkanlıklarının değerlendirilmesine yönelik toplam 570 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada; öğrencilerin aylık gelir durumlarının yetersiz olduğu ve harçlıklarını beslenmelerine yeterli oranda ayıramadıklarını, öğrencilerin %55.6'sının öğün atladığını, atlanan öğünün daha çok sabah kahvaltısı olduğunu, sabah kahvaltısını atlayan öğrencilerin %30.7'sinin ekonomik durumu elverişsiz olduğu için sabah kahvaltısını atladığını, öğrencilerin %53.9'unun sabah kahvaltısında çay içtiklerini ve yumurta yediklerini, öğrencilerin %74.4'ünün kahvaltı yapmadıkları için performanslarının azaldığını ve yorgunluk, halsizlik, açlık hissi, dikkatte azalma, göz kararması, baş dönmesi, baş ağrısı, çarpıntı, titreme görüldüğünü bulmuştur. Öğrencilerin %58.0'inin öğün dışında çay, %14.0'ünün kolalı içecekleri tükettiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %46.8'inin günlük enerji gereksinimlerini karşılayabildikleri, karşılayamayanlardan %24.7'sinin yeterli beslenme bilgisinin olmamasından dolayı karşılayamadığı tespit edilmiştir.

Şekil 5.5.1 Bireylerin tükedikleri besin grupları (%)

Tablo 5.5.1 Sosyodemografik özelliklere göre yeme alışkanlıkları içinde günde en çok hangi besin gruplarından tüketim yapıldığının dağılımı

Yeme alışkanlıklarınız içinde (bir günde) en çok hangi besin gruplarından tüketirsiniz?							
Sosyodemografik Özellikler		Süt-yoğurt grubu	Et grubu	Ekmek grubu	Meyve grubu	Sebze grubu	Toplam
Cinsiyet							
Erkek	n	49	160	307	28	55	599
	%	8.2	26.7	51.3	4.7	9.2	100.0
Kadın	n	93	164	419	59	166	901
	%	10.3	18.2	46.5	6.5	18.4	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Yaş							
16-18 yaş arası	n	7	38	47	8	13	113
	%	6.2	33.6	41.6	7.1	11.5	100.0
19-21 yaş arası	n	103	215	555	63	157	1093
	%	9.4	19.7	50.8	5.8	14.4	100.0
22 ve üzeri yaş	n	32	71	124	16	51	294
	%	10.9	24.1	42.2	5.4	17.3	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Yaşadığı Yöre							
İl	n	79	183	359	46	119	786
	%	10.1	23.3	45.7	5.9	15.1	100.0
İlçe	n	49	122	276	34	83	564
	%	8.7	21.6	48.9	6.0	14.7	100.0
Köy	n	14	19	91	7	19	150
	%	9.3	12.7	60.7	4.7	12.7	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	N	50	90	342	35	82	599
	%	8.3	15.0	57.1	5.8	13.7	100.0
Ortaokul mezunu	n	26	50	121	13	47	257
	%	10.1	19.5	47.1	5.1	18.3	100.0
Lise mezunu	n	44	117	158	19	71	409
	%	10.8	28.6	38.6	4.6	17.4	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	22	67	105	20	21	235
	%	9.4	28.5	44.7	8.5	8.9	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	88	180	496	50	147	961
	%	9.2	18.7	51.6	5.2	15.3	100.0
Ortaokul mezunu	n	22	54	107	8	32	223
	%	9.9	24.2	48.0	3.6	14.3	100.0
Lise mezunu	n	22	64	92	14	37	229
	%	9.6	27.9	40.2	6.1	16.2	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	10	26	31	15	5	87
	%	11.5	29.9	35.6	17.2	5.7	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n	36	95	232	18	49	430
	%	8.4	22.1	54.0	4.2	11.4	100.0
Özel yurt	n	38	77	170	34	63	382
	%	9.9	20.2	44.5	8.9	16.5	100.0
Aile veya Akrabalarının yanı	n	8	34	35	13	38	128
	%	6.3	26.6	27.3	10.2	29.7	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	60	118	289	22	71	560
	%	10.7	21.1	51.6	3.9	12.7	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n	49	99	336	31	90	605
	%	8.1	16.4	55.5	5.1	14.9	100.0
300-499 TL arası	n	65	139	271	42	88	605
	%	10.7	23.0	44.8	6.9	14.5	100.0
500 TL ve üzeri	n	28	86	119	14	43	290
	%	9.7	29.7	41.0	4.8	14.8	100.0
Toplam	n	142	324	726	87	221	1500
	%	9.5	21.6	48.4	5.8	14.7	100.0

5.6 Sosyodemografik özelliklere göre öğrenciler yaptıkları gıda harcamalarının toplam gelirleri içerisindeki payına göre dağılımı

Tablo 5.6.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrenciler yaptıkları gıda harcamalarının toplam gelirleri içerisindeki payına göre dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %49.8’i gıda harcamalarının gelirinin %26-50’sini oluşturduğunu söylerken, %25.3’ü bunun %25 ve daha az olduğunu, %20.5’i gelirinin %51-75’i arasında olduğunu ve %4.3’ü gelirinin %76 ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Erkek ve kız öğrenciler %48.4 ve %50.7 ile gelirlerinin %26-50’sini gıda harcamalarında kullanırken kız öğrenciler %23.4 oranında erkek öğrenciler ise %16.2 oranında gelirlerinin %51-75’ini gıda harcamalarında kullanmaktadır ($\chi^2=21.24$, $p<0.05$). Öğrencilerin yaş gruplarıyla gıda harcamalarına ayırdıkları pay arasında herhangi bir istatistiksel farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2=5.92$, $p>0.05$). Yine yaşanan yöreye göre herhangi bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=11.01$, $p>0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında babası ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar olan öğrencilerin %50.1’si gelirlerinin %26-50’sini gıda harcaması olarak kullanırken, %30.6’si bundan daha az oranda (%25 ve altı) ve %15.4’ü bundan daha fazla (%51-75) gıda harcamasına pay ayırmıştır. Eğitim düzeyi arttıkça örneğin babası yüksekokul veya üniversite mezunu öğrencilerin %25.5’i gıda harcamalarına %51-75’lik bir pay ayırmıştır. Bu oran eğitim durumu düşük olanlara göre yüksektir fakat bu eğitim düzeyinde gelirinin %25 ve altını pay olarak ayıranların sayısı da (%25.5) eğitim düzeyi düşük olanlarla (%30.6) hemen hemen aynı oranlara çıkmıştır ($\chi^2=30.96$, $p<0.05$). Anne eğitim durumunda da benzer oranlar annesi lise mezunu olan öğrenciler için geçerlidir ($\chi^2=34.96$, $p<0.05$). Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrencilerin %51.2 ve %52.4’ü gelirlerinin %25-50’sini gıda harcamalarına ayırırken, aile veya akrabalarının yanında kalanlarının %40.6’sı bu oranda ve beklenildiği üzere %39.8’si bundan daha az oranda pay ayırmaktadır. Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalan öğrencilerin gıda harcamaları özel yurtlarda kalan öğrencilerle benzer oranlardadır ($\chi^2=47.88$, $p<0.05$). Aylık net geliri düşük (299 TL ve altı) olan öğrencilerin %46.4’ü gıda harcamalarına %26-50 oranında pay ayırırken %29.1’i bundan daha az (%25 ve altı) ve %20.2’si bundan daha fazla (%51-75) oranda pay ayırmıştır. Geliri yüksek (500 TL ve üzeri) olan öğrenciler ise %49.8 ile %26-50 oranında pay ayırırken %25.1’i bundan daha az ve %18.6’sı bundan daha fazla (%51-75) oranda pay ayırmıştır ($\chi^2=27.79$, $p<0.05$).

Tablo 5.6.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrenciler yaptıkları gıda harcamalarının toplam gelirleri içerisindeki payına göre dağılımı

Gıda harcamalarının toplam geliriniz içerisindeki payı nedir?							
Sosyodemografik Özellikler		Gelirimin 25 ve altı	Gelirimin 26-50'si	Gelirimin 51-75'i	Gelirimin 76 ve üzeri	Toplam	
Cinsiyet							
Erkek	N	178	290	97	34	599	
	%	29.7	48.4	16.2	5.7	100.0	
Kadın	N	202	457	211	31	901	P<0.05
	%	22.4	50.7	23.4	3.4	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Yaş							
16-18 yaş arası	N	34	48	27	4	113	
	%	30.1	42.5	23.9	3.5	100.0	
19-21 yaş arası	N	271	547	230	45	1093	P>0.05
	%	24.8	50.0	21.0	4.1	100.0	
22 ve üzeri yaş	N	75	152	51	16	294	
	%	25.5	51.7	17.3	5.4	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Yaşadığı Yöre							
İl	N	185	399	168	34	786	
	%	23.5	50.8	21.4	4.3	100.0	
İlçe	N	144	274	118	28	564	P>0.05
	%	25.5	48.6	20.9	5.0	100.0	
Köy	N	51	74	22	3	150	
	%	34.0	49.3	14.7	2.0	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	N	183	300	92	24	599	
	%	30.6	50.1	15.4	4.0	100.0	
Ortaokul mezunu	N	49	130	66	12	257	
	%	19.1	50.6	25.7	4.7	100.0	P<0.05
Lise mezunu	N	88	215	90	16	409	
	%	21.5	52.6	22.0	3.9	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	N	60	102	60	13	235	
	%	25.5	43.4	25.5	5.5	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	N	268	486	176	31	961	
	%	27.9	50.6	18.3	3.2	100.0	
Ortaokul mezunu	N	41	115	57	10	223	
	%	18.4	51.6	25.6	4.5	100.0	P<0.05
Lise mezunu	N	57	105	54	13	229	
	%	24.9	45.9	23.6	5.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	N	14	41	21	11	87	
	%	16.1	47.1	24.1	12.6	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	N	71	220	120	19	430	
	%	16.5	51.2	27.9	4.4	100.0	
Özel yurt	N	93	200	73	16	382	
	%	24.3	52.4	19.1	4.2	100.0	P<0.05
Aile veya Akrabalarının yanı	N	51	52	21	4	128	
	%	39.8	40.6	16.4	3.1	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	N	165	275	94	26	560	
	%	29.5	49.1	16.8	4.6	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	N	176	281	122	26	605	
	%	29.1	46.4	20.2	4.3	100.0	
300-499 TL arası	N	129	329	132	15	605	P<0.05
	%	21.3	54.4	21.8	2.5	100.0	
500 TL ve üzeri	N	75	137	54	24	290	
	%	25.9	47.2	18.6	8.3	100.0	
Toplam	N	380	747	308	65	1500	
	%	25.3	49.8	20.5	4.3	100.0	

5.7 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat ettiklerinin dağılımı

Tablo 5.7.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat ettiklerinin dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %30.0’u gıdanın tadı ve kokusuna dikkat ederken, %23.5’i satıldığı yere, %20.5’i geldiği yere, %19.6’sı fiyatına ve %6.5’i dış görünüşüne dikkat ettiklerini söylemiştir. Erkek öğrencilerin %26.7’si gıda alırken tadı ve kokusuna dikkat ederken, kız öğrencilerin %32.2’si buna dikkat etmektedir. Yine erkek öğrencilerin %25.7’si fiyata dikkat ederken, kız öğrencilerin sadece %15.5’i fiyata dikkat etmektedir ($\chi^2=25.88$, $p<0.05$). Yaş gruplarıyla gıda alırken dikkat edilen hususlar arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=3.39$, $p>0.05$). Yine yaşanan yöre ($\chi^2=10.30$, $p>0.05$), baba eğitim durumu ($\chi^2=18.09$, $p>0.05$) ve anne eğitim durumu ($\chi^2=13.91$, $p>0.05$) ile gıda alırken nelere dikkat edildiği arasında herhangi bir istatistiksel anlamlılık saptanmamıştır. Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %14.0’ü gıdanın geldiği yere dikkat ederken, özel yurtlarda kalan öğrencilerin %20.7’si, aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin %23.4’ü ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalan öğrencilerin %24.6’sı gıdanın nerden geldiğine dikkat etmektedir. Devlet yurtları ve özel yurtlarda kalan öğrenciler (%27.2 ve %26.7) gıdanın satıldığı yere dikkat ederken, aile veya akrabalarının yanında kalanların %16.4’ü ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalanların %19.6’sı satıldığı yere dikkat etmektedir. Ayrıca evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalan öğrencilerin %25.4’ü diğer gruplardaki öğrencilere göre daha fazla alınan gıdanın fiyatına dikkat etmektedir ($\chi^2=60.02$, $p<0.05$). Öğrencilerin aylık net gelirleri arttıkça alınan gıdanın fiyatına daha az oranda dikkat ettikleri görülmüştür. Aylık net geliri düşük olan (299 TL ve altı) öğrencilerin %24.0’ü fiyata dikkat ederken, geliri orta düzeyde olan (300-499 TL arası) öğrencilerin %17.4’ü ve geliri yüksek olan (500 TL ve üzeri) öğrencilerin %15.2’si gıdaların fiyatlarına dikkat etmektedir. Yine gelir seviyesi yükseldikçe öğrencilerin gıdanın geldiği yere dikkat ettikleri görülmüştür. Düşük gelirli olanların %15.0’i, orta gelirli olanların %22.0’si ve yüksek gelirli olanların %28.6’sı gıdanın geldiği yere dikkat etmektedir ($\chi^2=37.97$, $p<0.05$).

Tablo 5.7.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat ettiklerinin dağılımı

Ham gıda ve mamul gıda alırken nelere dikkat edersiniz?								
Sosyodemografik Özellikler		Dış görünüşüne	Tadına ve kokusuna	Satıldığı yere	Fiyatına	Geldiği yere	Toplam	
Cinsiyet								
Erkek	n	42	160	133	154	110	599	P<0.05
	%	7.0	26.7	22.2	25.7	18.4	100.0	
Kadın	n	55	290	219	140	197	901	
	%	6.1	32.2	24.3	15.5	21.9	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Yaş								
16-18 yaş arası	n	3	36	27	23	24	113	P>0.05
	%	2.7	31.9	23.9	20.4	21.2	100.0	
19-21 yaş arası	n	72	328	257	212	224	1093	
	%	6.6	30.0	23.5	19.4	20.5	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	22	86	68	59	59	294	
	%	7.5	29.3	23.1	20.1	20.1	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Yaşadığı Yöre								
İl	n	54	238	183	141	170	786	P>0.05
	%	6.9	30.3	23.3	17.9	21.6	100.0	
İlçe	n	35	166	144	117	102	564	
	%	6.2	29.4	25.5	20.7	18.1	100.0	
Köy	n	8	46	25	36	35	150	
	%	5.3	30.7	16.7	24.0	23.3	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Baba Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	33	181	127	127	131	599	P>0.05
	%	5.5	30.2	21.2	21.2	21.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	22	77	69	40	49	257	
	%	8.6	30.0	26.8	15.6	19.1	100.0	
Lise mezunu	n	25	121	90	94	79	409	
	%	6.1	29.6	22.0	23.0	19.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	17	71	66	33	48	235	
	%	7.2	30.2	28.1	14.0	20.4	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Anne Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	51	291	228	192	199	961	P>0.05
	%	5.3	30.3	23.7	20.0	20.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	22	63	48	45	45	223	
	%	9.9	28.3	21.5	20.2	20.2	100.0	
Lise mezunu	n	17	67	52	49	44	229	
	%	7.4	29.3	22.7	21.4	19.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	7	29	24	8	19	87	
	%	8.0	33.3	27.6	9.2	21.8	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Kaldığı Yer								
Devlet yurdu	n	34	145	117	74	60	430	P<0.05
	%	7.9	33.7	27.2	17.2	14.0	100.0	
Özel yurt	n	16	128	102	57	79	382	
	%	4.2	33.5	26.7	14.9	20.7	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	6	48	23	21	30	128	
	%	4.7	37.5	18.0	16.4	23.4	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	41	129	110	142	138	560	
	%	7.3	23.0	19.6	25.4	24.6	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	
Aylık Net Gelir								
299 TL ve altı	n	31	189	149	145	91	605	P<0.05
	%	5.1	31.2	24.6	24.0	15.0	100.0	
300-499 TL arası	n	46	191	130	105	133	605	
	%	7.6	31.6	21.5	17.4	22.0	100.0	
500 TL ve üzeri	n	20	70	73	44	83	290	
	%	6.9	24.1	25.2	15.2	28.6	100.0	
Toplam	n	97	450	352	294	307	1500	
	%	6.5	30.0	23.5	19.6	20.5	100.0	

5.8 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham ve mamul gıdaları aldıkları yerlerin dağılımı

Tablo 5.8.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham ve mamul gıdaları aldıkları yerlerin dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin %85.9’u gıda alımlarını marketlerden sağlamakta, bunu %9.2 ile pazar ve diğer yerler ve %4.9 ile bakkallar izlemektedir. Kız öğrencilerin %89.1’i marketlerden alışveriş yaparken erkek öğrencilerin %81.0’u bu yerleri tercih etmektedir ($\chi^2=25.55$, $p<0.05$). Yaş gruplarında marketten sonra ikinci alışveriş yapılan yer 16-18 yaş arası (%13.3), 19-21 yaş arası (%8.1) ve 22 yaş ve üzeri (%11.9) öğrencilerde pazar ve diğer yerler olmuştur ($\chi^2=22.09$, $p<0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında babanın eğitim durumunun artmasıyla marketlerden alışveriş yapma oranının arttığı görülmüştür. En düşük eğitim durumunda öğrencilerin %82.5’i marketlerden alışveriş yaparken, babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %89.8’i bu yerleri tercih etmiştir. Yine pazar ve diğer yerlerden alışveriş oranı da eğitim durumu arttıkça azalmıştır ($\chi^2=19.23$, $p<0.05$). Benzer durum anne eğitim durumuna bakıldığında da görülmüştür. Sadece annesi ortaokul mezunu olan öğrencilerde market alışveriş oranı %91.5 ile yüksekokul veya üniversite mezunu olan gruba göre (%89.7) daha yüksek çıkmıştır ($\chi^2=23.36$, $p<0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre gıda alışverişinin yapıldığı yerler arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2=11.42$, $p>0.05$). Benzer şekilde öğrencilerin aylık net gelirleri ile gıda temini yapılan yerler arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2=8.67$, $p>0.05$).

Tablo 5.8.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ham ve mamul gıdaları aldıkları yerlerin dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Ham ve mamul gıdaları genelde nereden alırsınız?				Toplam	
	Bakkal	Market	Pazar ve Diğer			
Cinsiyet						
Erkek	n	48	485	66	599	
	%	8.0	81.0	11.0	100.0	P<0.05
Kadın	n	26	803	72	901	
	%	2.9	89.1	8.0	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	14	84	15	113	
	%	12.4	74.3	13.3	100.0	P<0.05
19-21 yaş arası	n	47	958	88	1093	
	%	4.3	87.6	8.1	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	13	246	35	294	
	%	4.4	83.7	11.9	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	41	681	64	786	
	%	5.2	86.6	8.1	100.0	P<0.05
İlçe	n	24	495	45	564	
	%	4.3	87.8	8.0	100.0	
Köy	n	9	112	29	150	
	%	6.0	74.7	19.3	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	30	494	75	599	
	%	5.0	82.5	12.5	100.0	P<0.05
Ortaokul mezunu	n	14	216	27	257	
	%	5.4	84.0	10.5	100.0	
Lise mezunu	n	20	367	22	409	
	%	4.9	89.7	5.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	10	211	14	235	
	%	4.3	89.8	6.0	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	44	809	108	961	
	%	4.6	84.2	11.2	100.0	P<0.05
Ortaokul mezunu	n	5	204	14	223	
	%	2.2	91.5	6.3	100.0	
Lise mezunu	n	19	197	13	229	
	%	8.3	86.0	5.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	6	78	3	87	
	%	6.9	89.7	3.4	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	15	376	39	430	
	%	3.5	87.4	9.1	100.0	P>0.05
Özel yurt	n	14	337	31	382	
	%	3.7	88.2	8.1	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	6	105	17	128	
	%	4.7	82.0	13.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	39	470	51	560	
	%	7.0	83.9	9.1	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	40	502	63	605	
	%	6.6	83.0	10.4	100.0	P>0.05
300-499 TL arası	n	24	532	49	605	
	%	4.0	87.9	8.1	100.0	
500 TL ve üzeri	n	10	254	26	290	
	%	3.4	87.6	9.0	100.0	
Toplam	n	74	1288	138	1500	
	%	4.9	85.9	9.2	100.0	

5.9 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ürün ambalajlarından hangi yönden etkilendiklerinin dağılımı

Tablo 5.9.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ürün ambalajlarından hangi yönden etkilendiklerinin dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin %46.1’i ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine baktığını, %33.3’ü görünüşünün iyi olup olmadığına, %11.3’ü pek incelemeye baktığını, %5.7’si geri dönüşümü olup olmadığına ve %3.7’si taşıma kolaylığı olup olmadığına baktığını söylemiştir. Erkek öğrencilerin %41.2’si ve kız öğrencilerin %49.4’ü ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine baktıklarını söylemiş ve erkeklerin %17.0’si ve kızların %7.4’ü ambalajı pek incelemeye baktığını söylemiştir. Kız öğrencilerin %36.2’si dış görünüşüne bakarken, erkeklerin %28.9’u görünüşün iyi olup olmadığına baktığını söylemiştir ($\chi^2=54.53$, $p<0.05$). 16-18 yaş arası öğrencilerin %42.5’i ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine bakarken, 19-21 yaş arası öğrencilerin %45.8’i ve 22 yaş ve üzeri öğrencilerin %48.6’sı bu durumu incelediklerini belirtmiştir ($\chi^2=22.23$, $p<0.05$). Öğrencilerin yaşadıkları yöre ve baba eğitim durumlarıyla ambalaj konusunda nasıl etkilendikleri konusu arasında herhangi bir istatistiksel farklılık görülmemiştir (sırasıyla $\chi^2=6.12$, $p>0.05$ ve $\chi^2=20.48$, $p>0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında istatistiksel anlamlılık sınırında ($p=0.05$) anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %48.0’i ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine bakarken, annesi yüksek okul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %39.1’inin bu duruma dikkat ettiği görülmüştür ($\chi^2=21.92$, $p<0.05$). Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %42.6’sı, özel yurtlarda kalan öğrencilerin ve aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin %48.4’ü ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalan öğrencilerin %46.8’i yine ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine baktıklarını söylemiştir ($\chi^2=29.25$, $p<0.05$). Aylık net gelir artışı ile ambalajın öğrencileri hangi yönde etkilediği hakkında net bir ayrım gözükmemesine rağmen, bu gruplar arasındaki fark anlamlı çıkmıştır ($\chi^2=29.24$, $p<0.05$).

Tablo 5.9.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin ürün ambalajlarından hangi yönden etkilendiklerinin dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Ürünün konulduğu ambalajı, hangi yönden sizi etkiler?						Toplam	
	Pek incelemem	Görünüşün ün iyi olup olmadığına bakarım	Taşıma kolaylığı olup olmadığına bakarım	Gıdaya zarar verip vermediğine bakarım	Geri dönüşümü olup olmadığına bakarım			
Cinsiyet								
Erkek	n	102	173	33	247	44	599	P<0.05
	%	17.0	28.9	5.5	41.2	7.3	100.0	
Kadın	n	67	326	22	445	41	901	
	%	7.4	36.2	2.4	49.4	4.6	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Yaş								
16-18 yaş arası	n	11	38	11	48	5	113	P<0.05
	%	9.7	33.6	9.7	42.5	4.4	100.0	
19-21 yaş arası	n	123	379	28	501	62	1093	
	%	11.3	34.7	2.6	45.8	5.7	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	35	82	16	143	18	294	P<0.05
	%	11.9	27.9	5.4	48.6	6.1	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Yaşadığı Yöre								
İl	n	83	272	26	365	40	786	P>0.05
	%	10.6	34.6	3.3	46.4	5.1	100.0	
İlçe	n	67	187	22	255	33	564	
	%	11.9	33.2	3.9	45.2	5.9	100.0	
Köy	n	19	40	7	72	12	150	P>0.05
	%	12.7	26.7	4.7	48.0	8.0	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Baba Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	71	195	19	283	31	599	P>0.05
	%	11.9	32.6	3.2	47.2	5.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	18	93	14	121	11	257	
	%	7.0	36.2	5.4	47.1	4.3	100.0	
Lise mezunu	n	44	135	11	196	23	409	P>0.05
	%	10.8	33.0	2.7	47.9	5.6	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	36	76	11	92	20	235	P>0.05
	%	15.3	32.3	4.7	39.1	8.5	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Anne Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	105	321	34	461	40	961	P<0.05
	%	10.9	33.4	3.5	48.0	4.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	25	75	7	102	14	223	
	%	11.2	33.6	3.1	45.7	6.3	100.0	
Lise mezunu	n	29	75	7	95	23	229	P<0.05
	%	12.7	32.8	3.1	41.5	10.0	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	10	28	7	34	8	87	P<0.05
	%	11.5	32.2	8.0	39.1	9.2	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Kaldığı Yer								
Devlet yurdu	n	56	160	13	183	18	430	P<0.05
	%	13.0	37.2	3.0	42.6	4.2	100.0	
Özel yurt	n	25	139	9	185	24	382	
	%	6.5	36.4	2.4	48.4	6.3	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	12	42	4	62	8	128	P<0.05
	%	9.4	32.8	3.1	48.4	6.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	76	158	29	262	35	560	P<0.05
	%	13.6	28.2	5.2	46.8	6.3	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	
Aylık Net Gelir								
299 TL ve altı	n	78	194	22	282	29	605	P<0.05
	%	12.9	32.1	3.6	46.6	4.8	100.0	
300-499 TL arası	n	55	218	13	290	29	605	
	%	9.1	36.0	2.1	47.9	4.8	100.0	
500 TL ve üzeri	n	36	87	20	120	27	290	P<0.05
	%	12.4	30.0	6.9	41.4	9.3	100.0	
Toplam	n	169	499	55	692	85	1500	
	%	11.3	33.3	3.7	46.1	5.7	100.0	

5.10 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda ambalaj malzemesi olarak tercihlerinin dağılımı

Tablo 5.10.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda ambalaj malzemesi olarak tercihlerinin dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin %57.8’i cam, %19.3’ü plastik, %16.5’i kağıt, %3.5’i diğer ve %2.9’u metal malzemeleri tercih etmektedir. Erkek öğrencilerin %49.2’si camı ve %27.7 ile plastiği tercih ederken, kız öğrencilerin %63.5’i camı ve %13.8’i plastiği ambalaj malzemesi olarak tercih etmiştir ($\chi^2=64.21$, $p<0.05$). Topuzoğlu, Hıdıroğlu, Ay, Önsüz ve İkışık (2007), araştırmalarında bir sağlık ocağına başvuran kişilerin gıda ürünlerini satın alma konusundaki bilgi ve tutumlarının incelemiştir. Gıda maddesinin alımında ürün ambalajının sağlığına dikkat etme, katılımcılar tarafından en çok önemsenen tutum olmuştur (%92.8).

16-18 yaş grubu arası öğrencilerin %43.4’ü, 19-21 yaş grubu arası öğrencilerin %60,7’si ve 22 yaş ve üzeri olan öğrencilerin %52.7’si camı ambalaj malzemesi olarak seçmiştir ($\chi^2=51.35$, $p<0.05$). Öğrencilerin yaşadıkları yörelere göre tercih ettikleri ambalaj malzemeleri arasındaki farklılık ise istatistiksel anlamlılık sınırındadır ($p=0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında baba eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %54.9’u ambalaj malzemesi olarak camı tercih etmiştir. Bu oran eğitim düzeyi arttıkça ortaokul ve lise mezunları için artmıştır (%59.9 ve %66.5). Fakat babası yüksekokul veya üniversite mezun öğrencilerin %47.7’si camı ambalaj malzemesi olarak tercih etmiştir ($\chi^2=30.39$, $p<0.05$). Anne eğitim durumuna göre metal ve kağıt kullanımı eğitim düzeyi arttıkça artmıştır ($\chi^2=24.54$, $p<0.05$). Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %55.1’i camı ve %22.1’i plastiği kullanırken, özel yurtlarda kalan öğrencilerde bu oranlar %63.9 ve %13.6 değerlerindedir. Aile veya akrabalarının yanında kalanlar için bu oranlar %66.4 ve %10.9 ve evde yalnız veya ev arkadaşlarıyla beraber kalan öğrenciler için %53.8 ve %23.0 değerlerindedir ($\chi^2=34.78$, $p<0.05$). Aylık net gelire bakıldığında ise ambalaj malzemeleriyle gelir durumu arasında herhangi bir farklılığa rastlanmamıştır ($\chi^2=11.04$, $p>0.05$).

Tablo 5.10.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda ambalaj malzemesi olarak tercihlerinin dağılımı

		Gıda ambalajlama malzemesi olarak genelde hangisini tercih edersiniz?					
Sosyodemografik Özellikler		Metal	Plastik	Cam	Kağıt	Diğer	Toplam
Cinsiyet							
Erkek	n	26	166	295	81	31	599
	%	4.3	27.7	49.2	13.5	5.2	100.0
Kadın	n	18	124	572	166	21	901
	%	2.0	13.8	63.5	18.4	2.3	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Yaş							
16-18 yaş arası	n	13	33	49	16	2	113
	%	11.5	29.2	43.4	14.2	1.8	100.0
19-21 yaş arası	n	24	192	663	180	34	1093
	%	2.2	17.6	60.7	16.5	3.1	100.0
22 ve üzeri yaş	n	7	65	155	51	16	294
	%	2.4	22.1	52.7	17.3	5.4	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Yaşadığı Yöre							
İl	n	18	141	475	132	20	786
	%	2.3	17.9	60.4	16.8	2.5	100.0
İlçe	n	21	107	319	91	26	564
	%	3.7	19.0	56.6	16.1	4.6	100.0
Köy	n	5	42	73	24	6	150
	%	3.3	28.0	48.7	16.0	4.0	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	16	119	329	109	26	599
	%	2.7	19.9	54.9	18.2	4.3	100.0
Ortaokul mezunu	n	9	51	154	37	6	257
	%	3.5	19.8	59.9	14.4	2.3	100.0
Lise mezunu	n	11	66	272	48	12	409
	%	2.7	16.1	66.5	11.7	2.9	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	8	54	112	53	8	235
	%	3.4	23.0	47.7	22.6	3.4	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	20	205	541	156	39	961
	%	2.1	21.3	56.3	16.2	4.1	100.0
Ortaokul mezunu	n	5	35	143	34	6	223
	%	2.2	15.7	64.1	15.2	2.7	100.0
Lise mezunu	n	13	36	135	40	5	229
	%	5.7	15.7	59.0	17.5	2.2	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	6	14	48	17	2	87
	%	6.9	16.1	55.2	19.5	2.3	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n	11	95	237	79	8	430
	%	2.6	22.1	55.1	18.4	1.9	100.0
Özel yurt	n	14	52	244	61	11	382
	%	3.7	13.6	63.9	16.0	2.9	100.0
Aile veya Akrabalarının yanı	n	1	14	85	22	6	128
	%	.8	10.9	66.4	17.2	4.7	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	18	129	301	85	27	560
	%	3.2	23.0	53.8	15.2	4.8	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n	12	123	354	92	24	605
	%	2.0	20.3	58.5	15.2	4.0	100.0
300-499 TL arası	n	18	118	338	109	22	605
	%	3.0	19.5	55.9	18.0	3.6	100.0
500 TL ve üzeri	n	14	49	175	46	6	290
	%	4.8	16.9	60.3	15.9	2.1	100.0
Toplam	n	44	290	867	247	52	1500
	%	2.9	19.3	57.8	16.5	3.5	100.0

5.11 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceleyip incelememediğinin dağılımı

Üretim ve tüketim zincirindeki en önemli araçlardan biri olan ambalaj, sağlıklı tüketimin ve yaşam düzeyinin bir göstergesidir (Güler ve Özçelik 2002). Besin ambalajı etiketinde yer alan ürünün bileşimi, birim fiyatı, üretimi ve son kullanma tarihi ile besleyici değeri gibi birçok bilgi tüketicilere sağlıklı ve doğru seçimler yapabilmesi açısından önemlidir (Özgen 2004).

Tablo 5.11.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceleyip incelememediğinin dağılımı verilmiştir. Buna göre toplam öğrencilerin %57.1’i etiket içeriğini incelediklerini, %37.5’i bazen incelediklerini ve %5.5’i incelemediklerini belirtmiştir. Kız öğrencilerin %59.7’si etiketi kontrol ettiğini söylerken erkeklerin %53.1’i etiket içeriğine bakmaktadır ($\chi^2=8.70$, $p<0.05$). 16-18 yaş arası öğrencilerin %50.4’ü, 19-21 yaş arası olanların %57.3’ü ve 22 yaş ve üzeri olanların %58.8’i etiket içeriğini incelediklerini söylemiştir ($\chi^2=10.67$, $p<0.05$). Öğrencilerin yaşadıkları yörelere göre gıda maddelerinin etiket içeriğinin incelenmesi arasında herhangi bir istatistiksel anlamlılığa rastlanmamıştır ($\chi^2=4.50$, $p>0.05$). Baba ve anne eğitim durumuyla etiket içeriğinin incelenmesi arasında istatistiksel anlamlılık sınırında bir farklılık gözükmemektedir. Fakat eğitim düzeylerindeki artış ile bu soru arasında herhangi bir pozitif korelasyon bulunmamaktadır. Yine öğrencilerin kaldıkları yerler ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir farklılık görülmemiştir ($\chi^2=4.80$, $p>0.05$). Aylık net gelire bakıldığında düşük geliri bulunan öğrencilerin %58.3’ü etiket içeriklerinin incelediğini ve %4.0’ü de incelemediklerini söylerken yüksek gelirli öğrencilerin %53.8’i incelediklerini ve %10.3’ü incelemediklerini söylemiştir ($\chi^2=16.78$, $p<0.05$).

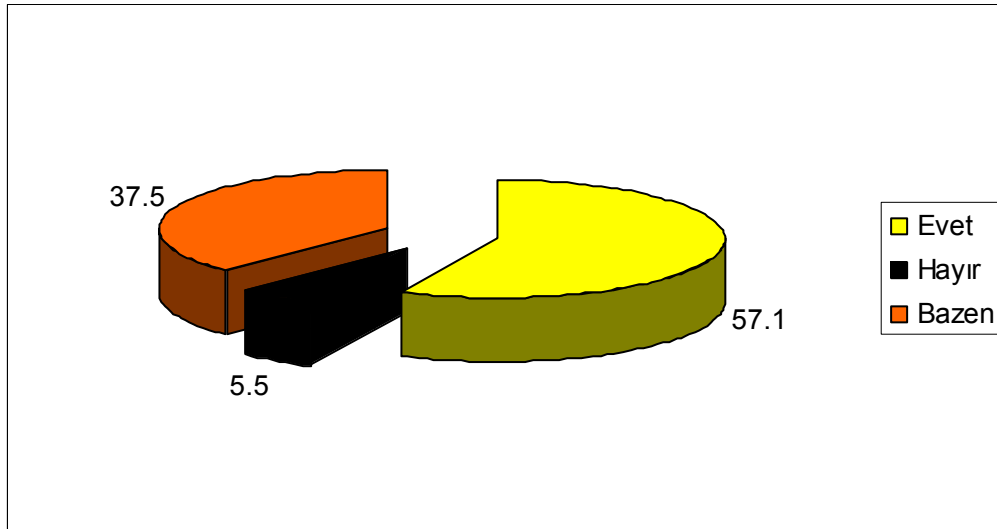
Çelik ve Toksöz (1999), farklı sosyo ekonomik ve eğitim düzeylerindeki çalışan erkek ve kadın tüketiciler ile çalışmayan ev kadını tüketicilerin gıda kontrolü ile ilgili bilgileri ve uygulamaları üzerinde yaptığı araştırmasında; tüketicilerin %43.00’ünün gıdaların ambalajları üzerindeki yazıları her zaman her yönü ile okuduklarını, eğitim düzeyi arttıkça ambalaj yazısı okuma oranının da arttığını bulmuştur. Beslenme eğitimi alan tüketicilerin gıdaların içeriğini, beslenme eğitimi almayanlara göre daha fazla

okuduklarını, tüketicilerin %51.3'ünün televizyonda yapılan gıda reklamlarından etkilendiğini belirlemiştir. Tüketicilerin reklamlardan etkilendikleri, fakat alışveriş yaparken, fiyat, kalite ve besin değerini ön plana aldıklarını saptamıştır. Bizim çalışmamızdaki bulgularda literatürdeki çalışmalarla paralellik göstermektedir.

Güler ve Özçelik (2002), çalışan ve çalışmayan kadınlar üzerinde yaptıkları bir araştırmada, yiyecek ambalajı üzerindeki etiket bilgilerini okuyan kadınların oranını %93.0 olarak bulmuşlardır.

Sabbağ (2003), ilköğretim okullarında görevli öğretmenler üzerinde yaptığı bir çalışmada; öğretmenlerin %81.1'inin hazır ürünlerdeki etiket bilgilerini okuduğunu, %16.5'inin bazen okuduğunu, %2.4'ünün ise okumadığını belirlemiştir.

Yapılan araştırmalarda olduğu gibi çalışmamızda da öğrencilerin büyük çoğunluğunun satın aldıkları ambalajlı ürünlerde etiket bilgilerini okuduğu belirlenmiştir.

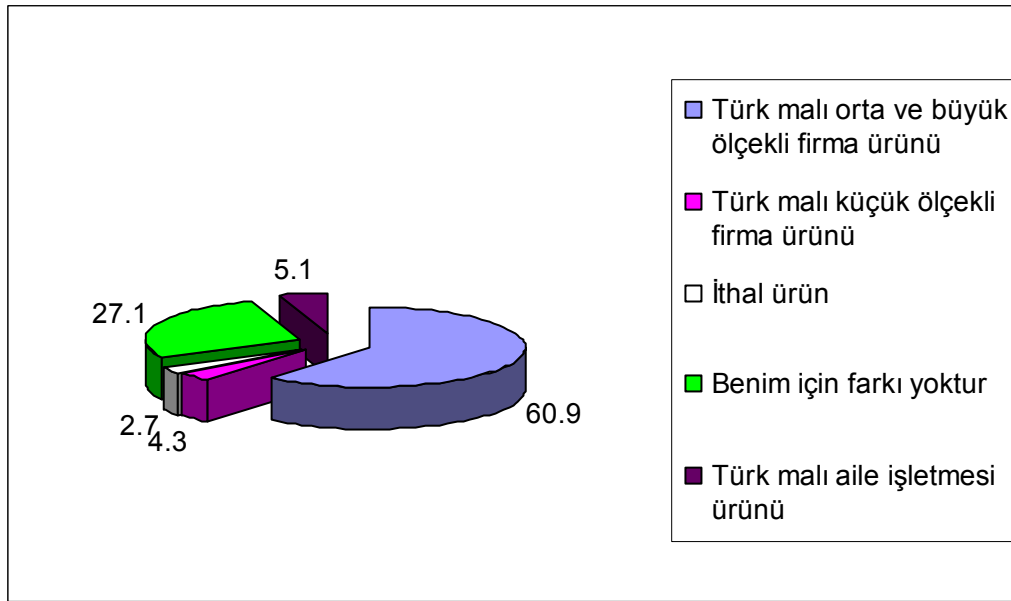
Şekil 5.11.1 Bireylerin gıda alımında etiket inceleme durumu (%)

Tablo 5.11.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceleyip incelemediğinin dağılımı

Sosyodemografik Özellikler		Gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceler misiniz?				
		Evete	Hayır	Bazen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	318	42	239	599	P<0.05
	%	53.1	7.0	39.9	100.0	
Kadın	n	538	40	323	901	
	%	59.7	4.4	35.8	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	57	13	43	113	P<0.05
	%	50.4	11.5	38.1	100.0	
19-21 yaş arası	n	626	51	416	1093	
	%	57.3	4.7	38.1	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	173	18	103	294	P<0.05
	%	58.8	6.1	35.0	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	463	39	284	786	P>0.05
	%	58.9	5.0	36.1	100.0	
İlçe	n	318	33	213	564	
	%	56.4	5.9	37.8	100.0	
Köy	n	75	10	65	150	P>0.05
	%	50.0	6.7	43.3	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	327	34	238	599	P<0.05
	%	54.6	5.7	39.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	166	5	86	257	
	%	64.6	1.9	33.5	100.0	
Lise mezunu	n	232	23	154	409	P<0.05
	%	56.7	5.6	37.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	131	20	84	235	
	%	55.7	8.5	35.7	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	537	49	375	961	P<0.05
	%	55.9	5.1	39.0	100.0	
Ortaokul mezunu	n	135	7	81	223	
	%	60.5	3.1	36.3	100.0	
Lise mezunu	n	139	16	74	229	P<0.05
	%	60.7	7.0	32.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	45	10	32	87	
	%	51.7	11.5	36.8	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	235	21	174	430	P>0.05
	%	54.7	4.9	40.5	100.0	
Özel yurt	n	228	23	131	382	
	%	59.7	6.0	34.3	100.0	
Aile veya akrabalarının yan	n	78	5	45	128	P>0.05
	%	60.9	3.9	35.2	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	315	33	212	560	
	%	56.3	5.9	37.9	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	353	24	228	605	P<0.05
	%	58.3	4.0	37.7	100.0	
300-499 TL arası	n	347	28	230	605	
	%	57.4	4.6	38.0	100.0	
500 TL ve üzeri	n	156	30	104	290	P<0.05
	%	53.8	10.3	35.9	100.0	
Toplam	n	856	82	562	1500	
	%	57.1	5.5	37.5	100.0	

5.12 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken tercih ettikleri firmaların dağılımı

Tablo 5.12.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken tercih ettikleri firmaların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%60.9) alınan gıdanın türk malı orta ve büyük ölçekli firma ürünü olmasını tercih ederken, %27.1’i bunun fark etmediğini söylemiştir. Türk malı aile işletmesi ürünü olmasını tercih edenlerin oranı %5.1, Türk malı küçük ölçekli firma ürünü olmasını tercih edenlerin oranı %4.3 ve ithal ürün olmasını tercih edenlerin oranı %2.7’dir. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden cinsiyet, yaş, yaşadığı yöre ve aylık net gelir ile yukarıda bahsedilen maddeler arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Baba ve anne eğitim durumları ve öğrencilerin kaldıkları yer ile tercih edilen firmalar arasında istatistiksel bir anlam gözükse de bu gruplar arasında herhangi bir pozitif korelasyon bulunmamaktadır.

Şekil 5.12.1 Bireylerin ürün alırken tercih ettikleri firmalar (%)

Tablo 5.12.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda maddelerini alırken tercih ettikleri firmaların dağılımı

Gıda maddelerini alırken hangi firmanın ürünü olmasını tercih edersiniz?								
Sosyodemografik Özellikler		Türk malı orta ve büyük ölçekli firma ürünü	Türk malı küçük ölçekli firma ürünü	İthal ürün	Benim için farkı yoktur	Türk malı aile işletmesi ürünü	Toplam	
Cinsiyet								
Erkek	n	349	30	20	168	32	599	P>0.05
	%	58.3	5.0	3.3	28.0	5.3	100.0	
Kadın	n	564	34	20	239	44	901	
	%	62.6	3.8	2.2	26.5	4.9	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Yaş								
16-18 yaş arası	n	71	4	5	25	8	113	P>0.05
	%	62.8	3.5	4.4	22.1	7.1	100.0	
19-21 yaş arası	n	664	49	28	298	54	1093	
	%	60.8	4.5	2.6	27.3	4.9	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	178	11	7	84	14	294	P>0.05
	%	60.5	3.7	2.4	28.6	4.8	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Yaşadığı Yöre								
İl	n	490	28	23	204	41	786	P>0.05
	%	62.3	3.6	2.9	26.0	5.2	100.0	
İlçe	n	349	24	13	150	28	564	
	%	61.9	4.3	2.3	26.6	5.0	100.0	
Köy	n	74	12	4	53	7	150	P>0.05
	%	49.3	8.0	2.7	35.3	4.7	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Baba Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	368	28	6	160	37	599	P<0.05
	%	61.4	4.7	1.0	26.7	6.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	163	9	8	62	15	257	
	%	63.4	3.5	3.1	24.1	5.8	100.0	
Lise mezunu	n	258	17	14	109	11	409	P<0.05
	%	63.1	4.2	3.4	26.7	2.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	124	10	12	76	13	235	
	%	52.8	4.3	5.1	32.3	5.5	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Anne Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	593	47	14	247	60	961	P<0.05
	%	61.7	4.9	1.5	25.7	6.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	133	3	6	74	7	223	
	%	59.6	1.3	2.7	33.2	3.1	100.0	
Lise mezunu	n	130	12	14	65	8	229	P<0.05
	%	56.8	5.2	6.1	28.4	3.5	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	57	2	6	21	1	87	
	%	65.5	2.3	6.9	24.1	1.1	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Kaldığı Yer								
Devlet yurdu	n	258	18	4	129	21	430	P<0.05
	%	60.0	4.2	.9	30.0	4.9	100.0	
Özel yurt	n	256	6	16	86	18	382	
	%	67.0	1.6	4.2	22.5	4.7	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	81	9	5	30	3	128	P<0.05
	%	63.3	7.0	3.9	23.4	2.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	318	31	15	162	34	560	
	%	56.8	5.5	2.7	28.9	6.1	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	
Aylık Net Gelir								
299 TL ve altı	n	360	28	12	171	34	605	P>0.05
	%	59.5	4.6	2.0	28.3	5.6	100.0	
300-499 TL arası	n	378	18	17	165	27	605	
	%	62.5	3.0	2.8	27.3	4.5	100.0	
500 TL ve üzeri	n	175	18	11	71	15	290	P>0.05
	%	60.3	6.2	3.8	24.5	5.2	100.0	
Toplam	n	913	64	40	407	76	1500	
	%	60.9	4.3	2.7	27.1	5.1	100.0	

5.13 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında düşündüklerinin dağılımı

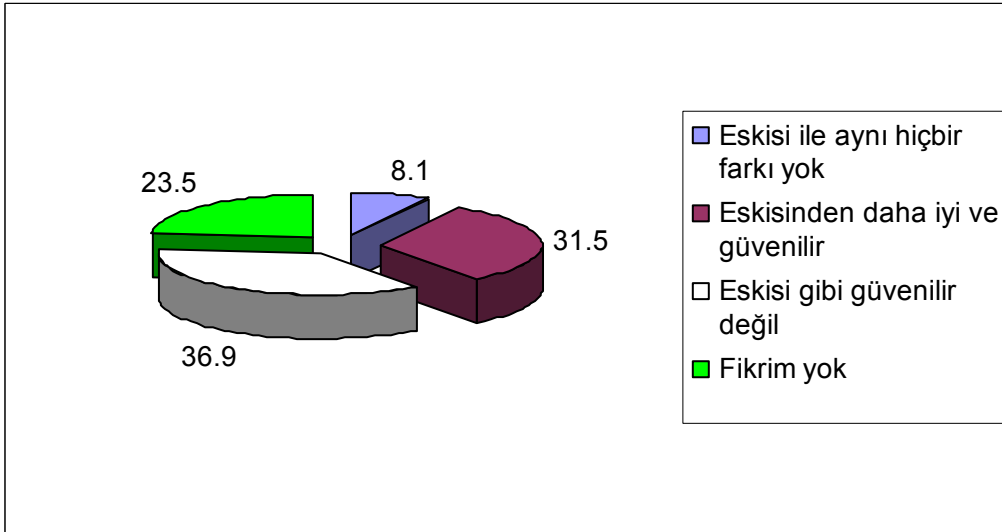
Beslenme faktörleri ile çeşitli sağlık sorunları arasındaki ilişkiler çok eski çağlardan beri bilinmektedir. Günümüzde de beslenme konuları birçok araştırmacının ilgi odağını teşkil etmektedir. Çünkü, beslenmenin şişmanlık, hipertansiyon, ateroskleroz, bazı kanser türleri, osteoporoz, diyabet ve diş çürükleri gibi hastalıklarla güçlü bir ilişkisi bulunmaktadır. Bu nedenle, toplumda görülen kronik hastalıklar, besin ögesi yetersizlikleri ve enfeksiyonlar vb. önemli sağlık sorunlarının başında gelmektedir (Yetley and Park 1995, Koçoğlu 1997, Baysal 1999).

Tablo 5.13.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında düşündüklerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %36.9’u eskisi gibi güvenilir olmadığını, %31.5’i eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu, %23.5’i bu konuda fikrinin olmadığını ve %8.1’i de eskisi ile aynı hiçbir fark olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Erkeklerin %36,6’sı ve kızların %28.1’i eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu düşünürken, erkeklerin %30.4’ü ve kızların %41.3’ü eskisi gibi güvenilir olmadığını düşünmektedir ($\chi^2=20.49$, $p<0.05$).

Öğrencilerin yaş grupları ve yaşadıkları yörelere göre bu soruya verdikleri cevaplar arasında herhangi bir istatistiksel anlamlılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %26.2’si, ortaokul mezunu olanların %35.4’ü, lise mezunu olanların %31.5’i ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %40.4’ü eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu düşünmektedir ($\chi^2=27.57$, $p<0.05$). Benzer oranlar anne eğitim durumuna bakıldığında da görülmüştür ($\chi^2=21.56$, $p<0.05$). Sadece annesi lise mezunu olan öğrencilerde baba eğitim durumunda olduğu gibi eskisinden daha iyi ve güvenilir şikkını işaretleyenlerin oranı azalmıştır. Özgen (1998), farklı eğitim düzeyindeki öğrencilerin hızlı hazır yiyecek (fast food) tüketim durumlarının ve alışkanlıklarının saptanması üzerine 300 lise öğrencisi ve 300 üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 600 öğrenci üzerine

yaptığı çalışmada; öğrenci ailelerinin hızlı hazır yiyeceklerin sağlıksız olması nedeniyle çocuklarının dışarıda yemek yemelerini onaylamadığını belirtmiştir.

Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %41.9'u ve aile veya akrabalarının yanında kalanların %41.4'ü eskisi gibi güvenilir olmadığını söylerken, özel yurtlarda kalanların %36.1'i ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalanların %32.7'si güvenilir olmadığını düşünmektedir ($\chi^2=21.56$, $p<0.05$). Öğrencilerin aylık net gelirine bakıldığında düşük gelirli (299 TL ve altı) öğrencilerin %39.2'si eskisi gibi güvenilir olmadığını ve %28.1'i eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu düşünmektedir. Gelir düzeyi iyi olan (500 TL ve üzeri) öğrencilerde bu oranlar %32.1 ve %36.6 olarak değişmiştir ($\chi^2=17.06$, $p<0.05$).

Şekil 5.13.1 Bireylerin gıda maddelerinin güvenilir olma durumları hakkındaki düşünceleri (%)

Tablo 5.13.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında düşündüklerinin dağılımı

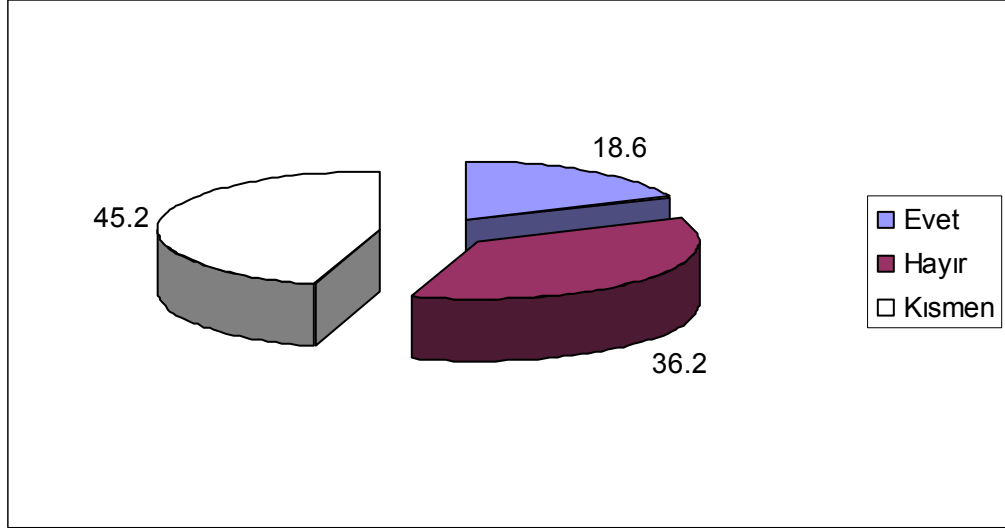
Satın aldığımız gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında neler düşünüyorsunuz?							
Sosyodemografik Özellikler		Eskisi ile aynı hiçbir farkı yok	Eskisinden daha iyi ve güvenilir	Eskisi gibi güvenilir değil	Fikrim yok	Toplam	
Cinsiyet							
Erkek	n	50	219	182	148	599	P<0.05
	%	8.3	36.6	30.4	24.7	100.0	
Kadın	n	71	253	372	205	901	
	%	7.9	28.1	41.3	22.8	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Yaş							
16-18 yaş arası	n	8	39	35	31	113	P>0.05
	%	7.1	34.5	31.0	27.4	100.0	
19-21 yaş arası	n	84	336	412	261	1093	
	%	7.7	30.7	37.7	23.9	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	29	97	107	61	294	P>0.05
	%	9.9	33.0	36.4	20.7	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Yaşadığı Yöre							
İl	n	66	263	284	173	786	P>0.05
	%	8.4	33.5	36.1	22.0	100.0	
İlçe	n	41	163	222	138	564	
	%	7.3	28.9	39.4	24.5	100.0	
Köy	n	14	46	48	42	150	P>0.05
	%	9.3	30.7	32.0	28.0	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	42	157	232	168	599	P<0.05
	%	7.0	26.2	38.7	28.0	100.0	
Ortaokul mezunu	n	27	91	90	49	257	
	%	10.5	35.4	35.0	19.1	100.0	
Lise mezunu	n	36	129	157	87	409	P<0.05
	%	8.8	31.5	38.4	21.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	16	95	75	49	235	
	%	6.8	40.4	31.9	20.9	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	73	291	354	243	961	P<0.05
	%	7.6	30.3	36.8	25.3	100.0	
Ortaokul mezunu	n	18	81	70	54	223	
	%	8.1	36.3	31.4	24.2	100.0	
Lise mezunu	n	28	68	95	38	229	P<0.05
	%	12.2	29.7	41.5	16.6	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	2	32	35	18	87	
	%	2.3	36.8	40.2	20.7	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n	33	100	180	117	430	P<0.05
	%	7.7	23.3	41.9	27.2	100.0	
Özel yurt	n	28	142	138	74	382	
	%	7.3	37.2	36.1	19.4	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	11	34	53	30	128	P<0.05
	%	8.6	26.6	41.4	23.4	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	49	196	183	132	560	
	%	8.8	35.0	32.7	23.6	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n	41	170	237	157	605	P<0.05
	%	6.8	28.1	39.2	26.0	100.0	
300-499 TL arası	n	46	196	224	139	605	
	%	7.6	32.4	37.0	23.0	100.0	
500 TL ve üzeri	n	34	106	93	57	290	P<0.05
	%	11.7	36.6	32.1	19.7	100.0	
Toplam	n	121	472	554	353	1500	
	%	8.1	31.5	36.9	23.5	100.0	

5.14 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 13'te sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %45.2'si bu soruya kısmen, %36.2'si hayır ve %18.6'sı evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden cinsiyet, yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu ve kaldığı yer grupları ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir istatistiksel farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Sadece anne eğitim durumu ve aylık net gelir ile anlamlı farklılık bulunmaktadır. Anne eğitim düzeyinin artmasıyla (ortaokul mezunları hariç) GDO'lu gıdalar hakkında daha fazla bilgi sahibi olduğu görülmüştür. Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %16.8'i, ortaokul mezunlarının %14.8'i, lise mezunlarının %25.3'ü ve yüksekokul veya üniversite mezunlarının %31.0'i GDO'lu gıdalar hakkında bilgi sahibidir ($\chi^2=21.18$, $p<0.05$). Aylık net gelire bakıldığında en düşük gelirli öğrencilerin %14.0'ı, orta düzeyde geliri bulunan öğrencilerin %18.7'si ve yüksek düzeyde geliri bulunan öğrencilerin %27.9'u yine GDO'lu gıdalar hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir ($\chi^2=26.53$, $p<0.05$).

Ergin ve ark. (2008), GDO'ları tanımlamalarının istendiği açık uçlu soruya öğrencilerin %59.2'si yanıt vermiş, bunlardan %35.6'sı "katkı maddeli gıda" ve %34.5'i "hormonlu gıda" tanımını kullanmıştır. Risk skorları ortalamasına göre yapılan sıralamada; sigara, stres ve çevre kirliliğinden sonra GDO 4. sırada yer almıştır. Bu skorlamayı GDO'ya ilişkin olarak etkileyen değişken cinsiyet olmuş, kızların risk algısı daha yüksek bulunmuştur. GDO'ya ilişkin bilgilerin alındığı kaynaklardan biri aile ise algılanan risk artmaktadır ($p=0,000$). Öğrencilerden %81.6'sı Türkiye'de GDO yetiştirilmemesi gerektiğini ancak %77.7'si bu gıdaların piyasada satıldığını düşünmektedir. Kararsız olunan konuların başında kendilerinin sahip olduğu bilgi düzeyi gelmektedir. Düşük gelirli gruptakiler çocuklarının veya kendilerinin GDO'lu gıda tüketmeleri konusunda daha az kaygı duymaktadır (sırasıyla $p=0,003$ ve $p=0,012$). Araştırmamızdaki veriler Avrupa Birliği ülkelerinde yapılan risk değerlendirme çalışmasında tüm toplum için bildirilen genel profil ile uyumludur (İnt. Kyn. 1). Çalışmamızda öğrencilerin GDO'lar

hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları, fakat GDO tüketimine şüpheli yaklaştıkları belirlenmiştir. Anne eğitim durumu ve gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin genetiği değiştirilmiş gıdalar ile ilgili bilgi düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Şekil 5.14.1 Bireylerin GDO hakkında bilgi düzeyleri (%)

Tablo 5.14.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

		Genetik olarak değiştirilmiş organizmalar-gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı?				
Sosyodemografik Özellikler		Evete	Hayır	Kısmen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	122	225	252	599	
	%	20.4	37.6	42.1	100.0	
Kadın	n	157	318	426	901	P>0.05
	%	17.4	35.3	47.3	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	22	41	50	113	
	%	19.5	36.3	44.2	100.0	
19-21 yaş arası	n	193	393	507	1093	P>0.05
	%	17.7	36.0	46.4	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	64	109	121	294	
	%	21.8	37.1	41.2	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	159	279	348	786	
	%	20.2	35.5	44.3	100.0	
İlçe	n	92	212	260	564	P>0.05
	%	16.3	37.6	46.1	100.0	
Köy	n	28	52	70	150	
	%	18.7	34.7	46.7	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	90	225	284	599	
	%	15.0	37.6	47.4	100.0	
Ortaokul mezunu	n	56	99	102	257	P>0.05
	%	21.8	38.5	39.7	100.0	
Lise mezunu	n	80	140	189	409	
	%	19.6	34.2	46.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	53	79	103	235	
	%	22.6	33.6	43.8	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	161	351	449	961	
	%	16.8	36.5	46.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	33	91	99	223	P<0.05
	%	14.8	40.8	44.4	100.0	
Lise mezunu	n	58	74	97	229	
	%	25.3	32.3	42.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	27	27	33	87	
	%	31.0	31.0	37.9	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	64	166	200	430	
	%	14.9	38.6	46.5	100.0	
Özel yurt	n	85	126	171	382	P>0.05
	%	22.3	33.0	44.8	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	25	45	58	128	
	%	19.5	35.2	45.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	105	206	249	560	
	%	18.8	36.8	44.5	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	85	239	281	605	
	%	14.0	39.5	46.4	100.0	
300-499 TL arası	n	113	219	273	605	P<0.05
	%	18.7	36.2	45.1	100.0	
500 TL ve üzeri	n	81	85	124	290	
	%	27.9	29.3	42.8	100.0	
Toplam	n	279	543	678	1500	
	%	18.6	36.2	45.2	100.0	

5.15 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 14'te sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%88.5) evet düşünüyorum, %8.1'i hayır düşünmüyorum ve %3.4'ü de böyle şeylere inanmıyorum demiştir. Erkeklerin %81.3'ü evet düşünüyorum derken %12.5'i düşünmediklerini söylemiştir. Kız öğrencilerin ise %93.2'si evet ve %5.2'si hayır düşünmüyorum demişlerdir ($\chi^2=52.01$, $p<0.05$). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden yaş, yaşadığı yöre, anne eğitim durumu ve aylık net gelir gruplarıyla bu soruya verdikleri cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında istatistiksel anlamlılık sınırına yakın bir değerde ($p=0.02$) baba eğitim durumunun artmasıyla evet düşünüyorum diyenlerin yüzdesinin azaldığı görülmüştür ($\chi^2=15.05$, $p<0.05$). Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %92.1'i ve özel yurtlarda kalanların %90.6'sı evet düşünüyorum derken, evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalan öğrencilerin %86.3'ü ve aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin %79.7'si bu şikkı işaretlemişlerdir ($\chi^2=22.06$, $p<0.05$).

Tablo 5.15.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

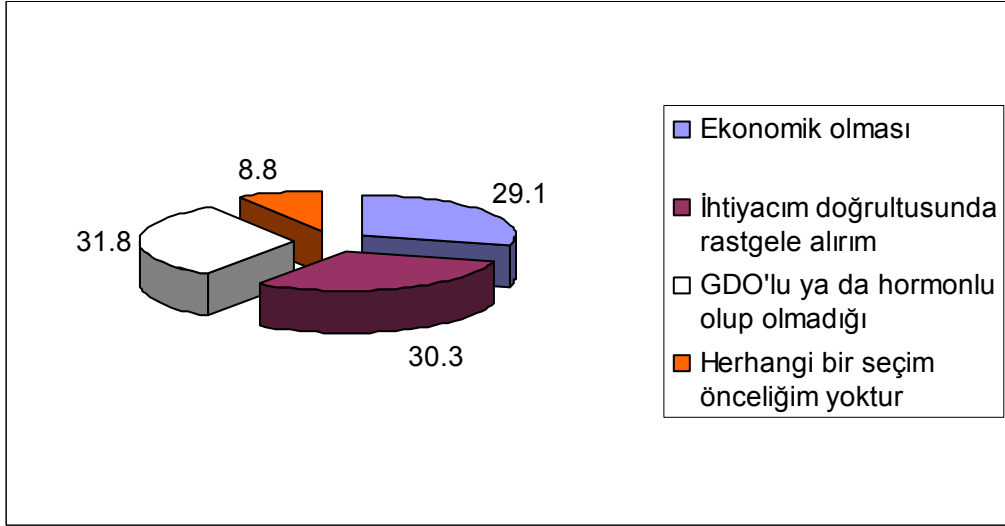
Son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?						
Sosyodemografik Özellikler		Düşünüyorum	Düşünmüyorum	Böyle şeylere inanmıyorum	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	487	75	37	599	
	%	81.3	12.5	6.2	100.0	
Kadın	n	840	47	14	901	
	%	93.2	5.2	1.6	100.0	P<0.05
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	102	7	4	113	
	%	90.3	6.2	3.5	100.0	
19-21 yaş arası	n	970	83	40	1093	
	%	88.7	7.6	3.7	100.0	P>0.05
22 ve üzeri yaş	n	255	32	7	294	
	%	86.7	10.9	2.4	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	701	54	31	786	
	%	89.2	6.9	3.9	100.0	
İlçe	n	498	53	13	564	
	%	88.3	9.4	2.3	100.0	P>0.05
Köy	n	128	15	7	150	
	%	85.3	10.0	4.7	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	545	39	15	599	
	%	91.0	6.5	2.5	100.0	
Ortaokul mezunu	n	234	18	5	257	
	%	91.1	7.0	1.9	100.0	P<0.05
Lise mezunu	n	344	43	22	409	
	%	84.1	10.5	5.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	204	22	9	235	
	%	86.8	9.4	3.8	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	853	79	29	961	
	%	88.8	8.2	3.0	100.0	
Ortaokul mezunu	n	200	17	6	223	
	%	89.7	7.6	2.7	100.0	P>0.05
Lise mezunu	n	195	21	13	229	
	%	85.2	9.2	5.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	79	5	3	87	
	%	90.8	5.7	3.4	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	396	28	6	430	
	%	92.1	6.5	1.4	100.0	
Özel yurt	n	346	24	12	382	
	%	90.6	6.3	3.1	100.0	P<0.05
Aile veya Akrabalarının yanı	n	102	17	9	128	
	%	79.7	13.3	7.0	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	483	53	24	560	
	%	86.3	9.5	4.3	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	539	45	21	605	
	%	89.1	7.4	3.5	100.0	
300-499 TL arası	n	543	46	16	605	
	%	89.8	7.6	2.6	100.0	P>0.05
500 TL ve üzeri	n	245	31	14	290	
	%	84.5	10.7	4.8	100.0	
Toplam	n	1327	122	51	1500	
	%	88.5	8.1	3.4	100.0	

5.16 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.16.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %31.8’i GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına bakarmı derken, %30.3’ü ihtiyacım doğrultusunda rastgele alırım demiştir. %29.1’i ise ekonomik olmasına dikkat etmektedir ve %8.8’lik kalan kısım da herhangi bir seçim önceliğinin bulunmadığını söylemiştir. Erkeklerin %33.1’i en çok ekonomik olmasına dikkat ederken, kızların %36.7’si GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedir ($\chi^2=30.39$, $p<0.05$). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinde yaş, yaşadığı yöre ve baba eğitim durumu ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında anne eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %32.0’si GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına ve %31.9’u da ekonomik olmasına dikkat ederken, eğitim düzeyi yüksek (yüksekokul veya üniversite) olan öğrencilerin %14.9’u ekonomik olmasına ve %48.3’ü GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedir ($\chi^2=32.22$, $p<0.05$). Devlet yurtlarında kalan öğrencilerin %30.9 ile ekonomik olmasına ve GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat ettikleri görülmüştür. Buna karşın özel yurtlarda bu oranlar %25.7 ve %38.5 oranında değişmiştir. Aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin %41.4’ü GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat ederken, evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalanların %32.1’i ekonomik olmasına dikkat ettiklerini ve %32.5’i de ihtiyaçları doğrultusunda rastgele alım yaptıklarını söylemiştir ($\chi^2=28.76$, $p<0.05$). Aylık net geliri düşük olan öğrenciler daha fazla ekonomik olmasında dikkat ederken (%32.1), geliri yüksek olan öğrenciler daha çok (%39.3) GDO’lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedirler ($\chi^2=35.68$, $p<0.05$).

Topuzoğlu ve ark. (2007), katılımcılar tarafından onaylanan tutumlar; katkı maddesi kullanılmamasını önemseme (%77.2), besleyiciliği önemseme (%71.9), ambalaj üzerindeki talimatlara uyma (%67.1), hormonsuz ürünlere fazla ödeme yapmaya razı olma (%67.1), kaliteli ürünlere kolay ulaşabilme (%65.1), sağlıklı ambalaj malzemesine dikkat etme (%64.7), ürün fiyatını önemseme (%64.7), dengeli öğünler hazırlama

(%64.7), besin değerini göz önünde bulundurma (%61.1) olarak ortaya çıkmıştır. Bizim alışmamızda da öğrencilerin gıda fiyatını önemsedikleri gözlenmektedir, ama anne eğitim düzeyi ve gelir seviyesi arttıķa ekonomik olmasından çok GDO'lu yada hormonlu olmamasına dikkat eden bir tutum sergiledikleri saptanmıştır. Ayrıca aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin çoğunun da GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat ettikleri görülmüştür.

şekil 5.16.1 Bireylerin gıda ürünü alırken seçim ncelikleri (%)

Tablo 5.16.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir?						
Sosyodemografik Özellikler		Ekonomik olması	İhtiyacım doğrultusunda rastgele alırım	GDO'lu ya da hormonlu olup olmadığı	Herhangi bir seçim önceliğim yoktur	Toplam
Cinsiyet						
Erkek	n	198	187	146	68	599
	%	33.1	31.2	24.4	11.4	100.0
Kadın	n	238	268	331	64	901
	%	26.4	29.7	36.7	7.1	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Yaş						
16-18 yaş arası	n	31	37	31	14	113
	%	27.4	32.7	27.4	12.4	100.0
19-21 yaş arası	n	309	331	357	96	1093
	%	28.3	30.3	32.7	8.8	100.0
22 ve üzeri yaş	n	96	87	89	22	294
	%	32.7	29.6	30.3	7.5	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Yaşadığı Yöre						
İl	n	214	241	255	76	786
	%	27.2	30.7	32.4	9.7	100.0
İlçe	n	166	175	179	44	564
	%	29.4	31.0	31.7	7.8	100.0
Köy	n	56	39	43	12	150
	%	37.3	26.0	28.7	8.0	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	192	174	178	55	599
	%	32.1	29.0	29.7	9.2	100.0
Ortaokul mezunu	n	75	77	90	15	257
	%	29.2	30.0	35.0	5.8	100.0
Lise mezunu	n	109	130	132	38	409
	%	26.7	31.8	32.3	9.3	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	60	74	77	24	235
	%	25.5	31.5	32.8	10.2	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	307	269	308	77	961
	%	31.9	28.0	32.0	8.0	100.0
Ortaokul mezunu	n	49	86	64	24	223
	%	22.0	38.6	28.7	10.8	100.0
Lise mezunu	n	67	74	63	25	229
	%	29.3	32.3	27.5	10.9	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	13	26	42	6	87
	%	14.9	29.9	48.3	6.9	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	133	123	133	41	430
	%	30.9	28.6	30.9	9.5	100.0
Özel yurt	n	98	113	147	24	382
	%	25.7	29.6	38.5	6.3	100.0
Aile veya Akrabalarının yanı	n	25	37	53	13	128
	%	19.5	28.9	41.4	10.2	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	180	182	144	54	560
	%	32.1	32.5	25.7	9.6	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	194	193	174	44	605
	%	32.1	31.9	28.8	7.3	100.0
300-499 TL arası	n	196	165	189	55	605
	%	32.4	27.3	31.2	9.1	100.0
500 TL ve üzeri	n	46	97	114	33	290
	%	15.9	33.4	39.3	11.4	100.0
Toplam	n	436	455	477	132	1500
	%	29.1	30.3	31.8	8.8	100.0

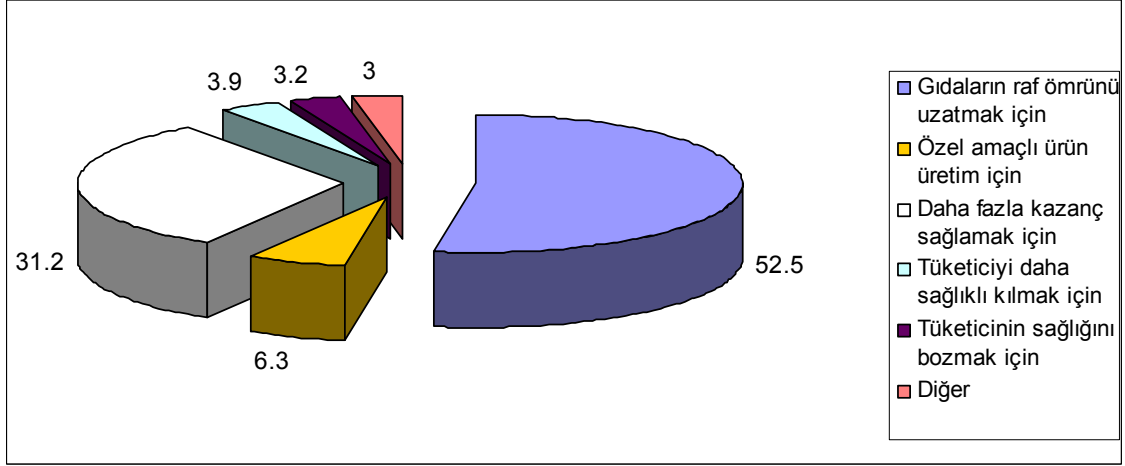
5.17 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.17.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%52.5) katkı maddelerinin gıdaların raf ömrünü uzatmak için katıldığını düşünürken, %31.2’si daha fazla kazanç sağlamak için olduğunu düşünmektedir. Özel amaçlı ürün üretimi için olduğunu düşünenlerin oranı %6.3, tüketiciyi daha sağlıklı kılmak için olduğunu düşünenlerin oranı %3.9 ve tüketicinin sağlığını bozmak için olduğunu düşünenlerinin oranı %3.2’dir.

Yurttagül (1991), “Tüketicilerin gıda katkı maddeleri ile ilgili bilgi ve uygulamaları” başlıklı çalışmasında üniversite öğrencilerine “gıda katkı maddesi denilince ne anladıkları” sorulduğunda tüketicilerin %27.1’i boya, %21.9’u yabancı madde, %14.1’i raf ömrünü uzatan madde, %12.6’sı tat ve koku veren madde, %5.4’ü de baharat olarak kullanılan maddeleri anladığını ifade etmiş; yüzde 18.7 oranındaki tüketicinin ise bu konuda herhangi bir fikri olmadığı saptanmıştır. Katkı maddelerinin hangi amaçla kullanıldığını bilmeyenlerin oranı da %12’dir. Aynı doğrultuda yapılmış 1991 ve 1985 tarihli iki farklı çalışmada ise, gıda katkı maddelerinin kullanım amaçlarını bilmeyenlerin oranı, sırasıyla; %38.5 ve %96.8 olarak belirlenmiştir (İnt. Kyn. 3).

Erkek öğrencilerin %41.7’si gıdaların raf ömrünün uzatılması için olduğunu düşünürken %36.2’si daha fazla kazanç sağlanmak için olduğunu düşünmektedir. Kız öğrencilerde bu oranlar %59.6 ve %27.9 oranında değişmiştir ($\chi^2=59.25$, $p<0.05$). Sosyodemografik özelliklerden yaş, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). İlde yaşayan öğrenciler %55.2 ile raf ömrünün uzatılması için olduğunu ve %28.6 ile daha fazla kazanç sağlamak için olduğunu düşünürken köyde yaşayanlarda bu oranlar %51.3 ve %36.7’dir ($\chi^2=20.53$, $p<0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında gıdaların raf ömrünün uzatılması için olduğunu düşünenler, devlet yurdunda kalanların %54.9’u, özel yurtlarda kalanların %59.4’ü, aile veya akrabalarının yanında kalanların %54.7’si ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalanların %45.4’üdür ($\chi^2=59.42$,

p<0.05). Gelir durumu düşük olan öğrencilerin %37.7'si daha fazla kazanç sağlamak için olduğunu düşünürken, orta düzeyde geliri olanların %28.4'ü ve yüksek düzeyde geliri olanların %27.6'sı bunu düşünmektedir ($\chi^2=30.98$, p<0.05).

Şekil 5.17.1 Bireylerin gıdalara katkı maddelerinin eklenme nedenleri hakkındaki düşünceleri (%)

Tablo 5.17.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz?									
Sosyodemografik Özellikler		Gıdaların raf ömrünü uzatmak için	Özel amaçlı ürün üretim için	Daha fazla kazanç sağlamak için	Tüketiciyi daha sağlıklı kılmak için	Tüketicinin sağlığını bozmak için	Diğer	Toplam	
Cinsiyet									
Erkek	n	250	44	217	29	26	33	599	
	%	41.7	7.3	36.2	4.8	4.3	5.5	100.0	
Kadın	n	537	50	251	29	22	12	901	
	%	59.6	5.5	27.9	3.2	2.4	1.3	100.0	P<0.05
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Yaş									
16-18 yaş arası	n	51	4	41	7	4	6	113	
	%	45.1	3.5	36.3	6.2	3.5	5.3	100.0	
19-21 yaş arası	n	585	74	330	39	37	28	1093	
	%	53.5	6.8	30.2	3.6	3.4	2.6	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	151	16	97	12	7	11	294	
	%	51.4	5.4	33.0	4.1	2.4	3.7	100.0	P>0.05
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Yaşadığı Yöre									
İl	n	434	53	225	26	22	26	786	
	%	55.2	6.7	28.6	3.3	2.8	3.3	100.0	
İlçe	n	276	39	188	22	21	18	564	
	%	48.9	6.9	33.3	3.9	3.7	3.2	100.0	
Köy	n	77	2	55	10	5	1	150	
	%	51.3	1.3	36.7	6.7	3.3	.7	100.0	P<0.05
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Baba Eğitim Durumu									
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	316	31	195	21	17	19	599	
	%	52.8	5.2	32.6	3.5	2.8	3.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	139	20	79	5	8	6	257	
	%	54.1	7.8	30.7	1.9	3.1	2.3	100.0	
Lise mezunu	n	205	20	138	17	15	14	409	
	%	50.1	4.9	33.7	4.2	3.7	3.4	100.0	P>0.05
Yüksekokul/Üniversite	n	127	23	56	15	8	6	235	
	%	54.0	9.8	23.8	6.4	3.4	2.6	100.0	
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Anne Eğitim Durumu									
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	505	52	320	31	26	27	961	
	%	52.5	5.4	33.3	3.2	2.7	2.8	100.0	
Ortaokul mezunu	n	116	17	68	8	8	6	223	
	%	52.0	7.6	30.5	3.6	3.6	2.7	100.0	
Lise mezunu	n	117	17	60	15	12	8	229	
	%	51.1	7.4	26.2	6.6	5.2	3.5	100.0	P>0.05
Yüksekokul/Üniversite	n	49	8	20	4	2	4	87	
	%	56.3	9.2	23.0	4.6	2.3	4.6	100.0	
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Kaldığı Yer									
Devlet yurdu	n	236	30	142	17	5		430	
	%	54.9	7.0	33.0	4.0	1.2		100.0	
Özel yurt	n	227	21	102	9	13	10	382	
	%	59.4	5.5	26.7	2.4	3.4	2.6	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	70	6	31	5	5	11	128	
	%	54.7	4.7	24.2	3.9	3.9	8.6	100.0	P<0.05
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	254	37	193	27	25	24	560	
	%	45.4	6.6	34.5	4.8	4.5	4.3	100.0	
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	
Aylık Net Gelir									
299 TL ve altı	n	310	33	216	19	13	14	605	
	%	51.2	5.5	35.7	3.1	2.1	2.3	100.0	
300-499 TL arası	n	334	44	172	23	17	15	605	
	%	55.2	7.3	28.4	3.8	2.8	2.5	100.0	
500 TL ve üzeri	n	143	17	80	16	18	16	290	
	%	49.3	5.9	27.6	5.5	6.2	5.5	100.0	P<0.05
Toplam	n	787	94	468	58	48	45	1500	
	%	52.5	6.3	31.2	3.9	3.2	3.0	100.0	

5.18. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.18.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin yarısından fazlası (%51.0) evet, %36.7’si kısmen ve %12.3’ü hayır demişlerdir. Erkeklerin %45.2’si evet ve %18.9’u hayır derken, kızların %54.8’i evet ve %8.0’i hayır demiştir ($\chi^2=41.14$, $p<0.05$). Yaş gruplarına bakıldığında 16-18 yaş grubu arası öğrencilerin %37.2’si bu ürünlerin zararlı olduğunu düşünürken, 19-21 yaş arası olanların %51.4’ü ve 22 yaş ve üzeri olanların %54.8’i yine aynı düşünmektedir ($\chi^2=14.32$, $p<0.05$). Sosyodemografik özelliklerden yaşadığı yöre ve aylık net gelir ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). İşlenmiş gıda maddelerinin zararlı olduğunu düşünenler babası ilkökul mezunu veya sadece okur-yazar olanların %49.7’si, ortaokul mezunu olanların %59.5’i, lise mezunu olanların %50.9’u ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %45.1’idir ($\chi^2=19.97$, $p<0.05$). Anne eğitim durumu ile işlenmiş gıdaların zararlı olup olmadığı maddesi arasındaki farklılık ($p=0.042$) anlamlılık sınırına ($p=0.05$) oldukça yakın çıkmıştır. Devlet yurtlarında kalanların %57.4’ü, özel yurtlarda kalanların %53.7’si, aile veya akrabalarının yanında kalanların %45.3’ü ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalanların %45.5’i işlenmiş gıdaların zararlı olduğunu düşünmektedir ($\chi^2=24.46$, $p<0.05$).

Tablo 5.18.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

		İşlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz?			
Sosyodemografik Özellikler		Evet	Hayır	Kismen	Toplam
Cinsiyet					
Erkek	n	271	113	215	599
	%	45.2	18.9	35.9	100.0
Kadın	n	494	72	335	901
	%	54.8	8.0	37.2	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Yaş					
16-18 yaş arası	n	42	24	47	113
	%	37.2	21.2	41.6	100.0
19-21 yaş arası	n	562	128	403	1093
	%	51.4	11.7	36.9	100.0
22 ve üzeri yaş	n	161	33	100	294
	%	54.8	11.2	34.0	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Yaşadığı Yöre					
İl	n	398	104	284	786
	%	50.6	13.2	36.1	100.0
İlçe	n	291	69	204	564
	%	51.6	12.2	36.2	100.0
Köy	n	76	12	62	150
	%	50.7	8.0	41.3	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Baba Eğitim Durumu					
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	298	70	231	599
	%	49.7	11.7	38.6	100.0
Ortaokul mezunu	n	153	18	86	257
	%	59.5	7.0	33.5	100.0
Lise mezunu	n	208	54	147	409
	%	50.9	13.2	35.9	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	106	43	86	235
	%	45.1	18.3	36.6	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Anne Eğitim Durumu					
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	501	102	358	961
	%	52.1	10.6	37.3	100.0
Ortaokul mezunu	n	119	27	77	223
	%	53.4	12.1	34.5	100.0
Lise mezunu	n	107	42	80	229
	%	46.7	18.3	34.9	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	38	14	35	87
	%	43.7	16.1	40.2	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Kaldığı Yer					
Devlet yurdu	n	247	41	142	430
	%	57.4	9.5	33.0	100.0
Özel yurt	n	205	34	143	382
	%	53.7	8.9	37.4	100.0
Aile veya Akrabalarının yanı	n	58	19	51	128
	%	45.3	14.8	39.8	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	255	91	214	560
	%	45.5	16.3	38.2	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0
Aylık Net Gelir					
299 TL ve altı	n	320	63	222	605
	%	52.9	10.4	36.7	100.0
300-499 TL arası	n	309	79	217	605
	%	51.1	13.1	35.9	100.0
500 TL ve üzeri	n	136	43	111	290
	%	46.9	14.8	38.3	100.0
Toplam	n	765	185	550	1500
	%	51.0	12.3	36.7	100.0

5.19. Sosyodemografik özelliklere göre Tablo 17’de evet veya kısmen şıklarını işaretleyen 1315 öğrencinin ne tür zararları düşündüklerinin dağılımı

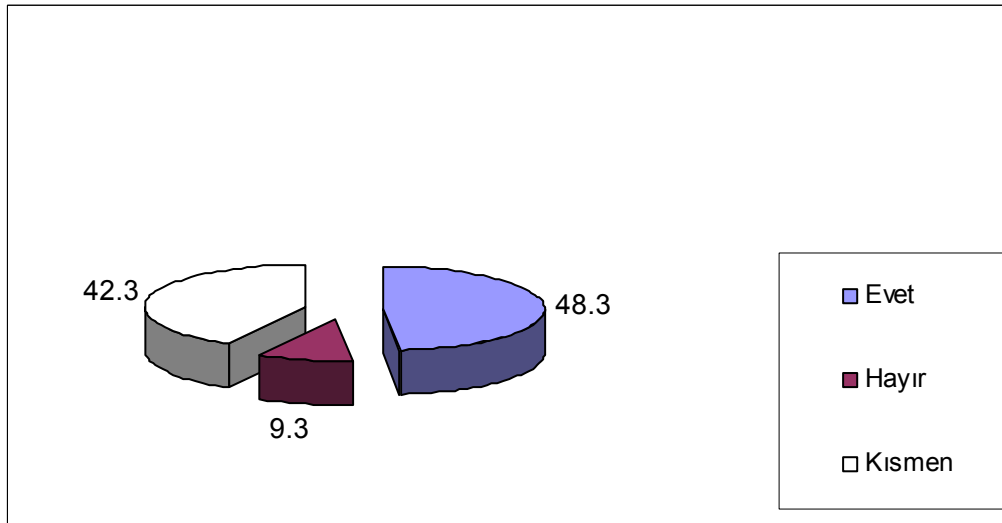
Tablo 5.19.1’de sosyodemografik özelliklere göre Tablo 17’de evet veya kısmen şıklarını işaretleyen 1315 öğrencinin ne tür zararları düşündüklerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre bu öğrencilerin yarısından fazlası (%53.2) katkı maddelerini içerdiklerini, %21.7’si besleyici değeri ve faydası ham gıdalara göre daha düşük olmasını, %13.3’ü teknolojik işlem basamaklarının fazla olduğunu ve %11.7’si kalorilerinin yüksek olduğunu söylemişlerdir. Sosyodemografik özelliklerden cinsiyet (istatistiksel anlamlılık sınırında, $p=0.041$), yaş ve yaşadığı yöre ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Baba eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %17.4’ü, ortaokul mezunu olanların %27.7’si, lise mezunu olanların %22.5’i ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %25.0’i besleyici değerinin ham gıdalara göre düşük olduğunu düşünmektedir ($\chi^2=24.08$, $p<0.05$). Anne eğitim durumu için de benzer oranlarda farklılık görülmüştür ($\chi^2=20.34$, $p<0.05$). İşlenmiş gıdaların katkı maddeleri içerdiği için zararlı olduğunu düşünenleri, devlet yurtlarında kalanların %41.9’u, özel yurtlarda kalanların %60.6’sı, aile veya akrabalarının yanında kalanların %57.8’i ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalanların %56.1’i oluşturmaktadır ($\chi^2=76.07$, $p<0.05$). Aylık net gelire bakıldığında işlenmiş gıdaların besleyici değerlerinin ham gıdalara göre daha düşük olduğunu düşünenleri, düşük gelirli olanların %23.5’i, orta gelirli olanların %22.1’i ve yüksek gelirli olanların %17.1’i oluşturmaktadır ($\chi^2=17.78$, $p<0.05$).

Tablo 5.19.1 Sosyodemografik özelliklere göre Tablo 17’de evet veya kısmen şıklarını işaretleyen 1315 öğrencinin ne tür zararları düşündüklerinin dağılımı

Cevabınız evet ise ne gibi zararları olduğunu düşünüyorsunuz?							
Sosyodemografik Özellikler		Besleyici değeri ve faydası ham gıdalara göre daha düşüktür	Teknolojik işlem basamakları fazladır	Kalorisi yüksektir	Katkı maddelerini içerir	Toplam	
Cinsiyet							
Erkek	n	85	69	62	269	485	P<0.05
	%	17.5	14.2	12.8	55.5	100.0	
Kadın	n	201	106	92	431	830	
	%	24.2	12.8	11.1	51.9	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Yaş							
16-18 yaş arası	n	22	9	8	50	89	P>0.05
	%	24.7	10.1	9.0	56.2	100.0	
19-21 yaş arası	n	204	121	119	520	964	
	%	21.2	12.6	12.3	53.9	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	60	45	27	130	262	
	%	22.9	17.2	10.3	49.6	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Yaşadığı Yöre							
İl	n	161	98	74	350	683	P>0.05
	%	23.6	14.3	10.8	51.2	100.0	
İlçe	n	100	63	59	272	494	
	%	20.2	12.8	11.9	55.1	100.0	
Köy	n	25	14	21	78	138	
	%	18.1	10.1	15.2	56.5	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	92	86	74	277	529	P<0.05
	%	17.4	16.3	14.0	52.4	100.0	
Ortaokul mezunu	n	66	29	17	126	238	
	%	27.7	12.2	7.1	52.9	100.0	
Lise mezunu	n	80	44	39	193	356	
	%	22.5	12.4	11.0	54.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	48	16	24	104	192	
	%	25.0	8.3	12.5	54.2	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	182	130	102	445	859	P<0.05
	%	21.2	15.1	11.9	51.8	100.0	
Ortaokul mezunu	n	52	22	16	106	196	
	%	26.5	11.2	8.2	54.1	100.0	
Lise mezunu	n	37	18	20	112	187	
	%	19.8	9.6	10.7	59.9	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	15	5	16	37	73	
	%	20.5	6.8	21.9	50.7	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n	100	93	33	163	389	P<0.05
	%	25.7	23.9	8.5	41.9	100.0	
Özel yurt	n	72	26	39	211	348	
	%	20.7	7.5	11.2	60.6	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	15	15	16	63	109	
	%	13.8	13.8	14.7	57.8	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	99	41	66	263	469	
	%	21.1	8.7	14.1	56.1	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n	127	79	52	283	541	P<0.05
	%	23.5	14.6	9.6	52.3	100.0	
300-499 TL arası	n	116	75	73	262	526	
	%	22.1	14.3	13.9	49.8	100.0	
500 TL ve üzeri	n	43	21	29	155	248	
	%	17.3	8.5	11.7	62.5	100.0	
Toplam	n	286	175	154	700	1315	
	%	21.7	13.3	11.7	53.2	100.0	

5.20. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.20.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin %48.3’ü evet derken, %42.3’ü kısmen bilgisinin olduğunu ve %9.4’ü de herhangi bir bilgisinin bulunmadığını söylemiştir. Erkek öğrencilerin %50.8’i evet derken %37.6’sı kısmen demiş, buna karşın kızların %46.7’si evet ve %45.5’i kısmen demişlerdir ($\chi^2=12.48$, $p<0.05$). Sosyodemografik özelliklerden yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu, kaldığı yer (anlamlılık sınırında $p=0.04$) ve aylık net gelir ile hormonlu gıdalar hakkında bilgi düzeyi arasında herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında anne eğitim durumu düşük olanların %45.0’i, ortaokul mezunu olanların %50.2’si, lise mezunu olanların %55.0’i ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %63.2’si hormonlu gıdalar hakkında bilgi sahibidir ($\chi^2=21.13$, $p<0.05$).

Şekil 5.20.1 Bireylerin hormonlu gıdalar hakkındaki bilgi düzeyi (%)

Tablo 5.20.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı?				Toplam	
	Evet	Hayır	Kısmen			
Cinsiyet						
Erkek	n	304	70	225	599	
	%	50.8	11.7	37.6	100.0	
Kadın	n	421	70	410	901	P<0.05
	%	46.7	7.8	45.5	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	54	11	48	113	
	%	47.8	9.7	42.5	100.0	
19-21 yaş arası	n	527	104	462	1093	P>0.05
	%	48.2	9.5	42.3	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	144	25	125	294	
	%	49.0	8.5	42.5	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	388	69	329	786	
	%	49.4	8.8	41.9	100.0	
İlçe	n	269	58	237	564	P>0.05
	%	47.7	10.3	42.0	100.0	
Köy	n	68	13	69	150	
	%	45.3	8.7	46.0	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	278	51	270	599	
	%	46.4	8.5	45.1	100.0	
Ortaokul mezunu	n	126	24	107	257	P>0.05
	%	49.0	9.3	41.6	100.0	
Lise mezunu	n	203	45	161	409	
	%	49.6	11.0	39.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	118	20	97	235	
	%	50.2	8.5	41.3	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	432	86	443	961	
	%	45.0	8.9	46.1	100.0	
Ortaokul mezunu	n	112	22	89	223	P<0.05
	%	50.2	9.9	39.9	100.0	
Lise mezunu	n	126	26	77	229	
	%	55.0	11.4	33.6	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	55	6	26	87	
	%	63.2	6.9	29.9	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	181	47	202	430	
	%	42.1	10.9	47.0	100.0	
Özel yurt	n	204	30	148	382	P<0.05
	%	53.4	7.9	38.7	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanını	n	58	10	60	128	
	%	45.3	7.8	46.9	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	282	53	225	560	
	%	50.4	9.5	40.2	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	274	67	264	605	
	%	45.3	11.1	43.6	100.0	
300-499 TL arası	n	300	44	261	605	P>0.05
	%	49.6	7.3	43.1	100.0	
500 TL ve üzeri	n	151	29	110	290	
	%	52.1	10.0	37.9	100.0	
Toplam	n	725	140	635	1500	
	%	48.3	9.3	42.3	100.0	

5.21 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.21.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %44.1’i evet, %42.0’si kısmen ve %13.9’u hayır demişlerdir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bakıldığında erkek öğrencilerin %45.6’sı evet ve %36.9’u kısmen derken, kızların %43.2’si evet ve %45.4’ü kısmen demiştir ($\chi^2=16.31$, $p<0.05$). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu ile organik gıdalar hakkında bilgi düzeyi arasında anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında organik gıdalar hakkında bilgisi olanları, devlet yurtlarında kalanların %38.6’sı, özel yurtlarda kalanların %49.0’ı, aile veya akrabalarının yanında kalanların %43.8’i ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalanların %45.2’si oluşturmaktadır ($\chi^2=15.34$, $p<0.05$). Aylık gelir durumu düşük olanların %39.8’i, orta gelirli olanların %45.1’i ve yüksek gelirli olanların %51.0’i organik gıdalar hakkında bilgi sahibidir ($\chi^2=10.82$, $p<0.05$).

Yapılan bir çalışmada tüketicilerin %65’inin organik ürün kavramını duymuş olduğunu duymuş olanların ise %35’inin organik ürünleri doğru olarak tanımladığını, %35’inin ise organik ürünleri bilmediğini ortaya koymuştur (İnt. Kyn. 2). İngiltere’de yapılan bir araştırma (IFST 2001) organik ürünleri tercih eden insanların %46’sı bu besinlerin daha sağlıklı olduğunu düşündüğü için, %40’ının da duyuşal beğeni nedeniyle organik ürünlere yöneldiklerini ortaya koymuştur. Fransa’da yapılan bir araştırmada (INC 2001) da, Fransız tüketicilerin %61’inin organik besinlerin kimyasal kalıntı içermediğini düşündüğü için, bu ürünleri tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Çalışmamızdaki verilerde literatür bilgileriyle paralellik göstermektedir.

Tablo 5.21.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Sosyodemografik Özellikler		Organik gıdalar hakkında bilginiz var mı?				
		Evete	Hayır	Kısmen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	273	105	221	599	P<0.05
	%	45.6	17.5	36.9	100.0	
Kadın	n	389	103	409	901	
	%	43.2	11.4	45.4	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	48	21	44	113	P>0.05
	%	42.5	18.6	38.9	100.0	
19-21 yaş arası	n	480	138	475	1093	
	%	43.9	12.6	43.5	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	134	49	111	294	
	%	45.6	16.7	37.8	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	352	107	327	786	P>0.05
	%	44.8	13.6	41.6	100.0	
İlçe	n	252	80	232	564	
	%	44.7	14.2	41.1	100.0	
Köy	n	58	21	71	150	
	%	38.7	14.0	47.3	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	253	88	258	599	P>0.05
	%	42.2	14.7	43.1	100.0	
Ortaokul mezunu	n	114	32	111	257	
	%	44.4	12.5	43.2	100.0	
Lise mezunu	n	196	49	164	409	
	%	47.9	12.0	40.1	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	99	39	97	235	
	%	42.1	16.6	41.3	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	401	143	417	961	P>0.05
	%	41.7	14.9	43.4	100.0	
Ortaokul mezunu	n	100	27	96	223	
	%	44.8	12.1	43.0	100.0	
Lise mezunu	n	117	28	84	229	
	%	51.1	12.2	36.7	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	44	10	33	87	
	%	50.6	11.5	37.9	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	166	66	198	430	P<0.05
	%	38.6	15.3	46.0	100.0	
Özel yurt	n	187	39	156	382	
	%	49.0	10.2	40.8	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	56	14	58	128	
	%	43.8	10.9	45.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	253	89	218	560	
	%	45.2	15.9	38.9	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	241	91	273	605	P<0.05
	%	39.8	15.0	45.1	100.0	
300-499 TL arası	n	273	79	253	605	
	%	45.1	13.1	41.8	100.0	
500 TL ve üzeri	n	148	38	104	290	
	%	51.0	13.1	35.9	100.0	
Toplam	n	662	208	630	1500	
	%	44.1	13.9	42.0	100.0	

5.22 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

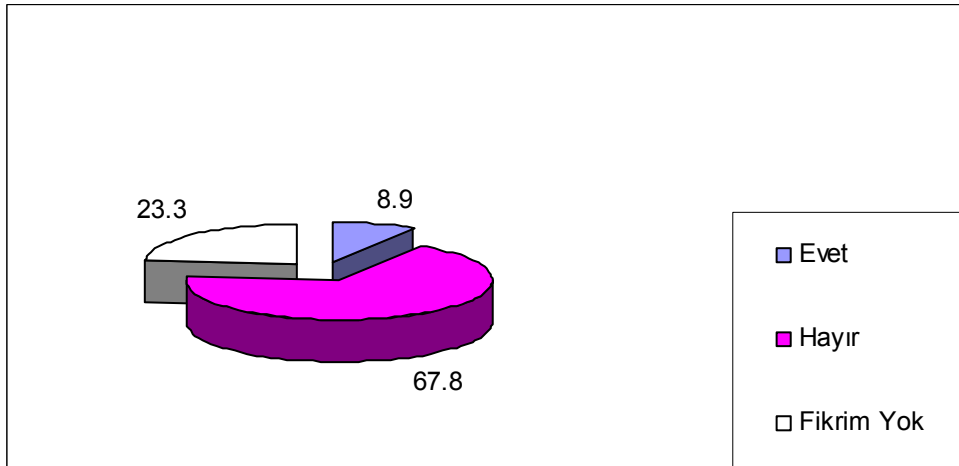
Tablo 5.22.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %43.8’i fiyatlar aynı ise organik olanı alırım demiştir. Organik gıdaya %25 daha fazla öderim diyenlerin oranı %19.7, fiyatı ne olursa olsun alırım diyenlerin oranı %15.0, hayır tercih etmem ucuz olanı alırım diyenlerin oranı %10.8 ve organik gıdaya %50 daha fazla öderim diyenlerin oranı %10.7’dir. Erkek öğrencilerin %37.7’si fiyatlar aynı ise organik gıdaları alırken, kızların %47.8’i bunu tercih etmiştir ($\chi^2=31.63$, $p<0.05$). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu ve kaldığı yer ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında fiyatlar aynı ise organik olanı alırım diyenleri, annesi ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar olan öğrencilerin %46.9’u, ortaokul mezunu olanların %44.4’ü, lise mezunu olanların %34.9’u ve üniversite mezunu olanların %31.0’i oluşturmaktadır ($\chi^2=25.04$, $p<0.05$). Aylık net geliri düşük olanlarda fiyatı ne olursa olsun organik olanı alırım diyenlerin oranı %47.8 iken, orta ve yüksek gelirli olanların oranı %44.6 ve %33.8’dir. Bunun yanında fiyatı ne olursa olsun alırım diyenlerin oranı düşük gelirli öğrencilerden yüksek gelirlilere doğru sırasıyla %12.9, %14.4 ve %20.7’dir ($\chi^2=27.56$, $p<0.05$). Yapılan bir çalışmada tüketicilerin %10-30 arasında bir oranla organik gıdaya fiyat primi ödemeyi kabul ettiklerini ortaya koymaktadır (İnt. Kyn. 2).

Tablo 5.22.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz?							
Sosyodemografik Özellikler		Hayır tercih etmem ucuz olanı alırım	Fiyatlar aynı ise organik olanı alırım	Organik gıdaya 25 daha fazla ederim	Organik gıdaya 50 daha fazla ederim	Fiyatı ne olursa olsun alırım	Toplam
Cinsiyet							
Erkek	n	92	226	122	75	84	599
	%	15.4	37.7	20.4	12.5	14.0	100.0
Kadın	n	70	431	174	85	141	901
	%	7.8	47.8	19.3	9.4	15.6	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Yaş							
16-18 yaş arası	n	19	51	19	7	17	113
	%	16.8	45.1	16.8	6.2	15.0	100.0
19-21 yaş arası	n	109	476	224	121	163	1093
	%	10.0	43.5	20.5	11.1	14.9	100.0
22 ve üzeri yaş	n	34	130	53	32	45	294
	%	11.6	44.2	18.0	10.9	15.3	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Yaşadığı Yöre							
İl	n	77	334	163	94	118	786
	%	9.8	42.5	20.7	12.0	15.0	100.0
İlçe	n	64	253	103	56	88	564
	%	11.3	44.9	18.3	9.9	15.6	100.0
Köy	n	21	70	30	10	19	150
	%	14.0	46.7	20.0	6.7	12.7	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Baba Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	68	274	109	55	93	599
	%	11.4	45.7	18.2	9.2	15.5	100.0
Ortaokul mezunu	n	20	116	58	31	32	257
	%	7.8	45.1	22.6	12.1	12.5	100.0
Lise mezunu	n	44	186	83	40	56	409
	%	10.8	45.5	20.3	9.8	13.7	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	30	81	46	34	44	235
	%	12.8	34.5	19.6	14.5	18.7	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Anne Eğitim Durumu							
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	107	451	172	97	134	961
	%	11.1	46.9	17.9	10.1	13.9	100.0
Ortaokul mezunu	n	24	99	47	22	31	223
	%	10.8	44.4	21.1	9.9	13.9	100.0
Lise mezunu	n	23	80	52	27	47	229
	%	10.0	34.9	22.7	11.8	20.5	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	8	27	25	14	13	87
	%	9.2	31.0	28.7	16.1	14.9	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Kaldığı Yer							
Devlet yurdu	n	51	204	76	43	56	430
	%	11.9	47.4	17.7	10.0	13.0	100.0
Özel yurt	n	30	175	83	34	60	382
	%	7.9	45.8	21.7	8.9	15.7	100.0
Aile veya Akrabalarının yanını	n	9	53	27	20	19	128
	%	7.0	41.4	21.1	15.6	14.8	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	72	225	110	63	90	560
	%	12.9	40.2	19.6	11.3	16.1	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0
Aylık Net Gelir							
299 TL ve altı	n	69	289	115	54	78	605
	%	11.4	47.8	19.0	8.9	12.9	100.0
300-499 TL arası	n	66	270	122	60	87	605
	%	10.9	44.6	20.2	9.9	14.4	100.0
500 TL ve üzeri	n	27	98	59	46	60	290
	%	9.3	33.8	20.3	15.9	20.7	100.0
Toplam	n	162	657	296	160	225	1500
	%	10.8	43.8	19.7	10.7	15.0	100.0

5.23. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.23.1'de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%67.8) yeterli olmadığını düşünürken, %8.9'u yeterli olduğunu düşünmektedir. %23.3'ü ise bu konuda fikrinin olmadığını belirtmektedir. Erkek öğrenciler %62.4 ile ve kız öğrenciler %71.4 ile yeterli olmadığını düşünmektedir ($\chi^2=16.30$, $p<0.05$). Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerinden yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ($p>0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında özel yurtlarda kalan öğrencilerin %72.0'si yeterli olmadığını düşünürken, evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalanların %66.8'i, devlet yurtlarında kalanların %66.3'ü, aile veya akrabaların yanında kalan öğrencilerin %64.8'i yeterli olarak görmemektedirler ($\chi^2=16.57$, $p<0.05$). Aylık net gelire göre bakıldığında düşük, orta ve yüksek gelirli öğrencilerin sırasıyla %6.6, %8.8 ve %14.1'i uygulamaları yeterli görmektedir. Fikrim yok diyenlerin oranı ise %27.9, %21.0 ve %18.3 olarak belirlenmiştir ($\chi^2=23.61$, $p<0.05$).

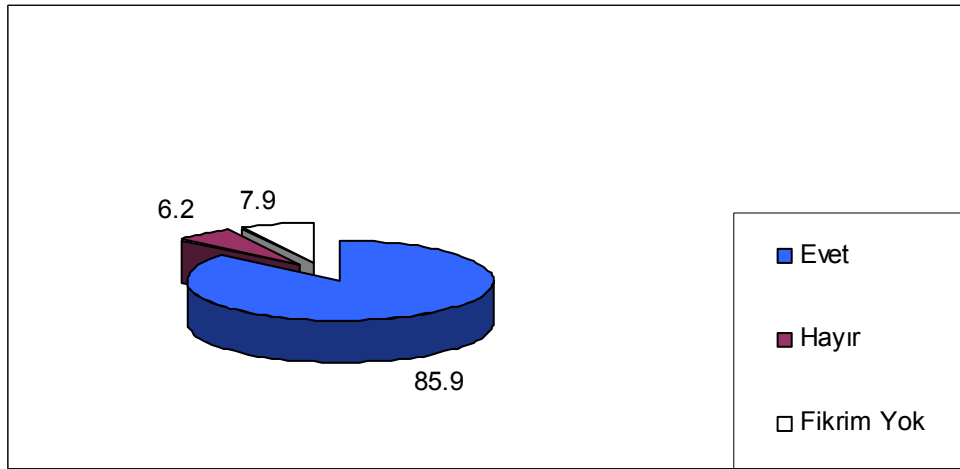
Şekil 5.23.1 Bireylerin GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri ile ilgili mevzuat ve uygulamaların yeterliliği hakkındaki düşünceleri (%)

Tablo 5.23.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?						
Sosyodemografik Özellikler		Evet	Hayır	Fikrim Yok	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	71	374	154	599	
	%	11.9	62.4	25.7	100.0	
Kadın	n	63	643	195	901	P<0.05
	%	7.0	71.4	21.6	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	9	75	29	113	
	%	8.0	66.4	25.7	100.0	
19-21 yaş arası	n	101	735	257	1093	P>0.05
	%	9.2	67.2	23.5	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	24	207	63	294	
	%	8.2	70.4	21.4	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	72	528	186	786	
	%	9.2	67.2	23.7	100.0	
İlçe	n	49	383	132	564	P>0.05
	%	8.7	67.9	23.4	100.0	
Köy	n	13	106	31	150	
	%	8.7	70.7	20.7	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	52	398	149	599	
	%	8.7	66.4	24.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	21	178	58	257	P>0.05
	%	8.2	69.3	22.6	100.0	
Lise mezunu	n	43	266	100	409	
	%	10.5	65.0	24.4	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	18	175	42	235	
	%	7.7	74.5	17.9	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	75	655	231	961	
	%	7.8	68.2	24.0	100.0	
Ortaokul mezunu	n	18	151	54	223	P>0.05
	%	8.1	67.7	24.2	100.0	
Lise mezunu	n	30	149	50	229	
	%	13.1	65.1	21.8	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	11	62	14	87	
	%	12.6	71.3	16.1	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	26	285	119	430	
	%	6.0	66.3	27.7	100.0	
Özel yurt	n	34	275	73	382	
	%	8.9	72.0	19.1	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	18	83	27	128	P<0.05
	%	14.1	64.8	21.1	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	56	374	130	560	
	%	10.0	66.8	23.2	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	40	396	169	605	
	%	6.6	65.5	27.9	100.0	
300-499 TL arası	n	53	425	127	605	P<0.05
	%	8.8	70.2	21.0	100.0	
500 TL ve üzeri	n	41	196	53	290	
	%	14.1	67.6	18.3	100.0	
Toplam	n	134	1017	349	1500	
	%	8.9	67.8	23.3	100.0	

5.24. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO’lu, hormonlu, katkılı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.24.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO’lu, hormonlu, katkılı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%85.9) evet derken, yalnızca %7.9’luk bir kısım fikrim yok ve %6.2’lik bir kısım da hayır demişlerdir. Erkek öğrencilerin %78.8’i evet ve %12.5’i fikir belirtmezken, kız öğrencilerin %90.7’si evet ve %4.8’i fikrim yok demiştir ($\chi^2=43.27$, $p<0.05$). Öğrencilerin diğer sosyodemografik özelliklerinden yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, kaldığı yer ve aylık net gelir ile bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

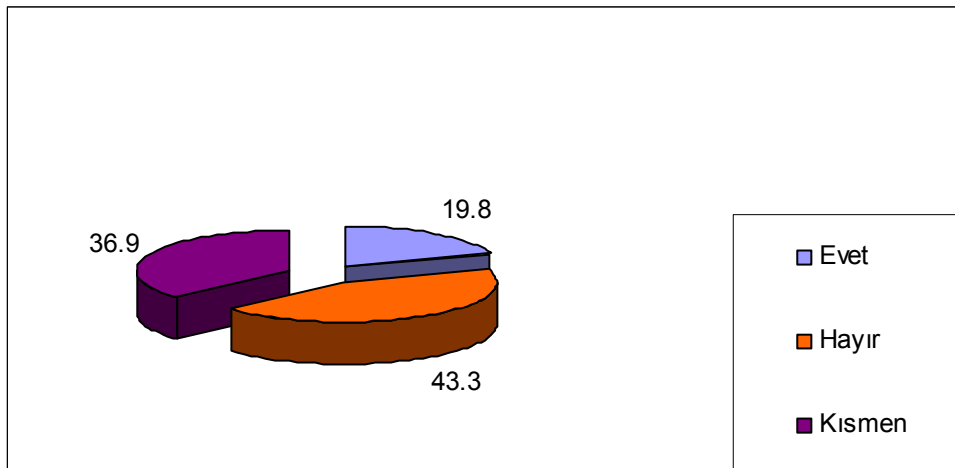
Şekil 5.24.1: Bireylerin basın-yayında GDO’lu, hormonlu, katkılı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılmasının faydalı olup olmayacağı hakkındaki düşünceleri (%)

Tablo 5.24.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO’lu, hormonlu, katkı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Sosyodemografik Özellikler		Basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO’lu, hormonlu, katkı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu?				
		Evet	Hayır	Fikrim Yok	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	472	52	75	599	P<0.05
	%	78.8	8.7	12.5	100.0	
Kadın	n	817	41	43	901	
	%	90.7	4.6	4.8	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	89	12	12	113	P>0.05
	%	78.8	10.6	10.6	100.0	
19-21 yaş arası	n	943	64	86	1093	
	%	86.3	5.9	7.9	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	257	17	20	294	
	%	87.4	5.8	6.8	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	676	48	62	786	P>0.05
	%	86.0	6.1	7.9	100.0	
İlçe	n	484	36	44	564	
	%	85.8	6.4	7.8	100.0	
Köy	n	129	9	12	150	
	%	86.0	6.0	8.0	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	520	27	52	599	P>0.05
	%	86.8	4.5	8.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	221	20	16	257	
	%	86.0	7.8	6.2	100.0	
Lise mezunu	n	357	24	28	409	
	%	87.3	5.9	6.8	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	191	22	22	235	
	%	81.3	9.4	9.4	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	839	53	69	961	P>0.05
	%	87.3	5.5	7.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	188	12	23	223	
	%	84.3	5.4	10.3	100.0	
Lise mezunu	n	191	17	21	229	
	%	83.4	7.4	9.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	71	11	5	87	
	%	81.6	12.6	5.7	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	383	27	20	430	P<0.05
	%	89.1	6.3	4.7	100.0	
Özel yurt	n	332	15	35	382	
	%	86.9	3.9	9.2	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	108	6	14	128	
	%	84.4	4.7	10.9	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	466	45	49	560	
	%	83.2	8.0	8.8	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	521	32	52	605	P>0.05
	%	86.1	5.3	8.6	100.0	
300-499 TL arası	n	520	37	48	605	
	%	86.0	6.1	7.9	100.0	
500 TL ve üzeri	n	248	24	18	290	
	%	85.5	8.3	6.2	100.0	
Toplam	n	1289	93	118	1500	
	%	85.9	6.2	7.9	100.0	

5.25 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.25.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %43.3’ü hayır bilgin yok derken, %36.9’u kısmen bilgisinin olduğunu ve %19.8’i ise bilgisinin olduğunu söylemiştir. Erkek öğrencilerin %23.0’ü bilgi sahibi iken bu oran kız öğrencilerde %17.6 değerindedir ($\chi^2=13.91$, $p<0.05$). Sosyodemografik özelliklerden yaş, yaşadığı yöre ve baba eğitimine ile bu soruya verilen cevaplar arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Anne eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %17.5’i gıda güvenlik sistemleri hakkında bilgi sahibi iken, bu oran ortaokul mezunlarında %24.7, lise mezunlarında %23.6 ve yüksekokul veya üniversite mezunlarında %23.0’tür ($\chi^2=14.28$, $p<0.05$). Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında devlet yurtlarında kalanların %15.3’ü, özel yurtlarda kalanların %19.9’u, aile veya akrabalarının yanında kalanların %21.9’u ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalanların %22.7’si güvenlik sistemleri hakkında bilgi sahibidir ($\chi^2=14.63$, $p<0.05$). Aylık net gelire bakıldığında düşük, orta ve yüksek gelirli öğrencilerin sırasıyla %14.2, %22.1 ve %26.6’sı bu sistemler hakkında bilgi sahibidir ($\chi^2=24.27$, $p<0.05$).

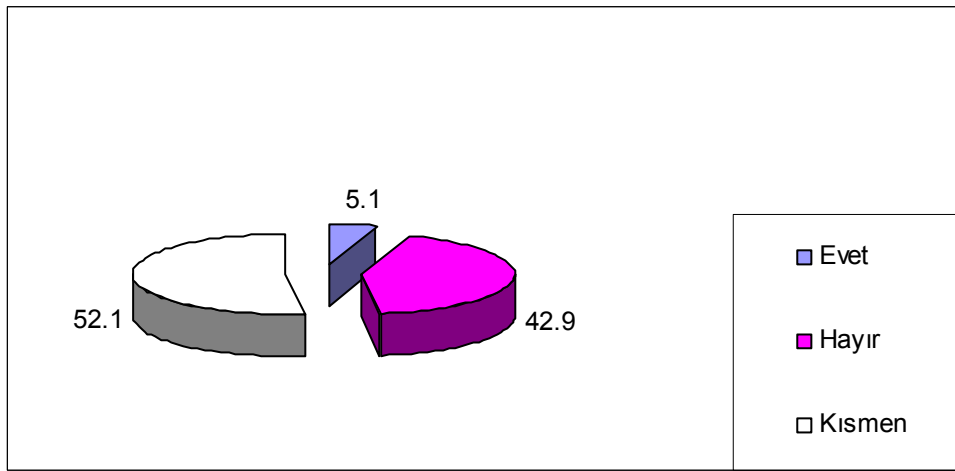
Şekil 5.25.1 Bireylerin gıda güvenlik sistemleri hakkındaki bilgi düzeyleri (%)

Tablo 5.25.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı?						
Sosyodemografik Özellikler		Evet	Hayır	Kısmen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	138	272	189	599	
	%	23.0	45.4	31.6	100.0	
Kadın	n	159	378	364	901	
	%	17.6	42.0	40.4	100.0	P<0.05
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	21	52	40	113	
	%	18.6	46.0	35.4	100.0	
19-21 yaş arası	n	227	457	409	1093	
	%	20.8	41.8	37.4	100.0	P>0.05
22 ve üzeri yaş	n	49	141	104	294	
	%	16.7	48.0	35.4	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	156	339	291	786	
	%	19.8	43.1	37.0	100.0	
İlçe	n	108	243	213	564	
	%	19.1	43.1	37.8	100.0	P>0.05
Köy	n	33	68	49	150	
	%	22.0	45.3	32.7	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	102	265	232	599	
	%	17.0	44.2	38.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	49	108	100	257	
	%	19.1	42.0	38.9	100.0	P>0.05
Lise mezunu	n	100	168	141	409	
	%	24.4	41.1	34.5	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	46	109	80	235	
	%	19.6	46.4	34.0	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	168	441	352	961	
	%	17.5	45.9	36.6	100.0	
Ortaokul mezunu	n	55	78	90	223	
	%	24.7	35.0	40.4	100.0	P<0.05
Lise mezunu	n	54	92	83	229	
	%	23.6	40.2	36.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	20	39	28	87	
	%	23.0	44.8	32.2	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	66	211	153	430	
	%	15.3	49.1	35.6	100.0	
Özel yurt	n	76	150	156	382	
	%	19.9	39.3	40.8	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	28	51	49	128	
	%	21.9	39.8	38.3	100.0	P<0.05
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	127	238	195	560	
	%	22.7	42.5	34.8	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	86	286	233	605	
	%	14.2	47.3	38.5	100.0	
300-499 TL arası	n	134	243	228	605	
	%	22.1	40.2	37.7	100.0	P<0.05
500 TL ve üzeri	n	77	121	92	290	
	%	26.6	41.7	31.7	100.0	
Toplam	n	297	650	553	1500	
	%	19.8	43.3	36.9	100.0	

5.26 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.26.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%52.1) kısmen, %42.9’u hayır ve %5.1’i evet demiştir. Erkek öğrencilerin %39.1’i hayır ve %53.9’u kısmen derken, kız öğrencilerin %45.4’ü hayır ve %50.8’i kısmen demiştir ($\chi^2=11.47$, $p<0.05$). Sosyodemografik özelliklerden yaş, yaşadığı yöre, anne eğitim durumu, kaldığı yer ve aylık net gelir ile bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı herhangi bir farklılık görülmemiştir ($p>0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında baba eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %37.9’u gıda işletmelerinin uygun üretim yapmadıklarını düşünmektedir. Bu oran ortaokul mezunlarında %50.2, lise mezunlarında %42.8 ve yüksekokul ve üniversite mezunlarında %47.7’dir ($\chi^2=24.68$, $p<0.05$).

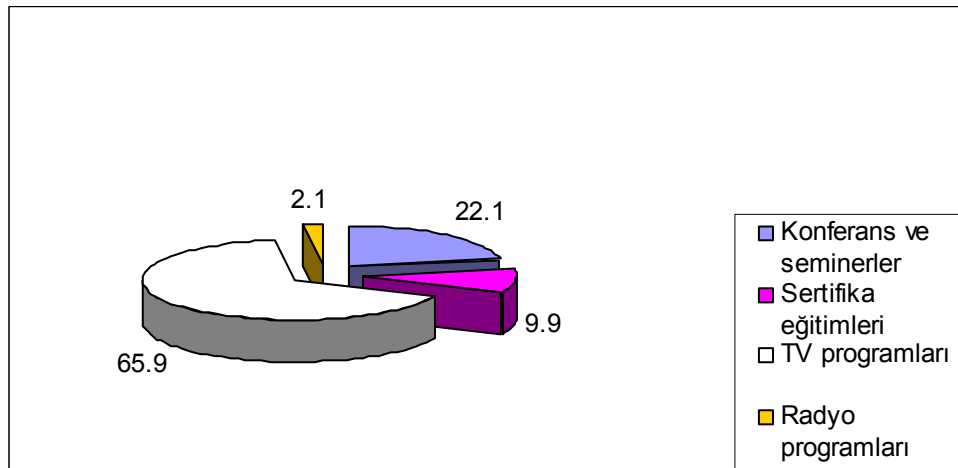
Şekil 5.26.1 Bireylerin gıda işletmelerinin gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıp yapmadıkları hakkındaki düşünceleri (%)

Tablo 5.26.1. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

		Sizce gıda işlemleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı?				
Sosyodemografik Özellikler		Evete	Hayır	Kısmen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	42	234	323	599	P<0.05
	%	7.0	39.1	53.9	100.0	
Kadın	n	34	409	458	901	
	%	3.8	45.4	50.8	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	1	42	70	113	P>0.05
	%	.9	37.2	61.9	100.0	
19-21 yaş arası	n	56	469	568	1093	
	%	5.1	42.9	52.0	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	19	132	143	294	
	%	6.5	44.9	48.6	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	37	344	405	786	P>0.05
	%	4.7	43.8	51.5	100.0	
İlçe	n	26	239	299	564	
	%	4.6	42.4	53.0	100.0	
Köy	n	13	60	77	150	
	%	8.7	40.0	51.3	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	24	227	348	599	P<0.05
	%	4.0	37.9	58.1	100.0	
Ortaokul mezunu	n	21	129	107	257	
	%	8.2	50.2	41.6	100.0	
Lise mezunu	n	20	175	214	409	
	%	4.9	42.8	52.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	11	112	112	235	
	%	4.7	47.7	47.7	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	51	404	506	961	P>0.05
	%	5.3	42.0	52.7	100.0	
Ortaokul mezunu	n	10	104	109	223	
	%	4.5	46.6	48.9	100.0	
Lise mezunu	n	10	94	125	229	
	%	4.4	41.0	54.6	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	5	41	41	87	
	%	5.7	47.1	47.1	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	21	196	213	430	P>0.05
	%	4.9	45.6	49.5	100.0	
Özel yurt	n	15	163	204	382	
	%	3.9	42.7	53.4	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	8	59	61	128	
	%	6.3	46.1	47.7	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	32	225	303	560	
	%	5.7	40.2	54.1	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	32	261	312	605	P>0.05
	%	5.3	43.1	51.6	100.0	
300-499 TL arası	n	32	264	309	605	
	%	5.3	43.6	51.1	100.0	
500 TL ve üzeri	n	12	118	160	290	
	%	4.1	40.7	55.2	100.0	
Toplam	n	76	643	781	1500	
	%	5.1	42.9	52.1	100.0	

5.27 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.27.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Toplamda öğrencilerin %68.0’i TV ve radyo programlarını tercih ederken, %22.1’i konferans ve seminerleri ve %9.9’u da sertifika eğitimlerini tercih etmiştir. Sosyodemografik özelliklerden cinsiyet, yaşadığı yöre, kaldığı yer ve aylık net gelir ile bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$). 16-18 yaş grubu öğrencilerin %55.8’i, 19-21 yaş arası olanların %68.7’si ve 22 yaş ve üzeri olanların %70.1’i tv ve radyo programlarını tercih etmiştir ($\chi^2=13.90$, $p<0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında baba eğitim durumu düşük, ortaokul, lise ve yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin sırasıyla %67.9’u, %65.8’i, %70.2’si ve %66.8’i yine tv ve radyo programlarını tercih etmiştir ($\chi^2=25.50$, $p<0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında tv ve radyo tercih oranı sırasıyla eğitim düzeyi düşükten yükseğe doğru %68.5, %71.3, %70.3 ve %48.3’tür. Annesi yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %34.5’i ise seminer ve konferansları tercih etmiştir ($\chi^2=18.91$, $p<0.05$).

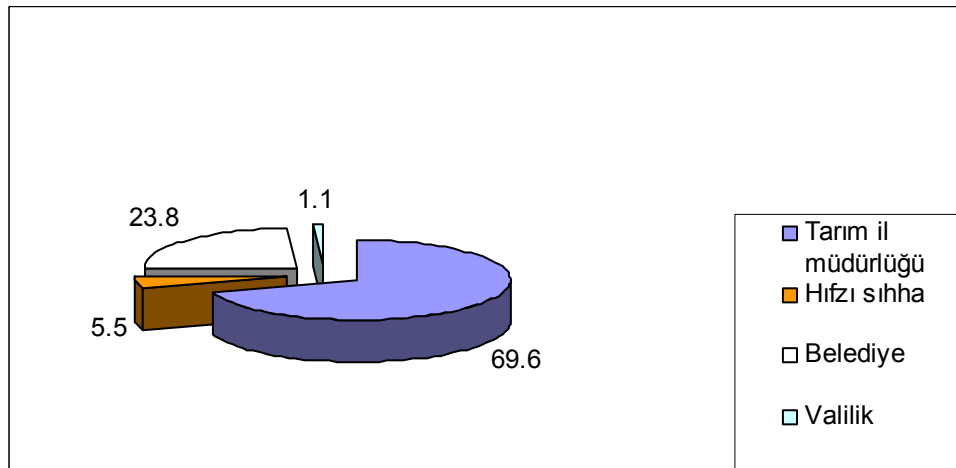
Şekil 5.27.1 Bireylerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında tercih ettikleri eğitim programları (%)

Tablo 5.27.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz?						
Sosyodemografik Özellikler		Konferans ve seminerler	Sertifika eğitimleri	TV ve Radyo programları	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	123	58	418	599	
	%	20.5	9.7	69.8	100.0	
Kadın	n	209	90	602	901	P>0.05
	%	23.2	10.0	66.8	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	40	10	63	113	
	%	35.4	8.8	55.8	100.0	
19-21 yaş arası	n	228	114	751	1093	
	%	20.9	10.4	68.7	100.0	P<0.05
22 ve üzeri yaş	n	64	24	206	294	
	%	21.8	8.2	70.1	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	159	79	548	786	
	%	20.2	10.1	69.7	100.0	
İlçe	n	135	59	370	564	P>0.05
	%	23.9	10.5	65.6	100.0	
Köy	n	38	10	102	150	
	%	25.3	6.7	68.0	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	118	74	407	599	
	%	19.7	12.4	67.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	78	10	169	257	
	%	30.4	3.9	65.8	100.0	
Lise mezunu	n	87	35	287	409	P<0.05
	%	21.3	8.6	70.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	49	29	157	235	
	%	20.9	12.3	66.8	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	205	98	658	961	
	%	21.3	10.2	68.5	100.0	
Ortaokul mezunu	n	47	17	159	223	
	%	21.1	7.6	71.3	100.0	P<0.05
Lise mezunu	n	50	18	161	229	
	%	21.8	7.9	70.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	30	15	42	87	
	%	34.5	17.2	48.3	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	104	43	283	430	
	%	24.2	10.0	65.8	100.0	
Özel yurt	n	95	46	241	382	
	%	24.9	12.0	63.1	100.0	P>0.05
Aile veya Akrabalarının yanı	n	27	11	90	128	
	%	21.1	8.6	70.3	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	106	48	406	560	
	%	18.9	8.6	72.5	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	141	59	405	605	
	%	23.3	9.8	66.9	100.0	
300-499 TL arası	n	139	63	403	605	
	%	23.0	10.4	66.6	100.0	P>0.05
500 TL ve üzeri	n	52	26	212	290	
	%	17.9	9.0	73.1	100.0	
Toplam	n	332	148	1020	1500	
	%	22.1	9.9	68.0	100.0	

5.28. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.28.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Buna göre öğrencilerin %69.6’sı tarım il müdürlüğü tarafından bu denetimlerinin yapıldığını söylerken, %24.9’u belediye veya valilikler tarafından ve %5.5’i de hıfzı sıhha tarafından yapıldığını söylemiştir. Sosyodemografik özelliklerden öğrencilerin cinsiyet, anne eğitim durumu ve kaldığı yer durumları için elde edilen karşılaştırmalar istatistiksel anlamlılık sınırına oldukça yakın çıkmıştır ($p \approx 0.03$). Bunun yanında öğrencilerin yaşadığı yöre ve aylık net gelir değişkenleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı herhangi bir farklılık yoktur ($p > 0.05$). Yaş gruplarından 16-18 yaş arası öğrencilerin %69.0’u, 19-21 yaş arası olanların %72.3’ü ve 22 yaş ve üzeri olanların %59.9’u denetleyici kuruluş olarak tarım il müdürlüğünü işaretlemişlerdir ($\chi^2=18.13$, $p < 0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında ise baba eğitim durumu düşük olanların %68.3’ü tarım il müdürlüğünü seçerken, bu oran ortaokul mezunlarında %73.9, lise mezunlarında %74.6 ve yüksekokul veya üniversite mezunlarında %59.6’dır ($\chi^2=19.44$, $p < 0.05$).

Şekil 5.28.1 Bireylerin gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin hangi kuruluş tarafından yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı (%)

Tablo 5.28.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda verdikleri cevapların dağılımı

Aşağıdakilerden hangisi sizce gıda üretimini, tüketimini ve satış noktalarını denetleyen kuruluştur?						
Sosyodemografik Özellikler		Tarım il müdürlüğü	Hıfzı sıhha	Belediye veya Valilik	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	397	32	170	599	P<0.05
	%	66.3	5.3	28.4	100.0	
Kadın	n	647	51	203	901	
	%	71.8	5.7	22.5	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	78	6	29	113	P<0.05
	%	69.0	5.3	25.7	100.0	
19-21 yaş arası	n	790	59	244	1093	
	%	72.3	5.4	22.3	100.0	
22 ve üzeri yaş	n	176	18	100	294	
	%	59.9	6.1	34.0	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	550	40	196	786	P>0.05
	%	70.0	5.1	24.9	100.0	
İlçe	n	386	36	142	564	
	%	68.4	6.4	25.2	100.0	
Köy	n	108	7	35	150	
	%	72.0	4.7	23.3	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	409	37	153	599	P<0.05
	%	68.3	6.2	25.5	100.0	
Ortaokul mezunu	n	190	12	55	257	
	%	73.9	4.7	21.4	100.0	
Lise mezunu	n	305	16	88	409	
	%	74.6	3.9	21.5	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	140	18	77	235	
	%	59.6	7.7	32.8	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	667	55	239	961	P<0.05
	%	69.4	5.7	24.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	175	7	41	223	
	%	78.5	3.1	18.4	100.0	
Lise mezunu	n	148	15	66	229	
	%	64.6	6.6	28.8	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	54	6	27	87	
	%	62.1	6.9	31.0	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	290	23	117	430	P<0.05
	%	67.4	5.3	27.2	100.0	
Özel yurt	n	291	21	70	382	
	%	76.2	5.5	18.3	100.0	
Aile yanı	n	92	6	30	128	
	%	71.9	4.7	23.4	100.0	
Evde ev arkadaşlarıyla	n	371	33	156	560	
	%	66.3	5.9	27.9	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	414	36	155	605	P>0.05
	%	68.4	6.0	25.6	100.0	
300-499 TL arası	n	437	27	141	605	
	%	72.2	4.5	23.3	100.0	
500 TL ve üzeri	n	193	20	77	290	
	%	66.6	6.9	26.6	100.0	
Toplam	n	1044	83	373	1500	
	%	69.6	5.5	24.9	100.0	

5.29. Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.29.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %70.3’ü yeterli olduğunu düşünmüyor, %24.9’u kısmen yeterli olduğunu ve %4.8’i de yeterli olduğunu düşünüyor. Cinsiyete göre bakıldığında hem erkek ve hem de kız öğrencilerin yaklaşık %70 oranında yeterli görmediği, erkek öğrencilerin %7.7 ile kız öğrencilere göre (%2.9) yeterli gördüğü görülmüştür ($\chi^2=21.42$, $p<0.05$). Diğer sosyodemografik özelliklerden öğrencilerin yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu, kaldığı yer ve aylık net gelir ile bu soru arasında herhangi bir anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında ise anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %71.0’i, ortaokul mezunlarının %73.5’i, lise mezunlarının %64.2’si ve yüksekokul veya üniversite mezunlarının %70.1’i bu denetim hizmetlerinin yeterli olmadığını düşünmektedir ($\chi^2=18.65$, $p<0.05$).

Tablo 5.29.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?						
Sosyodemografik Özellikler		Evet	Hayır	Kısmen	Toplam	
Cinsiyet						
Erkek	n	46	423	130	599	
	%	7.7	70.6	21.7	100.0	
Kadın	n	26	631	244	901	P<0.05
	%	2.9	70.0	27.1	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Yaş						
16-18 yaş arası	n	3	72	38	113	
	%	2.7	63.7	33.6	100.0	
19-21 yaş arası	n	57	768	268	1093	
	%	5.2	70.3	24.5	100.0	P>0.05
22 ve üzeri yaş	n	12	214	68	294	
	%	4.1	72.8	23.1	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Yaşadığı Yöre						
İl	n	40	552	194	786	
	%	5.1	70.2	24.7	100.0	
İlçe	n	27	394	143	564	P>0.05
	%	4.8	69.9	25.4	100.0	
Köy	n	5	108	37	150	
	%	3.3	72.0	24.7	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	25	413	161	599	
	%	4.2	68.9	26.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	9	188	60	257	P>0.05
	%	3.5	73.2	23.3	100.0	
Lise mezunu	n	27	287	95	409	
	%	6.6	70.2	23.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	11	166	58	235	
	%	4.7	70.6	24.7	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	34	682	245	961	
	%	3.5	71.0	25.5	100.0	
Ortaokul mezunu	n	13	164	46	223	
	%	5.8	73.5	20.6	100.0	
Lise mezunu	n	22	147	60	229	P<0.05
	%	9.6	64.2	26.2	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	3	61	23	87	
	%	3.4	70.1	26.4	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	19	298	113	430	
	%	4.4	69.3	26.3	100.0	
Özel yurt	n	13	272	97	382	
	%	3.4	71.2	25.4	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	7	89	32	128	P>0.05
	%	5.5	69.5	25.0	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	33	395	132	560	
	%	5.9	70.5	23.6	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	28	427	150	605	
	%	4.6	70.6	24.8	100.0	
300-499 TL arası	n	26	427	152	605	P>0.05
	%	4.3	70.6	25.1	100.0	
500 TL ve üzeri	n	18	200	72	290	
	%	6.2	69.0	24.8	100.0	
Toplam	n	72	1054	374	1500	
	%	4.8	70.3	24.9	100.0	

5.30 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette bulduğunuz mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Tablo 5.30.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette bulduğunuz mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %78.4’ü herhangi bir şikayette bulunmamış ve %21.6’lık kısmı ise şikayette bulunmuştur. Cinsiyet, baba eğitim durumu ve kaldığı yer değişkenleri ile bu soruya verilen cevaplar arasında anlamlı herhangi bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Yaş grubuna bakıldığında 16-18 yaş arası öğrencilerin %13.3’ü, 19-21 yaş arası olanların %20.8’i ve 22 yaş ve üzeri olanların %27.9’u herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette bulunmuştur ($\chi^2=11.94$, $p<0.05$). İlde yaşayan öğrenciler %24.6, ilçede yaşayan öğrenciler %18.3 ve köyde yaşayan öğrenciler %18.7 oranında şikayette bulunmuşlardır ($\chi^2=8.52$, $p<0.05$). Anne eğitim durumuna bakıldığında anne eğitim düzeyi arttıkça şikayette bulunma oranı da artmıştır. Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %18.6’sı bugüne kadar şikayette bulunurken, bu oran ortaokul mezunlarında %19.3, lise mezunlarında %29.7 ve yüksekokul ve üniversite mezunlarında %39.1 oranındadır ($\chi^2=30.28$, $p<0.05$). Aylık net gelirin artmasıyla da şikayet etme oranı artmıştır. Gelir durumu düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin sırasıyla şikayet etme oranı %19.0, %20.8 ve %28.6’dır ($\chi^2=11.95$, $p<0.05$).

Tablo 5.30.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette buldunuz mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette buldunuz mu?					
Sosyodemografik Özellikler		Evet	Hayır	Toplam	
Cinsiyet					
Erkek	n	120	479	599	
	%	20.0	80.0	100.0	
Kadın	n	204	697	901	P>0.05
	%	22.6	77.4	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Yaş					
16-18 yaş arası	n	15	98	113	
	%	13.3	86.7	100.0	
19-21 yaş arası	n	227	866	1093	
	%	20.8	79.2	100.0	P<0.05
22 ve üzeri yaş	n	82	212	294	
	%	27.9	72.1	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Yaşadığı Yöre					
İl	n	193	593	786	
	%	24.6	75.4	100.0	
İlçe	n	103	461	564	
	%	18.3	81.7	100.0	P<0.05
Köy	n	28	122	150	
	%	18.7	81.3	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Baba Eğitim Durumu					
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	113	486	599	
	%	18.9	81.1	100.0	
Ortaokul mezunu	n	53	204	257	
	%	20.6	79.4	100.0	P>0.05
Lise mezunu	n	96	313	409	
	%	23.5	76.5	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	62	173	235	
	%	26.4	73.6	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Anne Eğitim Durumu					
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	179	782	961	
	%	18.6	81.4	100.0	
Ortaokul mezunu	n	43	180	223	
	%	19.3	80.7	100.0	P<0.05
Lise mezunu	n	68	161	229	
	%	29.7	70.3	100.0	
Yüksekokul/Üniversite	n	34	53	87	
	%	39.1	60.9	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Kaldığı Yer					
Devlet yurdu	n	83	347	430	
	%	19.3	80.7	100.0	
Özel yurt	n	90	292	382	
	%	23.6	76.4	100.0	P>0.05
Aile veya Akrabalarının yanı	n	31	97	128	
	%	24.2	75.8	100.0	
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	120	440	560	
	%	21.4	78.6	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	
Aylık Net Gelir					
299 TL ve altı	n	115	490	605	
	%	19.0	81.0	100.0	
300-499 TL arası	n	126	479	605	
	%	20.8	79.2	100.0	P<0.05
500 TL ve üzeri	n	83	207	290	
	%	28.6	71.4	100.0	
Toplam	n	324	1176	1500	
	%	21.6	78.4	100.0	

5.31 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=324) şikayette bulunma nedenlerinin dağılımı

Tablo 5.31.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=324) şikayette bulunma nedenlerinin dağılımı verilmiştir. Buna göre öğrenciler en çok (%46.3) gıda maddesinin bozuk olması nedeniyle şikayette bulunmuştur. Daha sonra son tüketim tarihinin geçmiş olması (%35.8), ambalajın deformasyona uğraması (%8.2), etiket bilgilerinin yetersiz ve yanlış olması (%6.2) ve diğer (%3.4) nedenlerden ötürü şikayette bulunmuşlardır. Cinsiyete göre bakıldığında erkek öğrencilerin %39.2’si ve kız öğrencilerin %50.5’i gıda maddesi bozuk olduğu için şikayette bulunmuştur. Yaş grubuna bakıldığında 16-18 yaş arası şikayette bulunanların sayısı oldukça azdır (n=15). 19-21 yaş arası ve 22 yaş ve üzeri olan öğrencilerin her iki grubu da yaklaşık %45 oranında gıda maddesinin bozuk olmasından ve yaklaşık %37 oranında son tüketim tarihinin geçmiş olmasından dolayı şikayette bulunmuştur. İl ve ilçede yaşayan öğrencilerin yaklaşık %47’si yine gıda maddesinin bozuk olmasından şikayette bulunmuştur. Baba eğitim durumunda eğitim düzeyi düşükten yükseğe doğru olan öğrencilerin %51.3, %47.2, %37.5 ve %50.0’si gıda maddesinin bozukluğundan ve sırasıyla %34.5, %43.4, %36.5 ve %30.6’sı son tüketim tarihinin geçmesinden dolayı şikayette bulunmuştur. Anne eğitim durumunda bu oranlar yine düşük eğitim seviyesinden yükseğe doğru gıda maddesi bozukluğu şikayeti için sırasıyla %44.7, %51.2, %39.7 ve %61.8 iken, son tüketim tarihinden dolayı yapılan şikayetler için sırasıyla %37.4, %32.6, %41.2 ve %20.6’dır. Devlet yurtlarında kalanların %51.8’i gıda bozukluğundan ve %33.7’si de son tüketim tarihinin geçmesinden dolayı şikayette bulunmuştur. Bu iki oran sırasıyla özel yurtlarda kalan öğrenciler için %48.9 ve %38.9, aile veya akrabalarının yanında kalanlar için %41.9 ve %41.9 ve evde yalnız başında veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalanlar için %41.7 ve %33.3’tür. Aylık net geliri düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin sırasıyla %52.2, %45.2 ve %39.8’i bozuk gıdalardan ve %29.6, %37.3 ve %42.2’si son tüketim tarihinin geçmesinden dolayı şikayette bulunmuşlardır.

Tablo 5.31.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=324) şikayette bulunma nedenlerinin dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	Cevabınız evet ise neden şikayette bulundunuz?						Toplam	
	Ambalajın deformasyona uğramasından	Gıda maddesinin bozuk olması	Son tüketim tarihinin geçmiş olması sebebiyle	Etiket bilgilerinin yetersiz ve yanlış olması	Diğer			
Cinsiyet								
Erkek	n	12	47	36	18	7	120	
	%	10.0	39.2	30.0	15.0	5.8	100.0	
Kadın	n	15	103	80	2	4	204	
	%	7.4	50.5	39.2	1.0	2.0	100.0	P<0.05
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Yaş								
16-18 yaş arası	n	5	9		1		15	
	%	33.3	60.0		6.7		100.0	
19-21 yaş arası	n	18	103	85	11	10	227	
	%	7.9	45.4	37.4	4.8	4.4	100.0	P<0.05
22 ve üzeri yaş	n	4	38	31	8	1	82	
	%	4.9	46.3	37.8	9.8	1.2	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Yaşadığı Yöre								
İl	n	21	91	63	14	4	193	
	%	10.9	47.2	32.6	7.3	2.1	100.0	
İlçe	n	6	49	39	4	5	103	
	%	5.8	47.6	37.9	3.9	4.9	100.0	P>0.05
Köy	n		10	14	2	2	28	
	%		35.7	50.0	7.1	7.1	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Baba Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	6	58	39	3	7	113	
	%	5.3	51.3	34.5	2.7	6.2	100.0	
Ortaokul mezunu	n	5	25	23			53	
	%	9.4	47.2	43.4			100.0	
Lise mezunu	n	12	36	35	13		96	
	%	12.5	37.5	36.5	13.5		100.0	P<0.05
Yüksekokul/Üniversite	n	4	31	19	4	4	62	
	%	6.5	50.0	30.6	6.5	6.5	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Anne Eğitim Durumu								
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	16	80	67	9	7	179	
	%	8.9	44.7	37.4	5.0	3.9	100.0	
Ortaokul mezunu	n	3	22	14	4		43	
	%	7.0	51.2	32.6	9.3		100.0	
Lise mezunu	n	7	27	28	4	2	68	
	%	10.3	39.7	41.2	5.9	2.9	100.0	P>0.05
Yüksekokul/Üniversite	n	1	21	7	3	2	34	
	%	2.9	61.8	20.6	8.8	5.9	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Kaldığı Yer								
Devlet yurdu	n	8	43	28	1	3	83	
	%	9.6	51.8	33.7	1.2	3.6	100.0	
Özel yurt	n	7	44	35	1	3	90	
	%	7.8	48.9	38.9	1.1	3.3	100.0	
Aile veya Akrabalarının yanı	n	1	13	13	4		31	
	%	3.2	41.9	41.9	12.9		100.0	P>0.05
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	11	50	40	14	5	120	
	%	9.2	41.7	33.3	11.7	4.2	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	
Aylık Net Gelir								
299 TL ve altı	n	12	60	34	8	1	115	
	%	10.4	52.2	29.6	7.0	.9	100.0	
300-499 TL arası	n	11	57	47	4	7	126	
	%	8.7	45.2	37.3	3.2	5.6	100.0	P>0.05
500 TL ve üzeri	n	4	33	35	8	3	83	
	%	4.8	39.8	42.2	9.6	3.6	100.0	
Toplam	n	27	150	116	20	11	324	
	%	8.3	46.3	35.8	6.2	3.4	100.0	

5.32 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=1176) şikayette bulunmama nedenlerinin dağılımı

Tablo 5.32.1’de sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=1176) şikayette bulunmama nedenlerinin dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin %56.0’sı yasal yaptırım olacağını düşünmediği için şikayette bulunmazken, %27.0’si vakit bulamadığı için, %2.9’u işletmeci tanıdık olduğundan ve %14.2’si diğer nedenlerden şikayette bulunmamıştır. Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerine göre cinsiyet, yaş, yaşadığı yöre, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, kaldığı yer ve aylık net gelir durumlarının bu nedenlere dağılımı toplam dağılımındakine oldukça yakın çıkmıştır.

Tablo 5.32.1 Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin (n=1176) şikayette bulunmama nedenlerinin dağılımı

Bozulmuş bir gıda hakkında şikayette bulunmadıysanız neden?						
Sosyodemografik Özellikler		Yasal yaptırım olacağını düşünmediğimden	Vaktim olmadığı için	İşletmeci tanıdık olduğu için	Diğer	Toplam
Cinsiyet						
Erkek	n	270	130	21	58	479
	%	56.4	27.1	4.4	12.1	100.0
Kadın	n	388	187	13	109	697
	%	55.7	26.8	1.9	15.6	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Yaş						
16-18 yaş arası	n	56	19	3	20	98
	%	57.1	19.4	3.1	20.4	100.0
19-21 yaş arası	n	478	245	27	116	866
	%	55.2	28.3	3.1	13.4	100.0
22 ve üzeri yaş	n	124	53	4	31	212
	%	58.5	25.0	1.9	14.6	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Yaşadığı Yöre						
İl	n	341	152	18	82	593
	%	57.5	25.6	3.0	13.8	100.0
İlçe	n	251	128	10	72	461
	%	54.4	27.8	2.2	15.6	100.0
Köy	n	66	37	6	13	122
	%	54.1	30.3	4.9	10.7	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Baba Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	260	126	19	81	486
	%	53.5	25.9	3.9	16.7	100.0
Ortaokul mezunu	n	113	59	7	25	204
	%	55.4	28.9	3.4	12.3	100.0
Lise mezunu	n	179	79	7	48	313
	%	57.2	25.2	2.2	15.3	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	106	53	1	13	173
	%	61.3	30.6	.6	7.5	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Anne Eğitim Durumu						
İlkokul mezunu veya sadece okur-yazar	n	431	208	28	115	782
	%	55.1	26.6	3.6	14.7	100.0
Ortaokul mezunu	n	99	51	4	26	180
	%	55.0	28.3	2.2	14.4	100.0
Lise mezunu	n	95	50	2	14	161
	%	59.0	31.1	1.2	8.7	100.0
Yüksekokul/Üniversite	n	33	8		12	53
	%	62.3	15.1		22.6	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Kaldığı Yer						
Devlet yurdu	n	208	88	9	42	347
	%	59.9	25.4	2.6	12.1	100.0
Özel yurt	n	159	77	5	51	292
	%	54.5	26.4	1.7	17.5	100.0
Aile veya Akrabalarının yanı	n	51	29	6	11	97
	%	52.6	29.9	6.2	11.3	100.0
Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla	n	240	123	14	63	440
	%	54.5	28.0	3.2	14.3	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0
Aylık Net Gelir						
299 TL ve altı	n	260	133	15	82	490
	%	53.1	27.1	3.1	16.7	100.0
300-499 TL arası	n	271	130	18	60	479
	%	56.6	27.1	3.8	12.5	100.0
500 TL ve üzeri	n	127	54	1	25	207
	%	61.4	26.1	.5	12.1	100.0
Toplam	n	658	317	34	167	1176
	%	56.0	27.0	2.9	14.2	100.0

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları, besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeylerini saptamak amacıyla ; 599 erkek, 901 kız olmak üzere toplam 1500 öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin %7.5'i 16-18 yaş grubunda, %72.8'i 19-21 yaş grubunda, %19.6'sı 22 yaş ve üzerindedir. Öğrencilerin ailelerinin %52.4'inin ilde, 37.6'sı ilçede %10'u köyde yaşamaktadır.

Öğrencilerin %39.93'ünün baba eğitim durumu ilkokul mezunu veya okur-yazardır. %17.13'ü ortaokul mezunu, %27.27'si lise mezunu ve %15.6'sı yüksekokul/üniversite mezunudur. Anne eğitim durumlarına bakıldığında ise %64.07 ilkokul mezunu veya okur-yazar, %14.87'si ortaokul mezunu, %15.27'si lise mezunu ve %5.8'i yüksekokul/üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin %28.6'sı devlet yurdunda, %25.4'ü özel yurttta, %8.53'ü aile veya akrabalarının yanında %37.3'ü evde yalnız başına veya akrabalarının yanında kalmaktadır. Gelir seviyelerine göre 299 TL ve altında %40.3, 300-499 TL arasında %40.3 ve 500 TL ve üzerinde %19.33 öğrenci olduğu görülmüştür.

Öğrencilerin çoğunluğu (%48.5) günde 3 öğün yemek yemeyi tercih ederken, %41.1'i 2 ve daha az öğün yemek yemeyi tercih etmiştir. Kız öğrenciler %51.1 ile erkek öğrencilere göre (%44.7) günde 3 öğün yemeyi tercih etmiştir.

İlde ve ilçede yaşayan öğrenciler (%14.6 ve %10.3) köyde yaşayan öğrencilere göre (%4.7) daha fazla öğün yemek yemeyi tercih etmiştir ($\chi^2=20,11$, $p<0.05$). Baba eğitim durumuna bakıldığında babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %16.6 ile günde 4 ve üzeri öğün yemeyi tercih ettikleri görülmüştür. Bunu sırasıyla lise (%15.4), ortaokul (%10.1) ve ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar (%8.7) olan grup takip etmiştir ($\chi^2=21,93$, $p<0.05$). Benzer durum anne eğitim durumunda da gözlenmiştir.

Aylık gelir durumuyla öğün sayısı arasında da anlamlı farklılık bulunmuştur ($\chi^2=45,69$, $p<0.05$). Buna göre aylık net geliri 500 TL ve üzeri olan öğrenciler daha fazla öğün

yerken, geliri 300 TL altı olan öğrencilerin öğün sayısı çoğunlukla 2 veya 3 öğün olmuştur.

Öğrencilerin çoğunluğu %40.8 ile fast food yemekleri tercih ederken %47.9'u ev yemeklerinin tercih etmiştir. Kız öğrenciler %47.7 ile erkek öğrencilere göre (%30.4) daha fazla fast food tarzı yemekleri tercih etmiştir. Yine kız öğrencilerin (%8.4) yağsız ve hafif yiyecekleri erkeklere göre (%5.8) tercih ettiği görülmüştür.

Köyde yaşıyan öğrencilerin en çok (%61.3) ev yemeklerini tercih ettikleri görülürken il ve ilçede yaşıyan öğrencilerin (sırasıyla %40.3 ve %44.0) köyde yaşıyan öğrencilere göre (%31.3) daha fazla fast food tarzı yemekleri tercih ettikleri görülmüştür.

Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrenciler %50 oranında fast food yemekleri tercih ederken, aile veya akrabasının yanında kalanlar (%36.7) ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalan öğrenciler (%28.4) daha az bu tür yemekleri tercih etmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunluğu (%40.7) kaldığı yeri yeme alışkanlıklarını etkileyen faktörlerin başında görürken, %23.2'si ailesini, %14.0'ü arkadaş çevresini, %13.1'i yaşadığı yereyi, %2.5'i eğitim programlarını ve %6.6'sı diğer nedenleri görmekte-dirler.

Öğrencilerin %48.4'ü ekmek grubunu tüketirken, %21.6'sı et grubunu, %14.7'si sebze grubunu, %9.5'i süt-yoğurt grubunu ve %5.8'i meyve grubunu tüketmektedir. Erkek öğrenciler (%51.3 ile) kız öğrencilere göre (%46.5) daha fazla ekmek grubunu tüketmeyi tercih ederken, kız öğrenciler sebze ve süt-yoğurt grubunu erkek öğrencilere göre daha fazla tüketmektedirler.

Babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %44.7'si ekmek grubu tüketirken %28.5'i et grubunu tüketmektedir. Benzer durum anne eğitim durumu içinde geçerlidir.

Gelir durumu 299 TL ve altı olan öğrenciler en fazla (%55.5) ekmek grubunu tüketirken daha sonra et grubunu (%16.4) tüketmektedirler. Gelir durumu 500 TL ve üzeri olan öğrenciler %41.0 ile ekmek grubunu ve %29.7 ile et grubunu tüketmektedirler.

Öğrencilerin %49.8'i gıda harcamalarının gelirinin %26-50'sini oluşturduğunu söylerken, %25.3'ü bunun %25 ve daha az olduğunu, %20.5'i gelirinin %51-75'i arasında olduğunu ve %4.3'ü gelirinin %76 ve üzeri olduğunu belirtmiştir. Erkek ve kız öğrenciler %48.4 ve %50.7 ile gelirlerinin %26-50'sini gıda harcamalarında kullanırken kız öğrenciler %23.4 oranında erkek öğrenciler ise %16.2 oranında gelirlerinin %51-75'ini gıda harcamalarında kullanmaktadırlar.

Baba eğitim durumuna bakıldığında babası ilkokul mezunu veya sadece okur-yazar olan öğrencilerin %50.1'si gelirlerinin %26-50'sini gıda harcaması olarak kullanırken, %30.6'si bundan daha az oranda (%25 ve altı) ve %15.4'ü bundan daha fazla (%51-75) gıda harcamasına pay ayırmıştır.

Devlet yurdu ve özel yurtlarda kalan öğrencilerin %51.2 ve %52.4'ü gelirlerinin %25-50'sini gıda harcamalarına ayırırken, aile veya akrabalarının yanında kalanlarının %40.6'sı bu oranda ve beklenildiği üzere %39.8'si bundan daha az oranda pay ayırmaktadır. Evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalan öğrencilerin gıda harcamaları özel yurtlarda kalan öğrencilerle benzer oranlardadır.

Öğrencilerin %30.0'u gıdanın tadı ve kokusuna dikkat ederken, %23.5'i satıldığı yere, %20.5'i geldiği yere, %19.6'sı fiyatına ve %6.5'i dış görünüşüne dikkat ettiklerini söylemiştir. Erkek öğrencilerin %26.7'si gıda alırken tadı ve kokusuna dikkat ederken, kız öğrencilerin %32.2'si buna dikkat etmektedir. Yine erkek öğrencilerin %25.7'si fiyata dikkat ederken, kız öğrencilerin %15.5'i fiyata dikkat etmektedir.

Devlet yurtları ve özel yurtlarda kalan öğrenciler (%27.2 ve %26.7) gıdanın satıldığı yere dikkat ederken, aile veya akrabalarının yanında kalanların %16.4'ü ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalanların %19.6'sı satıldığı yere dikkat etmektedir. Ayrıca evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalan öğrencilerin %25.4'ü diğer gruplardaki öğrencilere göre daha fazla alınan gıdanın fiyatına dikkat etmektedir.

Aylık net geliri düşük olan (299 TL ve altı) öğrencilerin %24.0'ü fiyata dikkat ederken, geliri orta düzeyde olan (300-499 TL arası) öğrencilerin %17.4'ü ve geliri yüksek olan (500 TL ve üzeri) öğrencilerin %15.2'si gıdaların fiyatlarına dikkat etmektedir. Yine gelir seviyesi yükseldikçe öğrencilerin gıdanın geldiği yere dikkat ettikleri görülmüştür.

Düşük gelirli olanların %15.0'i, orta gelirli olanların %22.0'si ve yüksek gelirli olanların %28.6'sı gıdanın geldiği yere dikkat etmektedir.

Öğrencilerin %85.9'u gıda alımlarını marketlerden sağlamakta, bunu %9.2 ile pazar ve diğer yerler ve %4.9 ile bakkallar izlemektedir. Kız öğrencilerin %89.1'i marketlerden alışveriş yaparken erkek öğrencilerin %81.0'u bu yerleri tercih etmektedir.

Baba eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %82.5'i marketlerden alışveriş yaparken, babası yüksekokul veya üniversite mezunu olan öğrencilerin %89.8'i bu yerleri tercih etmiştir. Yine pazar ve diğer yerlerden alışveriş oranı da eğitim durumu arttıkça azalmıştır ($\chi^2=19.23$, $p<0.05$). Benzer durum anne eğitim durumuna bakıldığında da görülmüştür.

Öğrencilerin %46.1'i ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine baktığını, %33.3'ü görünüşünün iyi olup olmadığına, %11.3'ü pek incelemeye baktığını, %5.7'si geri dönüşümü olup olmadığına ve %3.7'si taşıma kolaylığı olup olmadığına baktığını söylemiştir. Erkek öğrencilerin %41.2'si ve kız öğrencilerin %49.4'ü ambalajın gıdaya zarar verip vermediğine baktıklarını söylemiş ve erkeklerin %17.0'si ve kızların %7.4'ü ambalajı pek incelemeye baktıklarını söylemiştir. Kız öğrencilerin %36.2'si dış görünüşüne bakarken, erkeklerin %28.9'u görünüşünün iyi olup olmadığına baktığını söylemiştir.

Öğrencilerin %57.8'i cam, %19.3'ü plastik, %16.5'i kağıt, %3.5'i diğer ve %2.9'u metal malzemeleri tercih etmektedir. Erkek öğrencilerin %49.2'si camı ve %27.7 ile plastiği tercih ederken, kız öğrencilerin %63.5'i camı ve %13.8'i plastiği ambalaj malzemesi olarak tercih etmiştir.

Öğrencilerin %57.1'i etiket içeriğini incelediklerini, %37.5'i bazen incelediklerini ve %5.5'i incelemediklerini belirtmiştir. Kız öğrencilerin %59.7'si etiketi kontrol ettiğini söylerken erkeklerin %53.1'i etiket içeriğine bakmaktadır.

Aylık net gelire bakıldığında düşük geliri bulunan öğrencilerin %58.3'ü etiket içeriklerinin incelediğini ve %4.0'ü de incelemediklerini söylerken yüksek gelirli öğrencilerin %53.8'i incelediklerini ve %10.3'ü incelemediklerinin söylemiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu (%60.9) alınan gıdanın türk malı orta ve büyük ölçekli firma ürünü olmasını tercih ederken, %27.1'i bunun fark etmediğini söylemiştir.

Öğrencilerin satın aldıkları gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumlarına bakıldığında %36.9'u eskisi gibi güvenilir olmadığını, %31.5'i eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu, %23.5'i bu konuda fikrinin olmadığını ve %8.1'i de eskisi ile aynı hiçbir fark olmadığını düşündüğünü belirtmiştir. Erkeklerin %36.6'sı ve kızların %28.1'i eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu düşünürken, erkeklerin %30.4'ü ve kızların %41.3'ü eskisi gibi güvenilir olmadığını düşünmektedir. Baba eğitim durumuna bakıldığında baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %26.2'si, ortaokul mezunu olanların %35.4'ü, lise mezunu olanların %31.5'i ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %40.4'ü eskisinden daha iyi ve güvenilir olduğunu düşünmektedir. Benzer oranlar anne eğitim durumuna bakıldığında da görülmüştür.

Öğrenciler %45.2'si genetik olarak değiştirilmiş organizmaları-gıdaları biliyor musunuz sorusuna kısmen, %36.2'si hayır ve %18.6'sı evet cevabını vermiştir. Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %16.8'i, ortaokul mezunlarının %14.8'i, lise mezunlarının %25.3'ü ve yüksekokul veya üniversite mezunlarının %31.0'i GDO'lu gıdalar hakkında bilgi sahibidir. Aylık net gelire bakıldığında en düşük gelirli öğrencilerin %14.0'ı, orta düzeyde geliri bulunan öğrencilerin %18.7'si ve yüksek düzeyde geliri bulunan öğrencilerin %27.9'u yine GDO'lu gıdalar hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmiştir.

Sosyodemografik özelliklere göre öğrencilerin son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı verilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%88.5) evet düşünüyorum, %8.1'i hayır düşünmüyorum ve %3.4'ü de böyle şeylere inanmıyorum demiştir. Erkeklerin %81.3'ü evet düşünüyorum derken %12.5'i düşünmediklerini söylemiştir. Kız öğrencilerin ise %93.2'si evet ve %5.2'si hayır düşünmüyorum demişlerdir.

Öğrencilerin %31.8'i gıdaların GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına bakarım derken, %30.3'ü ihtiyacım doğrultusunda rast gele alırım demiştir. %29.1'i ise

ekonomik olmasına dikkat etmektedir ve %8.8'lik kalan kısım da herhangi bir seçim önceliğinin bulunmadığını söylemiştir. Erkeklerin %33.1'i en çok ekonomik olmasına dikkat ederken, kızların %36.7'si GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedir.

Anne eğitim durumuna bakıldığında anne eğitim durumu düşük olan öğrencilerin %32.0'si GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına ve %31.9'u da ekonomik olmasına dikkat ederken, eğitim düzeyi yüksek (yüksekokul veya üniversite) olan öğrencilerin %14.9'u ekonomik olmasına ve %48.3'ü GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedir.

Aile veya akrabalarının yanında kalan öğrencilerin %41.4'ü GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat ederken, evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalanların %32.1'i ekonomik olmasına dikkat ettiklerini ve %32.5'i de ihtiyaçları doğrultusunda rastgele alım yaptıklarını söylemiştir. Aylık net geliri düşük olan öğrenciler daha fazla ekonomik olmasında dikkat ederken (%32.1), geliri yüksek olan öğrenciler daha çok (%39.3) GDO'lu yada hormonlu olup olmadığına dikkat etmektedirler.

Öğrencilerin çoğunluğu (%52.5) katkı maddelerinin gıdaların raf ömrünü uzatmak için katıldığını düşünürken, %31.2'si daha fazla kazanç sağlamak için olduğunu düşünmektedir. Özel amaçlı ürün üretimi için olduğunu düşünenlerin oranı %6.3, tüketiciyi daha sağlıklı kılmak için olduğunu düşünenlerin oranı %3.9 ve tüketicinin sağlığını bozmak için olduğunu düşünenlerinin oranı %3.2'dir. Erkek öğrencilerin %41.7'si gıdaların raf ömrünün uzatılması için olduğunu düşünürken %36.2'si daha fazla kazanç sağlamak için olduğunu düşünmektedir. Kız öğrencilerde bu oranlar %59.6 ve %27.9 oranında değişmiştir.

Öğrenciler işlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımına bakıldığında; öğrencilerin yarısından fazlası (%51.0) evet, %36.7'si kısmen ve %12.3'ü hayır demişlerdir. Erkeklerin %45.2'si evet ve %18.9'u hayır derken, kızların %54.8'i evet ve %8.0'i hayır demiştir. Evet veya kısmen şıklarını işaretleyen öğrencilerin yarısından fazlası (%53.2) katkı maddelerini içerdiklerini, %21.7'si besleyici değeri ve

faydası ham gıdalara göre daha düşük olmasını, %13.3'ü teknolojik işlem basamaklarının fazla olduğunu ve %11.7'si kalorilerinin yüksek olduğunu söylemişlerdir.

Devlet yurtlarında kalanların %41.9'u, özel yurtlarda kalanların %60.6'sı, aile veya akrabalarının yanında kalanların %57.8'i ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla kalanların %56.1'i işlenmiş gıdaların katkı maddeleri içerdiği için zararlı olduğunu düşünmektedir. Aylık net gelire bakıldığında ise düşük gelirli olanların %23.5'i, orta gelirli olanların %22.1'i ve yüksek gelirli olanların %17.1'i işlenmiş gıdaların besleyici değerlerinin ham gıdalara göre daha düşük olduğunu düşünmektedir.

Hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna öğrencilerin %48.3'ü evet derken, %42.3'ü kısmen bilgisinin olduğunu ve %9.4'ü de herhangi bir bilgisinin bulunmadığını söylemiştir. Erkek öğrencilerin %50.8'i evet derken %37.6'sı kısmen demiş, buna karşın kızların %46.7'si evet ve %45.5'i kısmen demişlerdir. Anne eğitim durumuna bakıldığında anne eğitim durumu düşük olanların %45.0'i, ortaokul mezunu olanların %50.2'si, lise mezunu olanların %55.0'i ve yüksekokul veya üniversite mezunu olanların %63.2'si hormonlu gıdalar hakkında bilgi sahibidir.

Öğrenciler organik gıdalar hakkında bilginiz var mı sorusuna %44.1 evet, %42.0 kısmen ve %13.9 hayır demişlerdir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre bakıldığında erkek öğrencilerin %45.6'sı evet ve %36.9'u kısmen derken, kızların %43.2'si evet ve %45.4'ü kısmen demiştir. Aylık gelir durumu düşük olanların %39.8'i, orta gelirli olanların %45.1'i ve yüksek gelirli olanların %51.0'i organik gıdalar hakkında bilgi sahibidir.

Öğrencilerin %43.8'i fiyatlar aynı ise organik olanı alırım demiştir. Organik gıdaya %25 daha fazla öderim diyenlerin oranı %19.7, fiyatı ne olursa olsun alırım diyenlerin oranı %15.0, hayır tercih etmem ucuz olanı alırım diyenlerin oranı %10.8 ve organik gıdaya %50 daha fazla öderim diyenlerin oranı %10.7'dir. Erkek öğrencilerin %37.7'si fiyatlar aynı ise organik gıdaları alırken, kızların %47.8'i bunu tercih etmiştir.

Hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şuan mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımına

bakıldığında öğrencilerin çoğunluğu (%67.8) yeterli olmadığını düşünürken, %23.3'ünün bu konuda fikri yok ve %8.9'u yeterli olduğunu düşünmektedir. Erkek öğrenciler %62.4 ile ve kız öğrenciler %71.4 ile yeterli olmadığını düşünmektedir. Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında özel yurtlarda kalan öğrencilerin %72.0'si yeterli olmadığını düşünürken, evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla beraber kalanların %66.8'i, devlet yurtlarında kalanların %66.3'ü, aile veya akrabaların yanında kalan öğrencilerin %64.8'i yeterli olarak görmemektedirler.

Öğrencilerin basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO'lu, hormonlu, katkılı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde (%85.9) evet derken, yalnızca %7.9'luk bir kısım fikrim yok ve %6.2'lik bir kısım da hayır demişlerdir. Erkek öğrencilerin %78.8'i evet derken ve %12.5'i fikir belirtmezken, kız öğrencilerin %90.7'si evet ve %4.8'i fikrim yok demiştir ($\chi^2=43.27$, $p<0.05$).

Öğrencilerin %43.3'ü gıda güvenlik sistemleri hakkında hayır bilgim yok derken, %36.9'u kısmen bilgisinin olduğunu ve %19.8'i ise bilgisinin olduğunu söylemiştir. Erkek öğrencilerin %23.0'ü bilgi sahibi iken bu oran kız öğrencilerde %17.6 değerindedir.

Öğrencilerin kaldıkları yerlere göre bakıldığında devlet yurtlarında kalanların %15.3'ü, özel yurtlarda kalanların %19.9'u, aile veya akrabalarının yanında kalanların %21.9'u ve evde yalnız başına veya ev arkadaşlarıyla birlikte kalanların %22.7'si güvenlik sistemleri hakkında bilgi sahibidir. Aylık net gelire bakıldığında düşük, orta ve yüksek gelirli öğrencilerin sırasıyla %14.2, %22.1 ve %26.6'sı bu sistemler hakkında bilgi sahibidir.

Öğrencilerin gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı sorusuna verdikleri cevapların dağılımına göre öğrencilerin çoğunluğu (%52.1) kısmen, %42.9'u hayır ve %5.1'i evet demiştir. Erkek öğrencilerin %39.1'i hayır ve %53.9'u kısmen derken, kız öğrencilerin %45.4'ü hayır ve %50.8'i kısmen demiştir.

Gıda sağlığı ve güvenliği hakkında öğrencilerin %68.0'i TV ve radyo programlarını tercih ederken, %22.1'i konferans ve seminerleri ve %9.9'u da sertifika eğitimlerini tercih etmiştir.

Anne eğitim durumuna bakıldığında tv ve radyo tercih oranı sırasıyla eğitim düzeyi düşükten yükseğe doğru %68.5, %71.3, %70.3 ve %48.3'tür. Annesi yüksekokul veya niversite mezunu olan öğrencilerin %34.5'i ise seminer ve konferansları tercih etmiştir.

Öğrencilerin hangi kuruluş tarafından gıda üretimi, tüketimi ve satış noktalarının denetiminin yapıldığı konusunda %69.6'sı tarım il müdürlüğü tarafından bu denetimlerinin yapıldığını söylerken, %24.9'u belediye veya valilikler tarafından ve %5.5'i de hıfzı sıhha tarafından yapıldığını söylemiştir.

Öğrencilerin %70.3' gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu dşnmyorken, %24.9'u kısmen yeterli olduğunu ve %4.8'i de yeterli olduğunu düşünüyor. Cinsiyete göre bakıldığında hem erkek ve hem de kız öğrencilerin yaklaşık %70 oranında yeterli görmediği, erkek öğrencilerin %7.7 ile kız öğrencilere göre (%2.9) yeterli gördüğü grlmştir.

Öğrencilerin %78.4' gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette bulunmamış ve %21.6'lık kısmı ise şikayette bulunmuştur. Yaş grubuna bakıldığında 16-18 yaş arası öğrencilerin %13.3', 19-21 yaş arası olanların %20.8'i ve 22 yaş ve üzeri olanların %27.9'u herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikayette bulunmuştur. İlde yaşayan öğrenciler %24.6, ilçede yaşan öğrenciler %18.3 ve köyde yaşayan öğrenciler %18.7 oranında şikayette bulunmuşlardır. Anne eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin %18.6'sı bugüne kadar şikayette bulunurken, bu oran ortaokul mezunlarında %19.3, lise mezunlarında %29.7 ve yüksekokul ve niversite mezunlarında %39.1 oranındadır. Aylık net gelirin artmasıyla da şikayet etme oranı artmıştır. Gelir durumu düşük, orta ve yüksek olan öğrencilerin sırasıyla şikayet etme oranı %19.0, %20.8 ve %28.6'dır.

Öğrenciler en çok (%46.3) gıda maddesinin bozuk olması nedeniyle şikayette bulunmuştur. Daha sonra son tüketim tarihinin geçmiş olması (%35.8), ambalajın deformasyona uğraması (%8.2), etiket bilgilerinin yetersiz ve yanlış olması (%6.2) ve diğer (%3.4) nedenlerden ötürü şikayette bulunmuşlardır. Cinsiyete göre bakıldığında

erkek öğrencilerin %39.2'si ve kız öğrencilerin %50.5'i gıda maddesi bozuk olduğu için şikayette bulunmuştur.

Öğrencilerin %56.0'sı yasal yaptırım olacağını düşünmediği için şikayette bulunmazken, %27.0'si vakit bulamadığı için, %2.9'u işletmeci tanıdık olduğundan ve %14.2'si diğer nedenlerden şikayette bulunmamıştır.

Bu sonuçlara dayanarak bireyin ve dolayısıyla toplumun beslenme konusunda bilinçlenmesi gerektiğini söyleyebiliriz. “Beslenme sağlığın temelidir” ilkesi doğrultusunda toplumdaki tüm bireylerin beslenme bilgi düzeyini yükseltici çalışmaların yapılması gerekir. Öncelikle toplumun eğitimi ve sağlığı gibi önemli konularda çalışan meslek gruplarındaki kişilerin beslenme bilgi düzeyleri belirlenmeli; daha sonra çeşitli projelerle toplumdaki diğer kesimlere de ulaşılmalıdır. Ülkemizde bu tip araştırmalar için çeşitli gruplara özgü beslenme bilgi soru bankası kurulmalı ve değerlendirme yöntemleri geliştirilmelidir.

Beslenme eğitimi ile toplumun yeterli ve dengeli beslenme kurallarına uygun beslenerek üretken, sağlıklı olmaları sağlanmalıdır ve bu şekilde sağlık için yapılan harcamalar en aza indirilmelidir.

Öğrenciler verilecek beslenme eğitimi ile; yiyecekleri satın alırken dikkat etmeleri gereken etmenler, sağlık için tehdit oluşturan açık satılan ve bozuk yiyeceklerin satın alınması ve tüketilmesinin meydana getirebileceği besin zehirlenmeleri ve hastalıklar hakkında bilgilendirilmelidir.

Bilinçli tüketim alışkanlığı kazanılmalı, besin etiketi okuma bir zaman kaybı ya da yarasız bir davranış olarak görülmemeli, alışkanlık haline getirilmeli, Besinlerin enerji, besin öğeleri değerleri ve gıda katkı maddeleri hakkında bilgi sahibi olunmalı, gıda kontrolü hizmeti için mutlaka bu alanda yeterli eğitim almış gıda denetçileri görevlendirilmeli, gıda kontrol hizmeti kontrol yanında üreticisini, imalatçısını, satıcısını ve tüketicisini eğitecek şekilde geliştirilmelidir. Öncelikle okullarda ve yurtlarda yemekhane ve kantinlerde sağlıklı gıdalar sunulmalıdır.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların fiziksel aktivitelerinde azalmalar görülmektedir. Azalan fiziksel aktiviteler ile vücut ağırlığında artışlar görülür. Vücut

ağırlığının ideal düzeyde tutulması için öğrencilerin fiziksel aktivitelerinin artırılması sağlanmalıdır. Bu amaçla; öğrencilerin televizyon seyretmeleri ve bilgisayar ile ilgilenmeleri kısıtlanmalı, vücut ağırlıklarını dengede tutmak ve vücutlarını formda tutmak, dolayısıyla obezite riskini azaltmak için sportif faaliyetlere yönlendirilmeleri, fast food yiyeceklerden uzak durmaları sağlanabilmelidir.

Okul saatlerinde dışardan yemek yiyen öğrencilerin yiyecekleri satın aldıkları yerlerin yetkili kurumlarca kontrol altında tutulması, öğrencilerin yaşadıkları yerlerdeki beslenme imkanlarının kurumlar arası işbirliği ile yükseltilmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrenciler besinlerini dışardan satın alırken dikkat etmeleri gereken noktalar konusunda da bilgilendirilmelidir.

Gençler arasında yaygın olarak tüketilen ve boş enerji kaynağı olarak kabul edilen kolalı ve gazlı renkli-renksiz içecek tüketimi yerine besleyici değeri yüksek ayran, süt ve taze sıkılmış meyve suyu gibi içeceklerin tüketiminin yaygınlaştırılması için okullarda gençlere gerekli eğitim verilmelidir.

Öğrencilerin doğru beslenme alışkanlıkları edinmeleri yaşamlarının ileriki döneminde sağlıklarını korumaları açısından önemlidir. Gün içerisinde öğünlerin düzenli olarak 3 ana, 3 ara öğün şeklinde tüketilmesi gerekmektedir. Öğrencilere günde üç ana öğün tüketmeleri, gün boyunca alınacak besinlerin öğünlere düzenli olarak dağıtılması ile sabah kahvaltısının önemi gibi konularda beslenme bilgisi verilmelidir.

Araştırma grubunun hormonlu, organik ve GDO'lara yönelik risk algıları yüksek olmasına rağmen bilgi düzeyleri düşüktür. Bu konuda da bilgi açıklarını giderecek eğitim etkinlikleri düzenlenmelidir.

Bu genç popülasyon sağlıklı yaşam biçimi davranışları ve sağlıklı diyet için teşvik edilmeli, bunun için üniversitelerde düzenli aralıklarla beslenme konularında kısa süreli konferanslar, paneller ve söyleşiler düzenlenmeli, okullardaki eğitim müfredatlarına beslenme dersleri konularak öğrencilere sağlıklı yaşamın temel koşullarından biri olan beslenme ile ilgili bilgiler verilmelidir. Verilecek bu eğitim ile; yaşamımızın her döneminde gereksinim duyduğumuz besinler ve bu besinlerin vücuda yeterli ve dengeli alınması, besinlerin beslenme ilkelerine uygun hazırlanması, beslenme ile ilgili yanlış davranış ve kötü alışkanlıkların yerlerine doğru beslenme davranışları ve

alışkanlıklarının yerleşmesi, yetersiz ve dengesiz beslenme sonucunda meydana gelen beslenme bozuklukları ve öğrencilerin derslerde meydana gelen sağlık şikayetlerinin önlenmesi, gençlerin fazla miktarda tükettikleri boş kalori içerikli hızlı hazır sistem yemekleri ile kolalı-gazlı içecekler yerine besleyici değeri yüksek yiyecek ve içeceklerin tercih edilmesi sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abernathy RP, Black DR. 1996. Healthy body weights: an alternative perspective. *Am J Clin Nutr.* 1996; 63(3 Suppl): 448-451 *J Adolesc Health* 1992; 13: 384-388.
- Ahsen, Ü. 1994. Beslenme öğrenimi gören ve görmeyen kız meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin beslenme durumu üzerinde bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 189 s., Ankara.
- Aksoy, C. ve Surat, A. 2000. Adölesanda ortopedik sorunlar. *Katkı Pediatri Dergisi*, 21 (6); 913-924.
- Akşit, S., Egemen, A., Kitapçioğlu, G., Kusin, N. ve Karagöl, Z. 1997. Üniversite öğrencilerinin fast-food ile beslenme alışkanlıkları. 5. Halk Sağlığı Günleri Beslenme Sorunları ve Yasal Durum (bildiri özeti kitabı), Isparta.
- Alaçam, H. 2002. Niğde ilinde özel ve devlet okullarında okuyan 12-15 yaş grubu öğrencilerin beslenme ve fiziksel aktivite alışkanlıklarının incelenmesi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Niğde Üniversitesi, 65 s., Niğde.
- Alanyalı, M. Ö. 1990. Yetiştirme yurtlarında kalan 13-18 yaş kız ve erkek grubun beslenme ve büyüme-gelişme yönünden incelenmesi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 69 s., Ankara.
- Anonim, 1997. Türk ailesinde adölesanların sorunları. T. C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Genel Yayın No: 100, Bilim Serisi, Takav Matbaacık, 584 s., Ankara.
- Arlı, M., Sanlier, N., Küçükkömürler, S. ve Yaman, M. 2002. Anne ve çocuk beslenmesi, Pagema Yayınları, Baran Ofset, 196.s., Ankara.
- Atasever, M., Adıgüzel G., 2006. Organik Besinlerin Kalitesi. *Atatürk Üniv. Ziraat Fak. Derg.* 37 (1), 117-122, 2006 ISSN 1300-9036.

- Bayraktar, Y., Çalışkan, Ş., Tarı, R. 2006. Kocaeli Üniversitesi Öğrencilerinin Gelir ve Tüketim İlişkisi Üzerine Ekonometrik Bir İnceleme. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (11) 2006 / 1:168-179
- Baysal, A. 1984. Beslenme şekli ve alışkanlıkları ile ilgili hatalı uygulamalar ve nedenleri. Okul Çağı Çocuklarında Beslenme. Roche Bilimsel Yayınlar Serisi, s. 45-50, Ankara.
- Baysal, A. 1999. Beslenme. Hatipoğlu Yayınları: 93, Ders Kitabı Dizisi: 26, Şahin Matbaası, 496 s., Ankara.
- Baysal, A. 2002. Genel beslenme. Hatipoglu Yayınları: 14, Kaynak Kitap Dizini: 08, Şahin Matbaası, 278 s., Ankara.
- Beech, B. M., Rice, R., Myers, L., Johnson, C. and Nicklas, T.A. 1999. Knowledge, attitudes, and practices related to fruit and vegetable consumption of high school students, Journal of adolescent health; 24:244–250.
- Belmaker E, Cohen JD. 1985. The advisability of the prudent diet in adolescence. J Adolesc Health Care 1985; 6: 224-232.
- Benjelloun S. Nutrition transition in Morocco. Public Health Nutr. 2002; 5(1A): 135-140.
- Beyhun, N. E., 2003. Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Beslenme Alışkanlıkları ve Etkileyen Faktörler.
http://www.nilufer.bel.tr/kentsaglik/bildiri_ozeti_kitabi.pdf.
- Brook, U. and Tepper, I. 1997. High school students' attitudes and knowledge of food consumption and body image: implications for school based education, Patient Education and Counseling, 30 (1997); 283-288.

- Bulduk, S. 1989. Yetiştirme yurtlarında kalan 12-18 yaşlarındaki adölesan çağının beslenme durumları ve bunun sağlıkla ilişkisi. Doktora tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 98 s., Ankara.
- Bulduk, S. ve Ünver, B. 1991. Yetiştirme yurtlarındaki gençlerin beslenme durumları Beslenme ve Diyet Dergisi, 20: 35-44.
- Bulduk, S. ve Yabancı, N. 2002. Çocuk Beslenmesi ve Özel Durumlarda Beslenme, Yapa Yayınları, 21-77 s., İstanbul.
- Bull NL. 1992. Dietary habits, food consumption and nutrient intake during adolescence. J Adolesc Health 1992; 13: 384-388.
- Chen, Z., Robison, L., Giller, R., Krailo, M., Davis, M., Davies, S., Shu, X.O. 2006. Environmental exposure to residential pesticides, chemicals, dusts, fumes, and metals, and risk of childhood germ cell tumors. Int J Hyg Environ Health. 209: 31-40.
- Çelik, F. ve Toksöz, P. 1999. Dicle Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde Okuyan Öğrencilerin Besin Tüketim Düzeyleri ve Beslenme Alışkanlıkları. Beslenme ve Diyet Dergisi, 28 (1); 4-9.
- Çetinarslan, 2002. Ankara şehir merkezinde bulunan iki lisedeki öğrencilerin yeme alışkanlıklarının araştırılması. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 65 s., Ankara.
- Çuhadaroğlu, F. 1996. Adölesansda psikolojik gelişim özellikleri. Katkı Pediatri Dergisi, 17 (5); 783-788.
- Durmaz, H., Sağun, E. ve Tarakçı Z. 2002. “Yüksekokul Öğrencilerinin İçme Sütü Tüketim Alışkanlıkları”, YYÜ Vet. Fak. Derg.,13(1-2): 69-73.

- Eiser JR, Miles S, Lynnn J, Frewer JL. Trust, Perceived Risk, and Attitudes Toward Food Technologies. *Journal of Applied Social Psychology*. 2002; 32(11): 2423–2433.
- Erdem, C. ve Arslan, P. 1989. Adolesanslarda sosyo-ekonomik düzeye göre hazır et ürünlerinin tüketim sıklığı, ürünlerin protein, yağ ve boya maddesi yönünden analizleri. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 18 (2); 177-183.
- Ergin, I., Gürsoy, Ş., Öcek,Z., Çiçeklioğlu,M., 2008. Sağlık Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Genetiği Değiştirilmiş Organizmalara Dair Bilgi Tutum ve Davranışları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 2008: 7(6):503-508.
- Erten, M. 2006. “Adıyaman İlinde Eğitim Gören Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Bilgilerinin ve Alışkanlıklarının Araştırılması”, T.C. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Aile Ekonomisi ve Beslenme Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Eser, S. K., Şahin, T. K. ve Demireli, O. 2000. Konya’da iki yetiştirme yurdunda barınan adölesanların beslenme durumları. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 29 (2); 25- 33.
- Eurobarometer, European Commission. 2006. Special Eurobarometer 238 “Risk Issues”. Risk Issues Executive Summary on Food Safety. http://www.bfr.bund.de/cm/221/risk_issues_executive_summary_on_food_safety.pdf [Erişim tarihi:15.05.2007]
- FAO/WHO. 2003. Safety assessment of foods derived from genetically modified animals, including fish, a joint FAO/WHO expert consultation on food derived from biotechnology, Rome, Italy. http://www.who.int/foodsafety/biotech/meetings/ec_nov2003/en/ [Erişim tarihi:15.05.2007]

- Fife-Schaw C, Rowe G. 1996. Public perceptions of everyday food hazards: a psychometric study. *Risk Analysis*. 1996; 16(4): 487–500.
- Frewer LJ, Howard C, Hedderley D, Shepherd R. 1999. Reactions to information about genetic engineering: Impact of source characteristics, perceived personal relevance, and persuasiveness. *Public Understanding of Science*. 1999; 8(1): 35–50.
- Garibağaoğlu, M., Budak, N., Öner, N., Sağlam, Ö. ve Nişli, K. 2006. Üç Farklı Üniversitede Eğitim Gören Kız Öğrencilerin Beslenme Durumları ve Vücut Ağırlıklarının Değerlendirmesi. *Sağlık Bilimleri Dergisi (Journal of Health Sciences)*, 15(3):173-180.
- Gaskell G, Allum N, Wagner W, Kronberger N, Torgersen H, Hampel J. 2004. GM foods and the misperception of risk perception. *Risk Analysis*. 24(1): 185–94.
- Geçkil, E. A. 2002. Malatya ilindeki adölesanların sağlık davranışlarının ve sorunlarının tanımlanması, beslenme ve stresle baş etme eğitiminin sağlığı geliştirmeye etkisi. Doktora tezi (basılmamış). İstanbul Üniversitesi, 71 s., İstanbul.
- Geçkil, E., Yıldız, S., 2006. Adölesanlara Yönelik Beslenme ve Stresle Başetme Eğitiminin Sağlığı Geliştirmeye Etkisi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 10 (2)
- Giray, M. 1990. Adölesanda obesite. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 65 s., Ankara.
- Gökçay, G. ve Garibagaoglu, M. 2002. Beslenme ve Beslenme Bozuklukları. *Pediatric Cilt: 1*, Nobel Tıp Kitapevi, İstanbul.
- Gözdaşoğlu, S. 1973. Adölesans döneminde serumda demir, magnezyum, çinko, bakır değerleri ve anemi oranı. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 80 s., Ankara.

- Hadimli, N. 1992. Adölesan dönemindeki bireylerde kan serumunda demir seviyesi ve anemi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Selçuk Üniversitesi, 50 s., Konya.
- Hatemi, H. 1980. Zayıflama ve Beslenme. Dergah Tıp Yayınları: 1, Eğitim Serisi: 1, İstanbul.
- Heaton, S. 2003. Organic Food and Health: The Evidence. <http://www.positivehealth.com/permit/Articles/Organic%20and%20Vegetarian/Organic.htm>
- Hellenius, M. L., Dahlof, C., Aberg, H., Krakau, I., Faire, U. 1995. Quality of life is not negatively affected by diet and exercise intervention in healthy men with cardiovascular risk factors. Qual Life Res. 1995; 4: 13-20.
- Heşemina, T., Çalışkan, D. ve Işık, A. 2002. “Ankara’da Yüksek Öğretim Öğrenci Yurtlarında Kalan Öğrencilerin Beslenme Sorunları”, İbni Sina Tıp Dergisi, 7:155- 167.
- Ho, MW. 2000. Horizontal Gene Transfer – The Hidden Hazards of Genetic Engineering. ISIS Pres_Release. http://www.i_sis.org.uk/horizontal.php [Erişim tarihi:15.05.2007]
- Ho, MW., Ching, LL., 2003. The Case For A GM-Free Sustainable World, Independent Science Panel, Institute of Science in Society & Third World Network. Malaysia. Jutaprint, 2003.
- Hodul, P. Ö. 2001. Adana il merkezi lise öğrencilerinde beslenme durumu ve beden ağırlığını değiştirme plan ve girişimleri. Uzmanlık tezi (basılmamış). Çukurova Üniversitesi, 99 s., Adana.
- Hornick, S.B. 1992. Factors affecting the nutritional quality of crops. Am. J. Altern. Agric., 7: 63–69.

- Hurlock, E. 1973. Adolescent development. Mc-Grow Hill Book Comp. New York.
- Işıksoluğu, M. 2000. Beslenme, MEB Yayınları No:145, Ders Kitapları Dizisi:102, Ilıcak Matbaası, 422. s., İstanbul.
- Işıksoluğu, M. K. 1986. Yükseköğrenim yapan kız öğrencilerin beslenme durumu ve buna beslenme eğitiminin etkisi. Beslenme ve Diyet Dergisi, 15; 55-70.
- Karadeniz, G.,Uçum, E., Dedeli,Ö., Karaağaç,Ö., 2008. Üniversite Öğrencilerinin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları. TAF Preventive Medicine Bulletin, 7(6):497-502.
- Karayormuk, N. Ö. 2002. Beslenme dersi alan ve almayan Afyon Kocatepe Üniversitesi Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin beslenme bilgi ve alışkanlıkları üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 112 s., Ankara.
- Kayhan, S. 2001. Ekolojik Tarımda İç Pazarın Gelişimi, Türkiye 2. Ekolojik Tarım Sempozyumu, Antalya.
- Kınık, E. 1996a. Adölesanda beslenme gereksinimleri ve alışkanlıkları. Katkı Pediatri Dergisi, 17 (1); 146-160.
- Kınık, E. 1996b. Adölesanda yeme ve beslenme bozuklukları. Katkı Pediatri Dergisi, 17 (2); 454-476.
- Kınık, E. 2000a. Adölesan hastaya yaklaşım. Katkı Pediatri Dergisi, 21 (6); 713-719.
- Kınık, E. 2000b. Adölesan dönemde fiziksel büyüme ve cinsel gelişme. Katkı Pediatri Dergisi, 21 (6); 720-740.
- Kızıltan, G. 2000. Başkent Üniversitesi Yiyecek İçecek İşletmeciliği programına kayıtlı öğrencilerin beslenme bilgi düzeyi ve beslenme durumuna beslenme eğitiminin etkisi. Beslenme ve Diyet Dergisi, 29 (2); 34-41.

- Kopke, U. 2005. Organic foods: do they have a role? *Forum Nutr.* 57: 62-72.
- Korkmaz, E. 2004. Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları ve Antioksidan Bilgi Düzeyleri. Marmara Üniversitesi Sağlık Eğitim Fakültesi I. Ulusal Sağlığı Geliştirme ve Sağlık Eğitimi Sempozyumu, 26 Kasım 2004.
- Lampkin, N. 1990. Organic farming. In: *Organic Farming*. Farming Press, Ipswich, pp. 557–575.
- Magkos, F., Arvantini, F., Zampelas, A. 2006. Organic food: buying more safety or just peace of mind? A critical review of the literature. *Crit Rev Food Sci Nutr.* 46: 23-56.
- Malmauret, L., Parent-Massin, D., Hardy, J.L., Verger, P. 2002. Contaminants in organic and conventional foodstuffs in France. *Food Addit Contam.* 19: 524-32.
- Marcus, M.B. 2001. Organic foods offer peace of mind at a price. *US News World Rep.* 130: 48-50.
- Maxted-Frost, T. 2004. The Benefits of Organic Food Our right to eat uncontaminated food. <http://www.positivehealth.com/permit/Articles/Organic%20and%20Vegetarian/frost47.htm>.
- Mazıcıoğlu, MM. ve Öztürk A. 2003. "Üniversite 3 ve 4. Sınıf Öğrencilerinde Beslenme Alışkanlıkları ve Bunu Etkileyen Faktörler", *Erciyes Tıp Dergisi (Erciyes Medical Journal)*, 25 (4):172-178.
- MorrisVm, Rorie JA. 1997. Nutritional concerns in women's primary care. *J Nurse Midwifery.* 1997; 42: 509-520.
- Noor, M. I. 2000. The nutrition and health transition in Malaysia. *Public Health Nutr.* 2000; 5(1A): 191-195.

- Nu, C. T., MacLeod, P. and Barthelemy, J. 1996. Effects of age and gender on adolescents' food habits and preferences. *Food Quality and Preference*, 7; 251-262.
- Orak, S., Akgün, S., Orhan, H. 2006. Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinin beslenme Alışkanlıklarının araştırılması Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Halk Sağlığı Hemşireliği AD, Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Ebelik Bölümü, Isparta. Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootekni Bölümü İstatistik AD, Isparta.
- Önay, D. 2002. Ankara'da farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki 14-15 yaş grubu öğrencilerin beslenme durumu ve bunu etkileyen bazı faktörler. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 245 s., Ankara.
- Önder, FO., Kurdoğlu, M., Oğuz G., Özben, B., Atilla S. ve Oral, SN. 2000. "Gülveren Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Bazı Beslenme Alışkanlıklarının Saptanması ve Bunun Malnütrisyon Prevalansı ile Olan İlişkisi", Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni, 21(1), (<http://www.thb.hacettepe.edu.tr/2000/20001.shtml>, Erişim:30/07/ 2007).
- Özgen, L. 1998. Farklı eğitim düzeyindeki öğrencilerin hızlı hazır yiyecek (fast food) tüketim durumlarının ve alışkanlıklarının saptanması üzerine bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 131 s., Ankara.
- Pekcan, G. ve Beğenmez, N. 1988. Ergenlik çağı gençlerin beslenmesine annenin çalışma durumunun etkisi. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 17; 59 - 66.
- Refsdal, A.O. 2000. To treat or not to treat: a proper use of hormones and antibiotics. *Animal Reproduction Science*. 60-61: 109-119 of organically or conventionally produced wheat on health, performance and mycotoxin residues in tissues and bile of growing pigs. *Arch Anim Nutr*. 59: 155-63.

- Romieu, I., Hernandez-Avila, M., Rivera, J.A., Ruel, M.T., Parra, S. 1997. Dietary studies in countries experiencing a health transition: Mexico and Central America. *Am J Clin Nutr* 1997; 65(4 Suppl): 1159-1165.
- Sağlam, F. ve Yürükçü, S. 1996. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yüksekokul öğrencilerinin besin tüketim durumu, beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeylerinin saptanması. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 25 (2); 16-23.
- Saher, M., Lindeman, M., Hursti, U. K. 2006. Attitudes towards genetically modified and organic foods. *Appetite*. 2006; 46(3): 324–31.
- Sakarya, Ö. ve Ünver, B. 1985. Ankara Üniversitesi Mediko-Sosyal Merkezi'ne başvuran öğrencilerin beslenme durumları. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 14: 51-62.
- Sarıkaya, N., 2007. Organik Ürün Tüketimini Etkileyen Faktörler ve Tutumlar Üzerine Bir Saha Çalışması. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (14) 2: 110-125.
- Sevindi, T., Yılmaz, G., İbiş, S., Yılmaz, B., 2007. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinin Beslenme ve Kahvaltı Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi Yıl: 11, Sayı: 3.
- Sormaz, Ü., 2006. İzmit'te lise öğrencilerinin besin tercihleri ve beslenme bilgi düzeyleri üzerinde bir araştırma. *Ev Ekonomisi (Beslenme Bilimleri A.B.D.)* Ankara.
- Söylemez, D., Alphan, M.E., Figan, G., 2002. 14-18 yaş grubundaki lise öğrencilerinin beslenme alışkanlıklarının saptanması ve değerlendirilmesi. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 6 (4): 159-164

- Sylvander, B. 1999. Les tendances de la consommation des produits biologiques en Europe: consequences sur les perspectives d'evolution du secteur (ISARA-Universite de Laval: organic agriculture faces it's development; the future issues, Lyon, 6–8 December 1999).
- Şanlıer, N. 2003. Adölesan çağ çocuklarının beslenmesi. Çocuk ve Beslenme “Çocuğum Doğru Besleniyor mu?”, Morpa Kültür Yayınları, Yayılcık Matbaası, İstanbul.
- Şekerci, S. 1994. Ankara’da çıraklık okullarına devam eden 14-22 yaş grubundaki bazı işçilerin beslenme durumu ve bunu etkileyen faktörler üzerinde bir araştırma.. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Ankara Üniversitesi, 128 s., Ankara.
- Topuzoğlu, A., Hıdıroğlu, S., Ay, P., Önsüz, F., İkişik, H., 2007. Tüketicilerin Gıda Ürünleri ile İlgili Bilgi Düzeyleri ve Sağlık Risklerine Karşı Tutumları Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD, İstanbul. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 6 (4).
- Türkmen, A. E. 1996. Ostim çıraklık eğitim merkezine devam eden 13-17 yaş grubu çırakların beslenme durumları. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Gazi Üniversitesi, 119 s., Ankara.
- Vançelik, S., Önal, S., Güraksın, A., Beyhun, E., 2007. Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Bilgi ve Alışkanlıkları ile İlişkili Faktörler. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 6 (4).
- Varzakas, T. H., Arvanıtoyannis, I. S., Baltas, H. 2007. The Politics and Science behind GMO Acceptance. Critical Reviews in Food Science and Nutrition. 2007; 47: 335–361.
- Williams, G.M., Williams C.L., Weisburger J.H. 1999. Diet and cancer prevention: the fiber first diet. Toxicol Sci 1999; 52(2 Suppl): 72-86.

- Williams, P.R., Hammitt, J.K. 2000. A comparison of organic and conventional fresh produce buyers in the Boston area. *Risk Anal.* 20: 735-46.
- Worthington, V. 1998. Effect of agricultural methods on nutritional quality: a comparison of organic with conventional crops. *Altern Ther Health Med.* 4: 58-69.
- Yabancı, N. 1999. Adölesanlarda fiziksel aktivite düzeyi ile beslenme durumunun kemik mineral yoğunluğu ve vücut bileşimi üzerine etkisi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 154 s., Ankara.
- Yabancı, N. 2004. Okul çağı çocuklarda büyüme ve obezite durumunun saptanması, etkileyen etmenlerin değerlendirilmesi. Doktora tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 295 s., Ankara.
- Yıldız, B. 1992. Diyarbakır il merkezinde yaşayan adölesanlarda şişmanlık prevalansı, beslenme alışkanlıkları ve bilgi düzeyleri, enerji tüketimi ve harcamalarına ilişkin bir araştırma. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Hacettepe Üniversitesi, 110 s., Ankara.
- Yılmaz, E., Özkan, S., 2007. Üniversite Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıklarının İncelenmesi. *88 Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, Cilt:2, Sayı:6.
- Yılmaz, G. 2002. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu öğrencilerinin beslenme ve kahvaltı alışkanlıklarının değerlendirilmesi. Yüksek lisans tezi (basılmamış). Niğde Üniversitesi, 78 s., Niğde.
- Yurttagül, M. ve Sağlam, F. 1988. Yükseköğrenime devam eden kız öğrencilerin fiziksel aktivitelerinin beslenme ve sağlık durumlarının saptanması. *Diyabet Yıllığı* 5. İstanbul Üniversitesi Döner Sermaye İşletmesi Prof. Dr. Nazım Terzioğlu Basım Atölyesi, s. 183-190, İstanbul.

Yücecan, S., Pekcan, G., Açık, S., Baysan, M., Rakıcıoğlu, N., Oğuz, N., Karabudak, E., Nursal, B., Eroğlu, G. ve Akal, E. 1994. Ankara'da yaz okullarına devam eden çocuk ve gençlerin beslenme alışkanlıkları. Beslenme ve Diyet Dergisi, 22 (2); 179-194.

İnternet Kaynakları**Erişim Tarihi**

1. http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/biotech_en.pdf 27.03.2007
2. http://www.who.int/foodsafety/publications/biotech/en/20questions_en.pdf 27.03.2007
3. http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=153&tipi=5&sube=0 15.05.2007
4. http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=6535&tipi=24&sube=0 15.05.2007
5. http://www.tgdf.org.tr/tr/index.php?option=com_content&task=view&id=123&Itemid=92 14.02.2009
6. <http://www.ttb.org.tr/STED/sted0304/gida.pdf> 14.02.2009
7. <http://www.egelisesi.k12.tr/basarilarimiz/Projeler/proje2005/proje7.pdf> 14.02.2009
8. http://site.mynet.com/murat_arinc/herbalife/id5.htm 14.02.2009
9. <http://www.atonet.org.tr/turkce/bulten/bulten.php3?sira=312> 14.02.2009
10. http://www.gidaraporu.com/organik-gida-nedir_g.htm 14.02.2009

EKLER

AFYONKOCATEPE ÜNİVERSİTESİ FARKLI BÖLÜMLERİNDE OKUYAN ÖĞRENCİLERİN ORGANİK VE GENETİĞİ DEĞİŞTİRİLMİŞ GIDALARA KARŞI TERCİHLERİNİN BELİRLENMESİ Anket Formu

Form No:.....

Tarih: / / 2008

Fakülte / Yüksek Okul :.....

Bölüm Adı :

Sınıf : 1. Birinci sınıf 2. İkinci sınıf 3. Üçüncü sınıf 4. Dördüncü sınıf 5.Diğer...

1. Cinsiyet : 1.Erkek 2.Kadın

2. Kaç yaşındasınız? : 1.16-18 2.19-21 3.22-24 4.25 ve üzeri

3. Medeni durumunuz? : 1. Bekar 2. Evli

4. Doğum yeriniz? : 1. İl 2. İlçe 3. Köy

5. Son 10 yıldır yaşadığınız yöre? (İsim belirtiniz) : 1. İl2. İlçe 3. Köy

6. Babanızın eğitim durumu nedir? : 1.Okur-yazar değil 3.İlkokul mezunu
2. Okur-yazar 4.Ortaokul mezunu
5.Lise mezunu 6.Yüksekokul/Üniversite

7. Annenizin eğitim durumu nedir? 1.Okur-yazar değil 3.İlkokul mezunu
2. Okur-yazar 4.Ortaokul mezunu
5.Lise mezunu 6.Yüksekokul/Üniversite

8. Babanızın yaptığı iş nedir?

1. Emekli 2. İşçi 3. Esnaf-Serbest Meslek 4. Memur 5.Diğer.....

9. Annenizin yaptığı iş nedir?

1. Emekli 2. İşçi 3. Esnaf-Serbest Meslek 4. Memur 5.Diğer

10. Kaldığınız yer neresi?

1.Devlet Yurdunda 3. Ailemin Yanında 5. Akrabalarımın Yanında
2. Özel Yurtta 4. Evde ev arkadaşlarımla 6. Evde yalnız başıma

11. Aylık toplam geliriniz/ailenizden gelen para ne kadar?

1. 299 TL ve altı 3. 500-999 TL 5. 1500 – 1999 TL
2. 300-499 TL 4. 1000 – 1499 TL 6. 2000 TL ve üzeri

12. Günde kaç öğün yemek yersiniz? 1. 1 kez 2. 2 kez 3. 3 kez 4. 4 kez ve üzeri

- 13. Yemeklerinizi genelde nerede yersiniz?** 1. Dışarıda (yurt, restoran vb.) 2. Evde
- 14. Evde veya dışarıda yediğinizde daha çok hangi tür yemekleri tercih edersiniz?**
1. Fast food (Hamburger, sandviç vb)
 2. Ev yemekleri
 3. Hazır yiyecekler (Dondurulmuş ürünler, konserveler vb.)
 4. Yağsız ve hafif yiyecekler (Salata, sebze yemekleri vb.)
- 15. Dışarıda yemek yerseniz daha çok nerede yersiniz?**
1. Ev yemekleri yapan restoranlarda
 2. Izgara, kebab, pide, döner gibi yemek yapan restoranda
 3. Fast food tipi yemek yapan restoranlarda
 4. Diğer (Belirtiniz.....)
- 16. Yeme alışkanlıklarınızı etkileyen faktörler nelerdir?**
1. Ailem
 2. Yaşadığım yöre (İl, ilçe, kasaba, köy)
 3. Kaldığım yer (Okul, yurt vb.)
 4. Eğitim programları (Radyo, televizyon, konferans vb.)
 5. Arkadaş çevrem
 6. Diğer (Belirtiniz:
- 17. Yeme alışkanlıklarınız içinde (bir günde) en çok hangi besin gruplarından tüketirsiniz?**
1. Süt-yoğurt grubu (Süt, yoğurt vb.)
 2. Et grubu (Kırmızı et, beyaz et, peynir, yumurta vb.)
 3. Ekmek grubu (Ekmek, pilav, makarna, kuru baklagiller vb.)
 4. Meyve grubu
 5. Sebze grubu (Sebze yemekleri, salata vb)
- 18. Gıda harcamalarınızın toplam geliriniz içerisindeki payı nedir?**
1. Gelirim % 25 ve altını gıdaya harcıyorum
 2. Gelirim % 26–50 sini gıdaya harcıyorum
 3. Gelirim % 51-75'ini gıdaya harcıyorum
 4. Gelirim % 76 ve üzerini gıdaya harcıyorum
- 19. Ham gıda (işlenmemiş gıda) ve mamul gıda (işlenmiş gıda) alırken nelere dikkat edersiniz?**
1. Dış görünüşüne
 2. Tadına ve kokusuna
 3. Satıldığı yere
 4. Fiyatına
 5. Geldiği yere (Kaynağına)
- 20. Ham ve mamul gıdaları genelde nereden alırsınız?**
1. Bakkal
 2. Market
 3. Pazar
 4. Diğer (Belirtiniz:.....)
- 21. Gıda maddelerini alırken ambalajı sizi etkiler mi?** 1. Evet 2. Hayır 3. Bazen
- 22. Ürünün konulduğu ambalajı hangi yönden sizi etkiler?**
1. Pek incelemem
 2. Görünüşünün iyi olup olmadığına bakarım
 3. Taşıma kolaylığı olup olmadığına bakarım
 4. Gıdaya zarar verip vermediğine bakarım
 5. Geri dönüşümü olup olmadığına bakarım (kâğıt, karton, cam vb.)
- 23. Gıda ambalajlama malzemesi olarak genelde hangisini tercih edersiniz?**

1. Metal 2. Plastik 3. Cam 4. Kağıt 5. Diğer (Belirtiniz:)
- 24. Gıda maddelerini alırken etiket içeriğini inceler misiniz?**
1. Evet 2. Hayır 3. Bazen
- 25. Gıda maddelerini alırken hangi firmanın ürünü olmasını tercih edersiniz?**
1. Türk malı Orta ve Büyük Ölçekli firma ürünü 2. Türk malı Küçük Ölçekli firma ürünü
3. İthal ürün 4. Benim için farkı yoktur 5. Türk malı Aile İşletmesi ürünü
- 26. Gıdalarda aşağıda belirtilen özelliklerden sizce hangisi daha önemlidir?**
1. Besin değeri 2. Fiyatı 3. Genetiği Değiştirilmiş Gıda olması
4. Organik olması 5. Ambalajı 6. Hormonsuz olması 7. Tadı, lezzeti ve aroması
8. Türk Malı olması 9. İthal Malı olması
- 27. Satın aldığınız gıda maddelerinin sağlık açısından 10 yıl öncesine göre güvenilir olma durumları hakkında neler düşünüyorsunuz?**
1. Eskisi ile aynı, hiçbir farkı yok 3. Eskisi gibi güvenilir değil
2. Eskisinden daha iyi ve güvenilir 4. Fikrim yok
- 28. Genetik Olarak Değiştirilmiş Organizmalar - Gıdalar (GDO) hakkında bilginiz var mı?**
1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen
- 29. Son zamanlarda hormonlu, GDO içerikli ve gıda katkı maddeleri ile artan kanser hastalıkları arasında bir ilişki olduğunu düşünüyor musunuz?**
1. Düşünüyorum 2. Düşünmüyorum 3. Böyle şeylere inanmıyorum
- 30. Herhangi bir gıda ürününü alırken seçim önceliğiniz nelerdir?**
1. Önceliğim ekonomik olması 3. Önceliğim GDO'lu ya da hormonlu olup olmadığı
2. İhtiyacım doğrultusunda rasgele alırım 4. Herhangi bir seçim önceliğim yoktur
- 31. Gıdalara katılan katkı maddelerinin hangi amaçla katıldığını düşünüyorsunuz?**
1. Gıdaların raf ömrünü uzatmak için 4. Tüketiciyi daha sağlıklı kılmak için
2. Özel amaçlı ürün üretimi için 5. Tüketicinin sağlığını bozmak için
3. Daha fazla kazanç sağlamak için 6. Diğer (Belirtiniz:)
- 32. İşlenmiş gıda maddelerinin (sucuk, salam, sosis, konserve, cips, jelibon vb.) zararlı olduğunu düşünüyor musunuz?** 1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen
- 33. Cevabınız evet ise ne gibi zararları olduğunu düşünüyorsunuz?**
1. Besleyici değeri ve faydası ham gıdalara göre daha düşüktür 3. Kalorisi yüksektir
2. Teknolojik işlem basamakları fazladır 4. Katkı maddelerini içerir
- 34. Hormonlu gıdalar hakkında bilginiz var mı?** 1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen

35. Organik gıdalar hakkında bilginiz var mı? 1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen

36. Organik gıdalar pahalı da olsa tercih eder misiniz ve organik gıdalara diğer gıdalardan ne kadar fazla ödersiniz?

1. Hayır tercih etmem, ucuz olanı alırım
2. Fiyatlar aynı ise organik olanı alırım
3. Organik gıdaya % 25 daha fazla öderim
4. Organik gıdaya % 50 daha fazla öderim
5. Fiyatı ne olursa olsun alırım

37. Gıdaların marketlerde GDO'lu hormonlu ya da organik diye ayrılmasını ve farklı fiyatlandırma yapılmasını ister misiniz?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim Yok

38. GDO'lar, hormonlar ve gıda katkı maddeleri hakkında şu an mevcut mevzuat ve uygulamaların yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim Yok

39. Basın-yayında, politik tedbirlerle ve eğitim programlarıyla GDO'lu, hormonlu, katkı ve organik gıdalar hakkında daha çok yayın yapılması faydalı olur mu?

1. Evet
2. Hayır
3. Fikrim Yok

40. Gıda güvenlik sistemleri hakkında bilginiz var mı? 1. Evet 2. Hayır 3. Kısmen

41. Sizce gıda işletmeleri gıda güvenlik sistemlerine uygun üretim yapıyorlar mı?

1. Evet
2. Hayır
3. Kısmen

42. Gıda sağlığı ve güvenliği hakkında nasıl bir eğitim programı yapılmasını tercih edersiniz?

1. Konferans ve seminerler
2. Sertifika eğitimleri
3. TV programları
4. Radyo programları

43. Gıda üretimi, tüketimi, sağlığı ve güvenliği hakkında hazırlanan ulusal ve uluslararası yayınları takip ediyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır
3. Kısmen

44. Aşağıdakilerden hangisi sizce gıda üretimini, tüketimini ve satış noktalarını denetleyen kuruluştur?

1. Tarım İl Müdürlüğü
2. Hıfzı Sıhha
3. Belediye
4. Valilik

45. Gıda üretim, tüketim ve satış noktalarının denetim hizmetlerinin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

1. Evet
2. Hayır
3. Kısmen

46. Gıda üretim, satış ve tüketim noktaları hakkında şimdiye kadar herhangi bir gıda kontrol kuruluşuna şikâyette bulundunuz mu?

1. Evet

2. Hayır

47. Cevabınız evet ise neden şikâyetle bulundunuz?

1. Ambalajının deformasyona uğramasından
2. Gıda maddesinin bozuk (tat, koku, küflenme vb.) olması
3. Son tüketim tarihinin geçmiş olması sebebiyle
4. Etiket bilgilerinin yetersiz ve yanlış olması
5. Diğer (Belirtiniz:.....)

48. Bozulmuş bir gıda hakkında şikâyetle bulunmadıysanız neden?

1. Yasal yaptırım olacağını düşünmediğimden
2. Vaktim olmadığı için
3. İşletmeci tanıdık olduğu için
4. Diğer (Belirtiniz:.....)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı	K.Esen Karaca
Doğum Yeri	Afyonkarahisar
Doğum Tarihi	10.10.1977
Medeni Hali	Bekar
Yabancı Dili	İngilizce
	Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)
Lise	Afyon Kocatepe Anadolu Lisesi
Lisans	Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyet Bölümü
Yüksek Lisans	AKÜ Gıda Mühendisliği Bölümü
	Çalıştığı Kurum/Kurumlar ve Yıl aralığı
2000-2008	AKÜ Uygulama ve Araştırma Hastanesi
2009-halen	Hacettepe Üniversitesi Erişkin Hastanesi

Yayımları (SCI ve diğer)

Diğer konular